STRIPSCHRIFT

MARTIN LODEWIJK 65 JAAR
BLANKETS

NUMMER 360 * €5,90

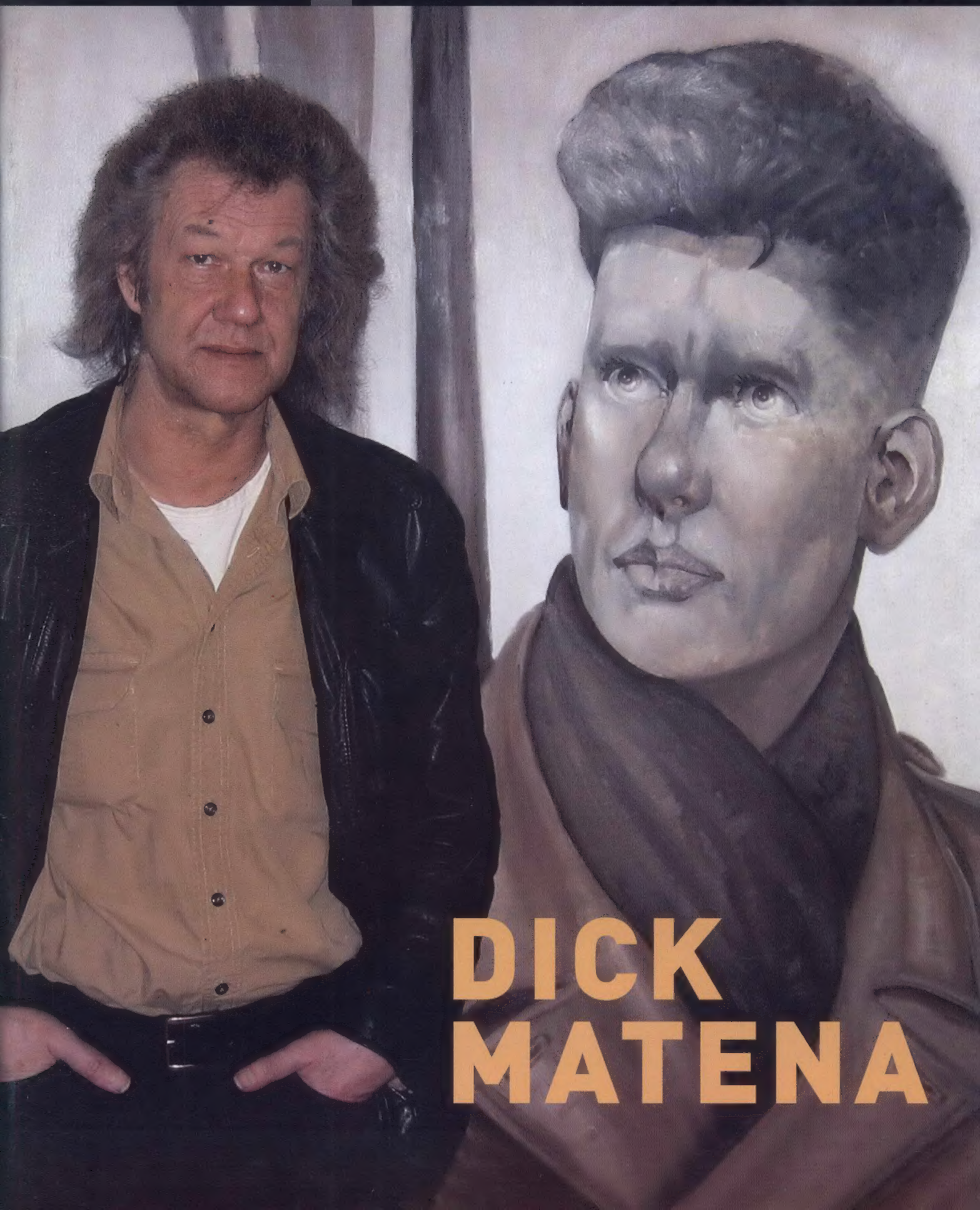

DICK MATENA

→ REDACTIO

Twee Nederlandse topauteurs in Stripschrift!

Even verderop kunt u in uw lijfblad genieten van een vraaggesprek met Dick Matena, een stripmaker die helaas lang niet aan het woord geweest is in onze kolommen, maar die – als het dan eindelijk weer zover is – zijn mening nog steeds niet onder stoelen of banken steekt. Op dit moment exposeert Matena in Haarlem alle pagina's van *De avonden*, voor zover ze al klaar zijn. En werkend aan de voltooiing breidt de tentoonstelling zich dus automatisch uit.

En dan is daar Martin Lodewijk. Langzaamaan verwordt 2004 tot *zijn* jaar: de strip *Agent 327* is weer (nog steeds?) vreselijk populair en sinds 1 april opnieuw dagelijks in *Algemeen Dagblad* te volgen, de langverwachte biografie *The Making of Agent 327* werd in februari eindelijk gepresenteerd, er werd door zijn uitgever een naar hem genoemde prijs in het leven geroepen en eind april bereikt de auteur ook nog eens de pensioengerechtigde leeftijd. Niet dat hij zich daar iets aan gelegen laat liggen, want Lodewijk heeft nog plannen genoeg.

Twee grote namen in het blad zorgt qua beeldkeuze voor het omslag normaliter voor discussies binnen de redactie. Zo niet deze keer. Voor de gelegenheid verschijnt Stripschrift in twee edities die geheel willekeurig zijn verspreid. Editie A draagt het omslag van Dick Matena, editie B dat van Martin Lodewijk.

Twee topauteurs. Twee topcovers.

Zo kan het ook.

Expositie De avonden

Op zaterdag 3 april werd feestelijk de tentoonstelling over Dick Matena's *De avonden* in de Haarlemse Vleeshal geopend. Achtereenvolgens werd Matena, in aanwezigheid van zijn vrouw Nelleke en velen uit de strip- en literaire wereld, toegesproken door Robbert Ammerlaan, directeur van De Bezige Bij, en door de schrijver A.F.Th. van der Heijden. Gulhartig werden over en weer complimenten en een originele potloodstudie van *De avonden* uitgewisseld, waarna de expositie voor geopend werd verklaard.

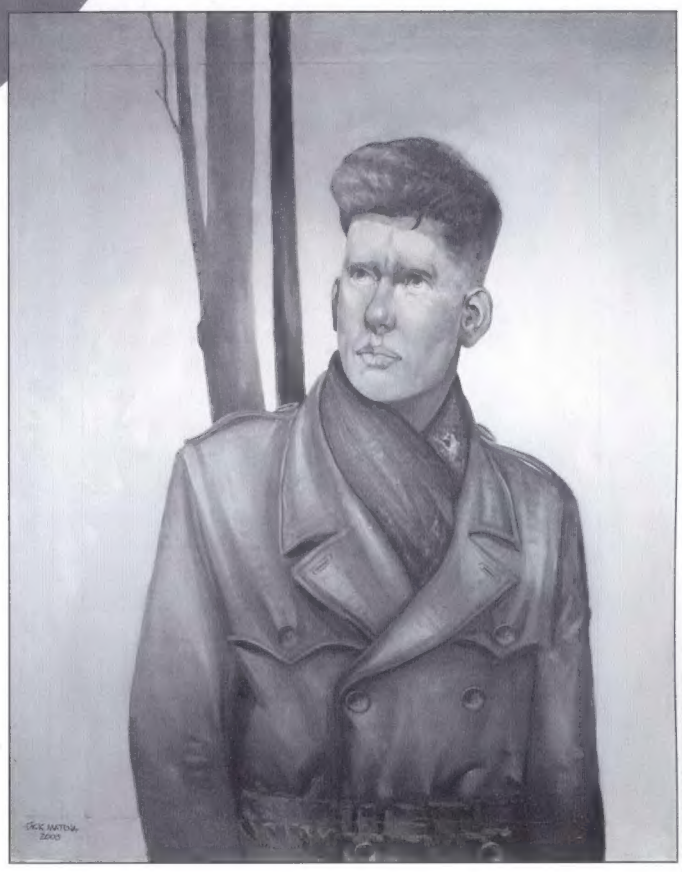

FOTO RUDY VROOMAN

→ OMSLAG

Matena-omslag: Het monumentale van de verstripping van *De avonden* vond bij Dick Matena ook een uitweg in een schildering van Reve's alter ego Frits van Egter die hij cadeau deed aan De Bezige Bij. Het schilderij meet 200 x 180 centimeter. Het maakt geen onderdeel uit van de expo in Haarlem aangezien het aan de muur is vastgeplakt op één van de burelen van de uitgeverij. Op het omslag poseert Matena voor zijn schilderij.

Lodewijk-omslag: In 2005 wordt de eerste Martin Lodewijk Prijs toegekend. Lodewijk denkt momenteel na over het beeldje dat moet worden uitgereikt aan de winnaar van die prijs. De omslagtekening draagt de titel *Olga en Agent 327 tegen de rest van de wereld* en zou volgens Martin Lodewijk eventueel gebruikt kunnen worden als basisontwerp voor het beeldje.

→ VAN DE UITGEVER

Lodewijk of Matena?

Van dit nummer van Stripschrift *zijn twee verschillende versies verspreid. De ene draagt een cover van Martin Lodewijk, de andere is gewijd aan Dick Matena. Abonnees die belangstelling hebben voor 'die andere cover' kunnen hun verzameling completeren door €7 (inclusief verzendkosten) over te maken op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam, onder vermelding van '360-Lodewijk' of '360-Matena'. Niet-abonnees dienen €8,15 over te maken. Alles uiteraard zolang de voorraad strekt.*

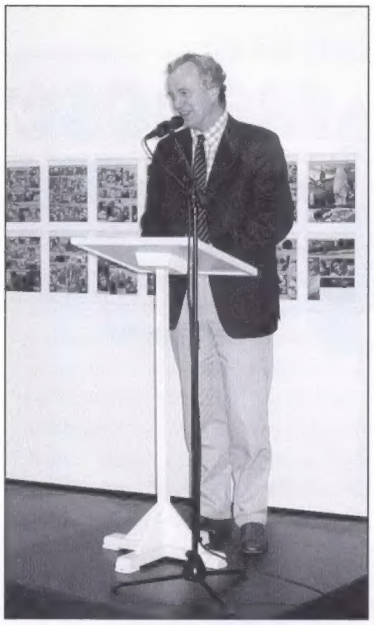

FOTO RUDY VROOMAN

FOTO RUDY VROOMAN

FOTO RUDY VROOMAN

FOTO RUDY VROOMAN

Stripdagen Haarlem

In het boekenweekfestivalcafé van de stadsschouwburg te Amsterdam presenteerden Joost Swarte en Joost Polmann op 12 maart het programma van de Stripdagen Haarlem die op 5 en 6 juni worden gehouden. Aanvankelijk zou ook museumdirecteur Theo Kemperman een verhaal houden over de opening op 21 april van Het Nederlands Stripmuseum te Groningen, maar de Libéma-man bleek door omstandigheden verhinderd. Er kon klaarblijkelijk ook geen adequate vervanger geregeld worden; en Pollman was niet bereid vragen over het museum te beantwoorden.

Dan Haarlem maar: na een toelichting over het ontstaan van de Stripdagen, gebaseerd op de formule van Angoulême in Frankrijk, werd het nieuwe bestuur voorgesteld. Het oude bestuur dat geen vertrouwen meer had in de financiële haalbaarheid van de Stripdagen wordt onder meer opgevolgd door een aantal vrouwen: voorzitter is Marjolijn Bronkhuyzen, hoofd communicatie bij de Vpro. Om aan te tonen dat het Polmann serieus is met dit tweejaarlijkse evenement maakte hij trots melding van een nieuwe sponsor (hé, het Stripmuseum) en gaf hij ook de namen van een nieuwe raad van advies prijs waarin ook *good old* Kees Kousemaker zitting heeft. Het programma zelf bevat als vanouds weer een zeer divers aanbod. Zo zijn er tentoonstellingen van Joe Sacco, Peter Pontiac, Lorenzo Mattotti en Ben Westerman, en een expositie over Comic House. Uiteraard een antiquarische beurs, een small-press- en een uitgeversbeurs, strips uit Zuid Korea, animatieprogramma's, een expositie van stripschilderijen, workshops, een overzicht van stripcovers voor *Vpro-gids* en *The New Yorker* en nog veel meer. Eigenlijk mag je als stripliefhebber niet ontbreken op 5 of 6 juni in Haarlem. TdK

Meer info: *www.stripdagenhaarlem.nl*

INHOUD

2 ACTUA

12 DICK MATENA & DE AVONDEN
Peter Breedveld

20 BLANKETS
Peter Breedveld

23 BITS & PIECES
Ben Bits

24 RICKY NIERVA – FINDING NEMO
Peter Schavemaker

28 MARTIN LODEWIJK 65 JAAR
Arco van Os

37 HET NEDERLANDS STRIPMUSEUM
Martijn Stevens

40 DE BOVENTOON

46 HEINZ SERVICE SPREAD

→ DE HEIJ

EEN STRIP DIE IN-TE-GRAAL EEN ROMAN...
HO STOP ALSJEBLIEFT, DIT ONDERWERP LIGT GEVOELIG, VOOR JE HET WEET IS ER RUZIE...
DAN GA JE ER VANUIT DAT IK NEGATIEF BEN. EN WAAR MOET DEZE COLUMN DÁN OVER GAAN?
IK KREEG VAN EEN GECASTREERDE STIER WAT SUGGESTIES: ENE LODEWIJK WORDT 65, EEN DISNEY-FILM MET VISSEN..
DUS DIE LODEWIJK MAG VOORTAAN GOEDKOOP NAAR HET MUSEUM, EN ÉÉN KEER VRIJ REIZEN PER MAAND. SO WHAT?
SOWIESO HOU IK NIET VAN ANIMATIEFILMS. OF VAN VISSEN.
NOU, DEZE IS WEL LEKKER HOOR.

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIPCOLUMNIST FRED DE HEIJ HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

FRED.DE.HEIJ
@STRIPSCHRIFT.NL

Stripheldenbuurt

Zo'n vijftien jaar geleden kreeg voor het eerst een Centrum-Democraat een zetel in een gemeenteraad, en wel in Almere. Een golf van negatieve publiciteit op de nog jonge stad in aanbouw was het gevolg. Kees Kousemaker van Stripwinkel Lambiek stuurde daarop een brief naar het College van B&W met een idee om ook eens positief in het nieuws te komen: straten vernoemen naar stripfiguren. Hij kreeg daarop bericht dat de Straatnamencommissie zijn idee in beraad had genomen. Daarna volgde radiostilte.

Vorig jaar werd plotseling contact met hem opgenomen. Vraag was of hij een gedetailleerd plan kon maken met zo'n tachtig straatnamen, gerelateerd aan het medium strip.

Kousemaker: 'Ik heb daar veel werk van gemaakt en de wijk logisch en historisch verantwoord ingedeeld. Veel namen bleken niet te mogen, bij voorbeeld als een door mij genoemde figuur teveel leek op een reeds aanwezige straatnaam. Of als namen mensen zouden aanzetten tot het maken van flauwe grappen. Zo vonden ze alles met de lettergreep 'wip' smerig. Wiebeline Wip en Wipperoen vielen dus af. Maar ook Fokkie Flink sneuvelde.'

Anno 2004 begint in Almere-Buiten de Stripheldenbuurt langzaamaan vorm te krijgen. In het project 'De Tekenaars', zoals een projectontwikkelaar het noemt, komen bij voorbeeld zes typen woningen. Er is sprake van de types Vandersteen (met zadeldak), Bruna (hoekwoningen), Kruis (met lessenaarsdak), Toonder (brede tussenwoningen), Hergé (ruime hoekwoningen) en Morris (drielaagse hoekwoningen).

Volgens Kousemaker staan er ook nog flats op het programma die alliterende namen krijgen zoals die van Aafje Anders.

Qua straatnamen hebben burgemeester Annemarie Jorritsma en haar wethouders op 14 maart 2004 ingestemd met: Marten Toonderbrug, Phiny Dickbrug, Phiny Dickgracht, Professor Pigracht, Eric de Noormanhof, Winonahstraat, Matho Tongastraat, Olle Kapoenstraat, Hans G. Kressebrug, Hans G. Kresseweg, Professor Cumulusstraat, Kapitein Robstraat, Pieter Kuhnweg, Professor Lupardistraat, Kick Wilstraplantsoen, Pa Pinkelmanstraat, Tante Pollewopstraat, Jimmy Brownstraat, Paulus de boskabouterhof, Eucalyptastraat, Brommy en Tommystraat, Carol Vogesbrug, Carol Vogesgracht, Jean Dulieubrug en Jean Dulieuweg.

Medio 2003 was reeds besloten om de namen Marten Toonderlaan, Olivier B. Bommelhof, Piet Pellepad, Tom Poespad en Tom Poesstraat te gebruiken. Advocatenkantoor Stibbe heeft in opdracht van de gemeente zowel Marten Toonder als de Gazellefabriek benaderd. Van beiden kwam een instemmende brief retour.

Kousemaker: 'De wijk wordt in gedeelten opgeleverd. Er komen waarschijnlijk ook nog straten genoemd naar Henk Sprenger, Jan Kruis en Peter van Straaten. In de buitenste wijken zullen ook namen van stripgrootmeesters uit het buitenland worden gebruikt. Carl Barks en Franquin moeten daar zeker bij zitten.'

Het gemeentebestuur heeft nog een andere knoop doorgehakt: TBS-kliniek Flevo Future zal óók in de Stripheldenbuurt worden gevestigd. Wij pleiten bij deze om meerdere redenen dus voor een Wordt Vervolgdstraat. AvO

nothing can faze
MODESTY BLAISE
the world's deadliest and most dazzlingly female agent!
MONICA VITTI · TERENCE STAMP · DIRK BOGARDE
HARRY ANDREWS AND MICHAEL CRAIG
A JOSEPH JANNI PRODUCTION · Directed by JOSEPH LOSEY · Screenplay by EVAN JONES
COLOR by DE LUXE

Stripfilms zo oud als de weg naar Rome

Wie denkt dat het verfilmen van stripverhalen een modegril van vandaag de dag is, komt bedrogen uit. Stripverfilmingen blijken namelijk bijna even oud te zijn als de geschiedenis van de film zelf. Dit komt naar voren op de tentoonstelling *Striphelden op het witte doek* die van 7 mei tot en met 13 juni in het Glaspaleis te Heerlen te aanschouwen is. Op deze expositie toont filmproducent Ruud den Drijver een selectie uit zijn collectie van zeldzame, bijzondere en legendarische posters en foto's van stripverfilmingen.

Bezoekers komen niet alleen bekende namen tegen als *Batman, X-Men, Fritz the Cat, Kuifje, Peanuts, Barbarella* en *Prince Valiant*, maar tevens objecten die te maken hebben met obscure films en cult-titels, zoals *Isabella, hertogin van de duivel, Luana de jungleprinses, Swamp thing, Sheena, Friday foster* en *Wonder woman*. Ook zijn er handgesigneerde foto's te bewonderen van Jane Fonda, Kirk Alyn (de eerste Superman), Penny Singleton en Batman en Robin.

Het Glaspaleis ligt in het hartje van Heerlen en is de gehele week geopend. RS

Meer info: *www.glaspaleis.nl*

De Argus-ogen van Leisink

VOGELPEST: MINISTER VEERMAN WIL OOK ZELDZAME VOGELS GAAN RUIMEN
VANAVOND TOT ONZE SPIJT EEN AFLEVERING ZONDER ONZE VRIEND PINO...
POEHEE!

René Leisink volgt het nieuws op de voet en maakt al vanaf september 2002 cartoons over de actualiteit van alledag. Hij publiceert die cartoons op zijn eigen site en ook *De Twentsche Courant Tubantia* plaatst sinds kort op zondag een cartoon van zijn hand op de voorpagina. Overwerk kortom, dat hij naar eigen zeggen de rest van de week compenseert door het wat kalmer aan te doen. Ruim tweehonderd cartoons (201 om precies te zijn) over de actualiteit van 2003 zijn nu gebundeld in een handzaam boekwerkje. In zestig pagina's trekken de gebeurtenissen van 2003 komisch in beeld gebracht nog eens voorbij. SARS, Bush en Saddam, de vogelpest, Jan-Peter Balkenende en de koninklijke familie zijn een dankbare bron van inspiratie, maar ook de kleine nieuwtjes krijgen aandacht zoals de drinktest op het internet en de afnemende belangstelling voor moederdag. Leisink belooft volgend jaar deel 2 uit te brengen met een terugblik op 2004. Het album is voor €6,75 te koop in de stripspeciaalzaak, maar ook te bestellen bij Leisink zelf. TdK

Meer info: *www.argus-online.nl*

Leonardo is de kluts kwijt

Liefhebbers van de strip Leonardo *(door Turk en De Groot) opgelet! Een stukje striphistorie: uitgeverij Oberon startte in 1978 met deze hilarische reeks en bracht* Leonardo *is 'n genie uit als deel 1. Het ging hier echter om de vertaling van de Franstalige deel 2:* Léonard est toujours un génie. *Nadat Oberon deel 8 had uitgebracht, staakten zij de serie in 1986. Plotseling verscheen in 1987 deel 14 bij Dargaud en werden de winkeliers gek van de aanvragen naar de vijf ontbrekende delen. Van Dargaud is daarna op* Leonardo-gebied niets meer vernomen. *Big Balloon pakte in 1992 de draad weer op bij deel 19 en ging - deel 21 trouwens met de imprint Big Balloon/Alpen - door tot en met deel 23 in 1994. Vanaf deel 29 nam Lombard (in 1999) het estafettestokje over en die uitgeverij is inmiddels dit jaar aanbeland bij deel 34:* Dr. Genie en Mr. Au.

Blijft u nog bij de les? We gaan namelijk nog eventjes door. De albums 1-8, 14, 19-23 en 29-34 zijn nu behandeld, maar Lombard zit ondertussen niet stil en begint langzaamaan de gaten op te vullen die andere uitgevers hebben laten vallen. Zo kwamen de delen 11 en 15 de laatste jaren voor het eerst in onze taal op de markt - en werd ook deel 7 van Oberon herdrukt, maar dan als deel 9, en met een andere titel – Petje af! *– en een nieuw omslag. Lombard drukt voor de Nederlandstalige markt uiteraard mee met de herdruk van de Franstalige edities. Kortgeleden verscheen ook de vertaling van het Franstalige deel 1 eindelijk in het Nederlands met – en nu haakt u waarschijnlijk af – volgnummer 1 en met dezelfde titel als het deel 1 van Oberon uit 1978:* Leonardo is 'n genie. *Maar wel met een ander omslag.*

Het gaat hier dus niet om een heruitgave, maar om nog niet eerder in het Nederlands gepubliceerd werk! En eigenlijk was dat het enige dat we even kwijt wilden. AvO

De blauwbloezen als potloodventers

Uitgeverij Dupuis heeft het nieuwe album van *De blauwbloezen* in een bijzondere duo-uitgave op de markt gebracht. Naast het reguliere album 47, *De Nancy Harts* is ook *De Nancy Harts. Album van het album* uitgebracht. Dit deel 47BIS in harde kaft bevat alle potloodschetsen van de vierenveertig platen, aangevuld met commentaar van de auteurs Raoul Cauvin en Willy Lambil, en inkleurder Vittorio Leonardo. Lezers krijgen op een leerzame en onderhoudende manier inzicht in hoe de strip tot stand komt. Cauvin vertelt bij voorbeeld dat hij zijn tekenaars een kant-en-klaar-scenario overhandigt, in plaats van steeds een paar pagina's (onpraktisch en werkt onnauwkeurigheid in de hand). Lambil op zijn beurt blijkt graag te werken vanuit vogelperspectief om personages op een pagina duidelijk neer te zetten.

Zo staan er nog veel meer toelichtingen, ontboezemingen, meningen ('jonge tekenaars kunnen niet letteren') en tips en trucs in over de uiteenlopende aspecten die bij het maken van een stripverhaal langskomen. Ook wie geen liefhebber is van deze stripreeks over de Amerikaanse burgeroorlog (dit deel over een groep vrouwen die de stad LaGrange koste wat kost wil verdedigen, is overigens van hoge kwaliteit) is de aanschaf (€10) van deel 47BIS zeer de moeite waard. RS

Harde kaften van Arboris

Uitgeverij Arboris heeft gemerkt dat de markt voor harde-kaftuitgaven beperkt is. Volgens uitgever Herman Jonas is er nog slechts een kleine groep die-hards die extra geld wil uitgeven voor deze meer luxe variant van het gebruikelijke stripalbum. Jonas heeft een binder gevonden die tegen aanvaardbare kosten ook in een kleinere oplage (minimaal 75 exemplaren) wil produceren. De albums gaan €14,95 *kosten en zijn onder andere tegen intekening te verkrijgen via de stripwinkels. Arboris gaat alleen van nieuwe reeksen zowel soft- als hardcovers uitbrengen. Het gaat dan om onder andere* Sam Bracken, Barbara Wolff, Piraten *en* Hidalgos. *Wie geïnteresseerd is kan op www.arboris.nl alvast een preview - een vinding waarop Jonas trouwens patent claimt - zien. TdK.*

Kuifje en blauwe mandarijnen

Gespot in een groentewinkel in de Utrechtse wijk Kanaleneiland: *Tintin*-mandarijnen uit Spanje. De erven Hergé zullen er vast geen weet van hebben. Gelukkig maar, want het waren heerlijk sappige exemplaren! RS

Kuifje en de maan

Vijftig jaar na het verschijnen van het *Kuifje*-album *Mannen op de maan* en 35 jaar na de woorden *'A small step voor a man, a giant leap for mankind'* verschijnt Kuifje op een reeks van vijf postzegels bij de Belgische posterijen. Voor iets meer dan twee euro zijn de zegels die onder andere een foto van Hergé en een technische schets uit het album *Raket naar de maan* bevatten, te verkrijgen. Ter gelegenheid van deze gebeurtenis brengt De Post ook het album *Kuifje op de maan in vijf zegels* in een normale en een luxe versie op de markt. Voor de echte *Kuifje*-adept verschijnen er ook nog eens schrijfkits voor kinderen en volwassenen met in totaal zes verschillende opdrukken. De kits bestaan uit briefpapier, enveloppen en een setje zegels, alles uiteraard voorzien van *Kuifje*-afbeeldingen. Ook *Blake en Mortimer* wordt niet vergeten. Eind mei verschijnt, in navolging van Kuifje, een *Blake en Mortimer*-munt. TdK
Meer info: *www.philately.post.be*

Kuifje-Swatch

Het hippe horlogemerk Swatch heeft de 75e verjaardag van Kuifje aangegrepen om twee speciale polshorloges op de markt te brengen met de beeltenis van de gekuifde reporter. De Zwitserse firma wil hiermee een ode brengen 'aan tijdloze vriendschap en onvergetelijke avonturen'.
Bij het ene model (code GM165, adviesprijs € 42,50) staat op de hemelsblauwe wijzerplaat een vullend portret van Kuifje, waarbij zijn kuif onder de kunststof horlogekast uitsteekt. De polsband is rood met zwart, voorzien van een zwarte ster en het woord 'Tintin'. Het andere model (code GZ187, adviesprijs € 57,50) verschijnt als verjaardagseditie in een oplage van 9.999 stuks wereldwijd, dus daar moet je snel bij zijn. Op de polsband zijn onder elkaar gemonteerde plaatjes te zien uit *Kuifje in Amerika*, waarbij de held een inbreker betrapt. De oude tekenstijl van Hergé, ingekleurd met groen- en geeltinten, zorgt volgens Swatch voor 'een *fun*- maar ook historisch horloge'.
Dat de marketingafdeling van Swatch niet veel kaas heeft gegeten van strips blijkt wel uit het verstuurde persbericht: 'Tintin verscheen voor het eerst aan het publiek in 1929 in een strip genaamd *Le petit vingtième* samen met zijn trouwe compagnon, de viervoeter Snowy.' Bij de tijd zijn ze toch niet helemaal, daar bij Swatch. JM

Gerard Reve niet op stripdagen '68!

In *Stripschrift 348* van maart 2003 zochten we raakvlakken tussen de schrijver Gerard Reve en de strip, dit bij gelegenheid van Dick Matena's integrale stripbewerking van *De avonden*. Onze speurtocht voerde ons tot in Duckstad, maar een schat in eigen huis bleef ongenoemd. Aangezien in dit nummer voor Matena een hoofdrol is weggelegd, herstellen we meteen – als een soort 'Reve-update' – deze omissie.

Het is 5 december 1967. Sinterklaasavond. Terwijl heel Nederland bijna in gezinsgezelligheid verdrinkt, pakt een eenzame Gerard Reve in Friesland zijn kroontjespen en schrijft een brief aan *Stripschrift*-medewerker van het eerste uur, J.J. Nieuwstraten. Mogelijk is hem gevraagd iets te zeggen over de invloed van strips op jeugdigen, omdat hij zijn bijdrage aan *Beeldenstrijd* toevoegt (zie *Stripschrift 348*). De brief wordt afgedrukt in *Stripschrift 1* uit 1968. Strips vindt hij serieus seksloos: 'Kapitein Rob raakt die meisjes Marga & die andere trut (...) nooit ook maar aan'. Maar al snel schakelt hij over op quasi-ernstiger zaken. Hij heeft twee neefjes die opgewonden raakten van Franse plaatjes van billenkoek ('Toen ik in Indië bij de politie was (...) legden we vaak jonge nozems (...) over de knie (...)'.) Of seksueel explicietere strips niet gezonder zijn, wilde Gerard weten.

Het antwoord van Nieuwstraten in *Stripschrift 2* is zo gortdroog, dat betwijfeld mag worden of hij ontvankelijk was voor Reve's ironie: 'De methoden, die volgens U bij de politie in Indië in zwang waren, worden bij mijn weten in Nederland niet gebezigd'. Hij is tegen sadisme en duikt in de 'levensproblematiek op mythologische basis' bij Hans Kresse, zijn specialisme.

Na dit contact zag een Stripschapbestuurslid Kees Helderman kennelijk zijn kans schoon en nodigde hij Reve uit om op te treden op Strip '68/Strip-in, de onmiskenbare sixties-voorloper van de tegenwoordige Stripdagen. Maar Reve is oververmoeid, laat hij in een korte tweede brief (eveneens afgedrukt in *Stripschrift 2*) weten. Wel hoopt hij dat de strip ooit artistiek serieus genomen wordt, maar dat zit er gezien 'onze saaiheidskultuur' voorlopig niet in. En zo liepen stripliefhebbers een ongetwijfeld beroemd geworden optreden mis...

Reve's brieven zijn opgenomen in *Schoon schip*, samenstelling Joop Schafthuizen, Amsterdam 1984.

Met dank aan Rob Delvigne. WM

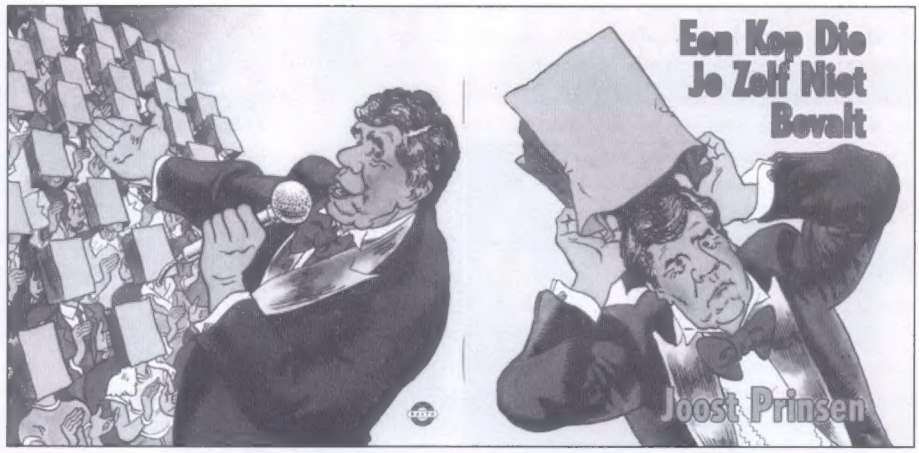

De kop van Joost Prinsen

Onlangs verscheen op het Basta-label een prachtige box met drie cd's van Joost Prinsen onder de titel *Een kop die je zelf niet bevalt*. De omslag van het boekje werd verzorgd door Theo van den Boogaard. De cd's bevatten een selectie uit Prinsens werk voor onder andere de tv-programma's *De Stratemakeropzeeshow*, *J.J. de Bom* en *Klokhuis*, maar er vallen ook tien nieuw opgenomen liedjes te beluisteren. Bestelnummer 30-9139-2. AvO

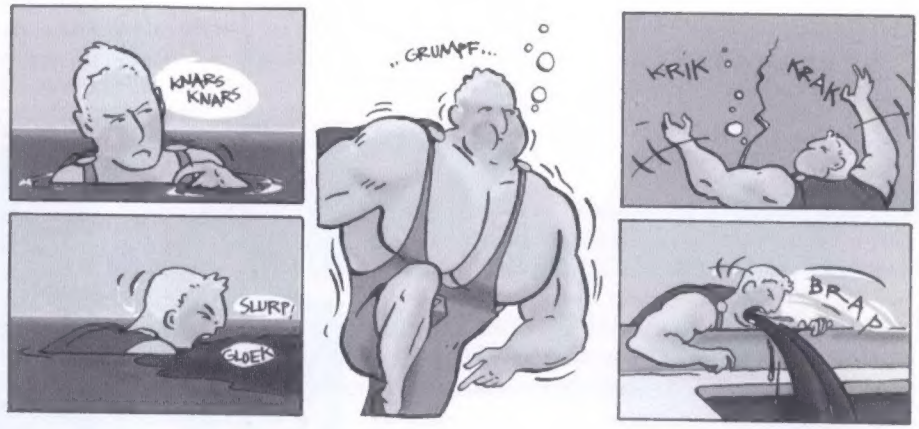

Greenpeace plaatst milieustrip

Olivier Rijcken - auteursnaam Oli4 - maakt voor *Greenpeace Magazine* de strip *Zeno Zzzuperzeeman*. De strip is gericht op jonge lezers vanaf een jaar of acht en staat ieder kwartaal in *Actie!*, het jeugdkatern van het Greenpeace-blad.

In het eerste verhaal van vijf pagina's laat Zeno Zzzuperzeeman, die een strandtent in Noordwijk beheert, zien aan welke bedreigingen vissen in de zee bloot kunnen staan. In het tweede verhaal loopt in ieder geval een ijsbeer rond, meldt Rijcken. Hij is freelance tekenaar voor met name non-profitorganisaties en instellingen op het gebied van milieu, politiek, ontwikkelingssamenwerking, onderwijs en welzijn. 'Een jaar of vijf geleden heb ik Greenpeace benaderd met de vraag of ze geïnteresseerd waren in cartoons en illustraties. Daar hoorde ik lange tijd niets meer van, totdat ik werd gevraagd om cartoons te leveren. Daarna kwamen we op het idee een strip te maken.'

De productie van deze milieustrip – 'het tekenen van dieren vind ik ook erg leuk' – heeft nog wel de nodige voeten in de aarde. 'Greenpeace levert scenario's met een hoog informatief gehalte. Die zet ik daarna om in stripvorm, waarbij ik rekening moet houden dat het verhaal voor jonge lezers nog te volgen is. Het betekent dat ik hierover regelmatig met Greenpeace overleg en er diverse concepten heen en weer gaan voordat de strip definitief klaar is. Voor de volgende afleveringen heb ik Greenpeace gevraagd meer verhalende scenario's aan te leveren wat mat minder informatie.' RS

Kikker in je bil!

Ook in de stripwereld vierden de 1-aprilgrappen dit jaar hoogtij.

• Stripmaker Mario Boon maakte op het internetforum *De getekende reep* bekend dat hij een strip ging maken van minimaal vier delen rond punkrockster Avril Lavigne en dat de contracten eindelijk waren getekend. 'Het is een schatje om mee samen te werken', aldus Boon. 'Bij het tweede deel wordt een mini-cd meeverpakt en de eerste Engelstalige oplage bedraagt 150.000 exemplaren.'

• Een andere grappenmaker op datzelfde forum had ontdekt dat Paul Geerts aan een nieuwe cyclus verhalen werkte in de stijl van de klassieke Blauwe Reeks.

• En weer een ander beweerde daar - ondersteund met geweldige afbeeldingen, waardoor velen erin trapten - dat uitgeverij Standaard vanaf november 2004 zou starten met herdrukken van *De rode ridder* in de vorm van de *Suske en Wiske Klassiek*-reeks die enkele jaren geleden door diezelfde uitgever werd uitgebracht.

• In *NRC Handelsblad* stond op de plaats van de *Fokke & Sukke*-cartoon een mededeling van de hoofdredactie dat de strip werd gestopt. Ook op de website van het gevogelte werd dit bericht ondersteund door de suggestie dat *Het Parool* de nieuwe thuisbasis zou kunnen worden.

• Tekenaar Floor de Goede sprong hier handig op in door eveneens via het internet aan te kondigen dat de strip *Flo* voortaan dagelijks in *NRC Handelsblad* zou worden gepubliceerd.

• Op *www.marktplaats.nl* werd het laatst bekende exemplaar aangeboden van *Tintin en Weimar*, volgens de aanbieder in 1936 door de Belgische autoriteiten uit de handel gehaald om de verhoudingen met het Duitse rijk niet te schaden.

Een medewerker van *Het Parool* (geheel op tabloid-formaat sinds 31 maart) bracht daags na de *relaunching-party* een overzicht van 1-aprilgrappen in de media. Daarin lachte hij onder andere in zijn vuistje om een flater van de collegae van *De Volkskrant* die hadden gemeld 'dat Derrick terugkeert in een avondvullende tekenfilm'. Waren die er even mooi ingetrapt! Helaas voor *Het Parool* was het betreffende bericht uit *De Volkskrant* geheel correct (zie onze rubriek *Flitsen*). AvO

Strip Mag.

Een nieuw ondeugend striptijdschrift heeft bij Audax het licht gezien: *Strip Mag.* (spreek op z'n Nederlands uit. 'Strip mag voor de leeslijst' is het grapje wat hoofdredacteur Aryan Börger erover maakt). 'Het is bedoeld voor de oudere lezers die het weekblad *Donald Duck* ontgroeid zijn, maar nog wel graag strips lezen', licht hij toe. Het blad staat vol met grappen die we kennen uit het plattebeeldhumor-tijdschrift *Rooie Oortjes Magazine*, waarmee eigenaar Rob Harren eind vorig jaar stopte en de rechten ervan naar verluidt aan Audax verkocht (Harren is ook medewerker van *Strip Mag.*) Striptekenaar Gürsel levert de hoofdmoot van de strips, maar daarnaast staat er ook een opvallende (oude) bijdrage van Dick Matena in over een eenzame Kuifje. De strips worden afgewisseld met karikaturen, ranzige fotoreportages en -collages, moppenpagina's en andere laagdrempelige (tekst)bijdragen.

Het idee voor *Strip Mag.* ontstond toen weekblad *Aktueel*, waar Börger eveneens de redactionele leiding voert, vorig jaar een *Rooie Oortjes*-vakantiealbum uitbracht. 'Dat sloeg aan. Sowieso vindt ons lezerspubliek dat soort ondeugende strips leuk. We kwamen toen op het idee een blad te maken voor oudere lezers met strips, opvallend beeld en journalistiek speelse bijdragen. Van de Audax-directie, die we een dummy van zes pagina's lieten zien, hebben we dit jaar de ruimte gekregen om te kijken of het toekomst heeft.'

Strip Mag. (€4) komt maandelijks in een oplage van 31.000 exemplaren uit: 15.000 daarvan worden gebundeld met *Aktueel* aangeboden; de andere 16.000 gaan in de losse verkoop. Mocht het blad een blijvertje zijn, dan denkt Börger aan andere afzetkanalen, zoals abonnementen en leesportefeuilles. Op dit moment is eenderde deel van het blad gevuld met strips. Dat kan bij gebleken succes nog worden verhoogd naar vijftig procent. De hoofdredacteur staat open voor nieuwe bijdragen. 'Het hoeven niet per se strips te zijn op het vlak van humor en erotiek. Een leuke voetbalstrip met oog op het komende EK is ook prima. Ik werd, terwijl het blad nauwelijks anderhalve dag in de schappen ligt, al gebeld door iemand die een kannibalenstrip wil aanbieden. Ben benieuwd.' RS

Kamagurka schokt NRC-lezers met Madrid-cartoon

'Dichter bij de Big Bang zijn ze in Spanje nog niet geweest', verzucht een cafébezoeker in de cartoon die Kamagurka tekende in *NRC Handelsblad* van 11 maart. Inderdaad, op de dag van de bloedige Madrileense treinaanslag. De kwaliteitskrant kreeg prompt enige tientallen klachten van lezers. 'Nog nooit is Kamagurka zo dicht bij het toppunt van smakeloosheid gecombineerd met een volstrekt gebrek aan respect voor welke gevoelens dan ook geweest', aldus een lezer uit Krabbendijke. Een andere klager noemde de cartoon 'van zo'n hufterige grofheid dat een krant die serieus genomen wil worden zich niet kan veroorloven de relatie met deze humorist te continueren'.

Het is niet de eerste keer dat Kamagurka's spotprenten op de voorpagina van het NRC tot klachten leiden, maar nog nooit waren ze zo hevig. Twee dagen later reageerde hoofdredacteur Folkert Jensma uitvoerig in de zaterdagkrant: 'Kamagurka hanteerde alleen een tekenpen – hij plaatste niet de bommen. De daad was heel erg, de tekening was alleen een tekening. Daarmee wil ik me niet verschuilen achter het bekende verweer dat de boodschapper weer eens wordt aangeklaagd in plaats van de boodschap.' Waarna Jensma uiteenzette wat de rol en de vrijheden zijn van een cartoonist: 'Satirische of politieke tekeningen in kranten hebben een functie. Ze leveren commentaar, draaien de zaak om, verzachten of onderstrepen het gebeurde, waardoor absurde effecten kunnen ontstaan. (...) Het gaat hier om pure artistieke vrijheid, zonder welke een kunstenaar niet kan gedijen en een tekenaar zich niet kan ontwikkelen.' Of zoals Jensma een jaar eerder schreef, naar aanleiding van een omstreden cartoon over het ontplofte ruimteveer Columbia: 'Die vrijheid betekent ook de vrijheid om soms de plank mis te slaan. Een spotprent is geen hoofdartikel. Verder hopen we dan dat de gekwetste lezer zo vriendelijk wil zijn die rubriek voortaan over te slaan'.

Het moge duidelijk zijn: de hoofdredactie schaart zich onverkort achter Kamagurka. Zijn spotprenten sieren dus nog altijd NRC's voorpagina. JM

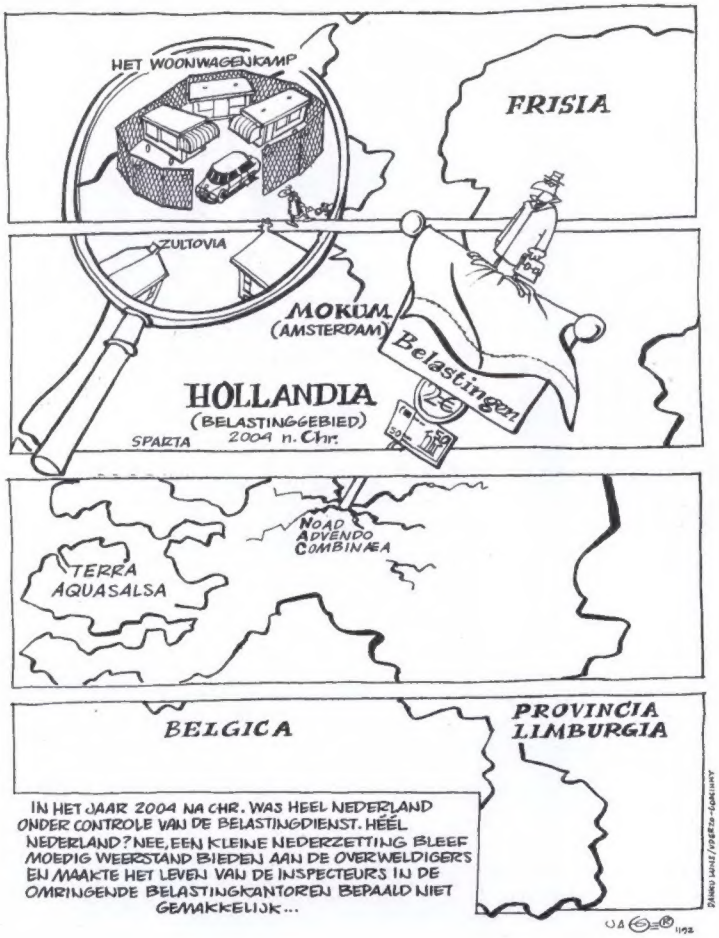
HET WOONWAGENKAMP
FRISIA
ZULTOVIA
MOKUM
(AMSTERDAM)
Belastingen
HOLLANDIA
(BELASTINGGEBIED)
SPARTA
2004 n. Chr.
NOAD ADVENDO COMBINAEA
TERRA AQUASALSA
BELGICA
PROVINCIA LIMBURGIA
IN HET JAAR 2004 NA CHR. WAS HEEL NEDERLAND ONDER CONTROLE VAN DE BELASTINGDIENST. HEEL NEDERLAND? NEE, EEN KLEINE NEDERZETTING BLEEF MOEDIG WEERSTAND BIEDEN AAN DE OVERWELDIGERS EN MAAKTE HET LEVEN VAN DE INSPECTEURS IN DE OMRINGENDE BELASTINGKANTOREN BEPAALD NIET GEMAKKELIJK...

Belastingen

Belasting moet overal en door iedereen betaald worden. In de pers van de laatste tijd is duidelijk geworden dat daar toch uitzonderingen op zijn. Gerrit de Jager geeft in De familie Doorzon *in* Nieuwe Revu *hierop een aanvulling. Verzet blijkt weer eens zo oud te zijn als de Romeinen.. eh.. Galliërs.*

25 jaar Blunder

Op 9 juni 1979 opende Paul van Dam de deuren van stripwinkel Blunder. Nu, anno 2004, is het dus tijd om het 25-jarig jubileum te vieren. Van Dam doet dit samen met zijn vaste *crew*, de steevast als Blunderbende aangeduide Lucienne en Edwin, respectievelijk ook al weer 12 en 10 jaar vertrouwde gezichten aan de Oudegracht 203 in Utrecht. Paul van Dam meldt nog niet alles te kunnen prijsgeven maar van de festiviteiten wil hij vooral zijn klanten laten profiteren. Hij is in onderhandeling met diverse uitgeverijen om speciale edities voor een aantrekkelijke prijs of in een aantrekkelijke oplage te koop aan te kunnen bieden. Dat het getal 25 hier een belangrijke rol in speelt mag niemand verbazen. Zo is momenteel de luxe *Franka 11: De vlucht van de Atlantis* voor €25 te koop en volgt eind mei het klapstuk: een speciaal voor Blunder in beperkte oplage uit te brengen luxe editie van *Largo Winch 13: De prijs van het geld.* Ook mogen de klanten als weggevertje een door Eric Heuvel ontworpen boekenlegger verwachten en wordt de nieuwe klantenkaart op basis van een Franka-ontwerp gedrukt. Als vanouds mogen klantenkaarthouders (en dat ben je al voor €5) eenmalig in augustus inslaan met twintig procent korting. TdK

Meer info:
www.stripwinkelblunder.nl

Science Fiction & Fantasy WARP
– hét tijdschrift op het gebied van science fiction, fantasy en alles wat samenhangt met het speculatieve genre – is nu uitgebreid met
WARP Stripjournaal

VOORJAAR 2004
JAARGANG 1 - NUMMER 1
OVER DE STRIPAUTEURS VAN UITGEVERIJ M
WARP
STRIPJOURNAAL
De tweede jeugd van AGENT 327
IO NADA
Fris & nieuw van Hein de Kort
Eric Heuvel & Frits Jonker
HET GEHEIM VAN DE TIJD
DONJON
De zegetocht voortgezet
ZUSJE
De nieuwe liefde van Gerrit de Jager
Fantasy in woord & beeld, algemeen stripnieuws, manga, comics in Hollywood en andere stripverrasingen van hoog & laag literair niveau, maar altijd leuk
Kijk ook op FantasyFan.nl

Twee keer per jaar informeert *Science Fiction & Fantasy WARP* en *WARP Stripjournaal* u over films, video, dvd, internet, games, de boeken van Uitgeverij M en veel nieuws over de stripboeken van TOP-stripauteurs als **Martin Lodewijk**, **Gerrit de Jager**, **Hein de Kort**, **Joann Sfar** & **Lewis Trondheim** en **Eric Heuvel** & **Frits Jonker**.
In elke editie van WARP treft u 2 kortingsbonnen aan op de boeken van Uitgeverij M.

Voor slechts €15,- ontvangt u 2 x per jaar *Science Fiction & Fantasy WARP* én *WARP Stripjournaal* én 1 premieboek of 2 stripalbums naar keuze ter waarde van minimaal €15,-.

REDENEN GENOEG OM NU ABONNEE TE WORDEN...

Nog leuker kunnen wij het voor u niet maken, wel dikker!

EXTRA: bij de verlenging van uw abonnement kunt u opnieuw 1 premieboek of 2 stripalbums kiezen.

Abonnee worden kan snel en makkelijk via
www.warpmagazine.nl
www.fantasyfan.nl

→ FLITSEN

➲ Het Vlaams Fonds voor de Letteren heeft scheppings-, start- of aanmoedigingsbeurzen van €2182 toegekend aan de stripmakers Steven Dhondt, Axel Jacobs, Judith Vanistendael, Jeroen Janssen, Pieter de Poortere, Gilles Vranckx, Stijn Gisquière, Eva Cardon en Gerolf van der Perre. ➲ Het rijksmuseum voor Volkenkunde, dat momenteel onderdak biedt aan de tentoonstelling *Met Kuifje naar de Inca's*, gaf kinderen van 4 op 5 april de gelegenheid om de nacht in het museum door te brengen. Het persbericht spreekt van diverse spannende activiteiten tijdens een nachtje slapen. Dat klinkt als een natte droom voor iedere Kuifjeliefhebber. ➲ Van 13 mei tot en met 6 juni vinden voor de derde keer de Stripboekgeschenkdagen plaats. Nadat in vorige edities Henk Kuijpers en Jan Kruis voor het voetlicht werden gehaald, is het nu de beurt aan Peter de Wit. Ter gelegenheid van deze strippromo-activiteit verschijnt bij uitgeverij Silvester de speciale uitgave *De mannetjes van Peter de Wit*, een bloemlezing uit vijfentwintig jaar grappen en grollen. Het album is gratis te verkrijgen bij een minimale besteding van €15 in deelnemende strip- en boekwinkels en bij filialen van Ako en Bruna. ➲ Tekenaar Hans Harleman geeft op zijn website *http://home01.wxs.nl/~hansha/* commentaar op het geruchtmakende proces rond Marc Dutroux. ➲ Albert Uderzo diende bij een Belgische rechtbank een klacht in tegen de afdeling van de Scientology Church in België. Die wilde het toneelstuk *Mission Cleopâtre II* opvoeren, dat dezelfde titel draagt als één van de *Asterix*-verfilmingen. Het gewraakte toneelstuk werd geannuleerd. ➲ Do'h! Homer Simpson en zijn familie hebben gestaakt. De 'stemmen' achter de tekenfilmfiguren uit *The Simpsons* vonden hun salaris van 125.000 dollar per aflevering te laag en eisten een forse loonsverhoging. Voor Twentieth Century Fox is de tv-comedy een melkkoe, dus het tv-station zal wel over de brug komen. ➲ Het Franse automatiseringsbedrijf Mandrakesoft (gespecialiseerd in Linux) is in hoger beroep gegaan tegen een uitspraak van het Parijse gerechtshof dat het intellectuele eigendom op de naam Mandrake ligt bij het mediaconcern Hearst Holdings en King Features Syndicate. Die hebben de rechten in bezit van de Amerikaanse strip *Mandrake the Magician*, die dit jaar zijn zeventigste verjaardag viert. Het conflict over de naamsinbreuk loopt al vier jaar. ➲ Er is een avondvullende tekenfilm van de Duitse krimi *Derrick* uitgebracht. Het is een parodie, maar de acteurs Horst Tappert en Fritz Wepper hebben vrolijk meegedaan en de stemmen ingesproken van de ditmaal getekende hoofdrolspelers Stephan Derrick en Harry Klein. ➲ Het Noord Nederlands Toneel (NNT) heeft samen met studenten van de Toneelacademie Maastricht een theaterversie gemaakt, geïnspireerd op de tekenfilmserie *South Park*. De hilarische uitwerking van de grove grappen en de onderbroekenlol van deze animatie vormden het vertrekpunt van *Zuiderpark*. De voorstelling is op 25 april nog te zien in Theater Bellevue te Amsterdam en hoogstwaarschijnlijk daarna nog in Maastricht. ➲ Afgelopen maand verscheen bij uitgeverij Lombard het eerste deel van een integrale uitgave van de eerste drie titels van *Ric Hochet* (Rik Ringers), gevolgd door een tweede deel deze maand. Wel jammer dat Tibet geen nieuwe covers heeft getekend. Met een gebundelde *Bob Morane* is de uitgever inmiddels gevorderd tot deel vijftien. In juni zullen de liefhebbers van Hermann in hun handen wrijven als in twee dikke delen van 230 pagina's de eerste tien delen van *Comanche* verschijnen. Het blijft vooralsnog helaas een Franstalige aangelegenheid.

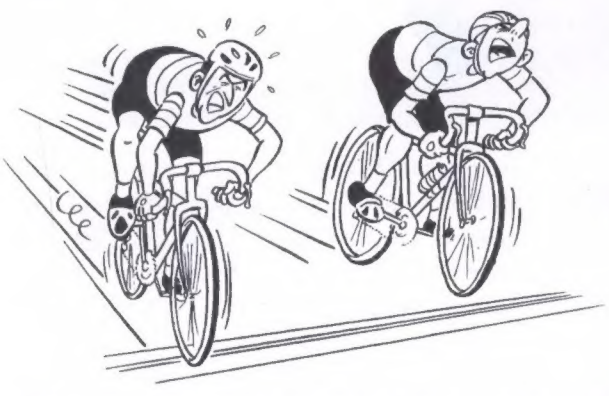

➲ De Belgische oud-wielrenner Eddy Planckaert heeft, behalve een *reallife-soap* op tv, nu ook een eigen strip. Deze staat in *Het Nieuwsblad*. Het eerste deel, *Eddy's dood*, is inmiddels bij uitgeverij Halewijck verschenen. Auteurs zijn De Marck en De Wulf, het duo achter de filatelistische stripreeks *Stam & Pilou*. ➲ Planckaert verkeert in goed gezelschap. Ook over tennisster Kim Clijsters is in België een strip uitgebracht. Makers zijn Hec Leemans (tekst), Wim Swerts en Luc Vanas. ➲ Het huwelijk tussen CartoonWorld van beursorganisator Philippo en Strip2000 van nieuwsbriefverspreider Van der Heijden is alweer ontbonden. 'Geen synergie op economisch vlak' heet de reden. Er zat of kwam dus gewoon onvoldoende geld in het laatje. Beide organisaties gaan overigens afzonderlijk voort omdat, zo meldt het persbericht: 'de stripboekenwereld nog alle mogelijkheden te bieden heeft'. De eerder geplande beurzen voor dit jaar zijn afgelast. Dat wel.

→ STARS & STRIPS

→ NIEUWE KOERS

Jim Valentino bekleedt voor Image Comics niet langer de functie van uitgever. Tot die meerderheidsbeslissing zijn de overige partners van de uitgeverij eind februari gekomen, waarmee onder meer uiting wordt gegeven aan de roep om een ander beleid. Onder Valentino, die vóór zijn promotie als schrijver en tekenaar werkte aan *ShadowHawk*, is Image het afgelopen jaar een aantal veelbelovende studio's kwijtgeraakt. Zo zijn Devil's Due (*G.I. Joe*), Dreamwave (*Transformers*) en MVCreations (*Masters of the Universe*) succesvol voor zichzelf begonnen, waardoor flink wat inkomsten worden misgelopen. De functie van Valentino is met onmiddellijke ingang overgenomen door Erik Larsen, schrijver en tekenaar van de serie *Savage Dragon*. Middels een persbericht heeft Larsen laten weten, dat Valentino wel partner van Image blijft. 'Jim was afkomstig uit het kamp van de alternatieve comics', zo licht Larsen de wisseling van de wacht toe, 'terwijl ik meer afkomstig ben uit het kamp van de mainstream-comics. Met mij aan het roer kunnen we misschien vaker kijken naar superheldencomics en tegelijkertijd wat slechte titels schrappen.' Indirect geeft Larsen in zijn eerste statement als uitgever dus toe, dat Image ook slechte comics uitgeeft. Tijd voor een cursus diplomatiek taalgebruik?

Waar het bij Image afwachten is wat de gevolgen van deze beslissing zijn, worden bij Marvel Comics al de eerste contouren van een nieuw beleid zichtbaar. Na het aftreden van Bill Jemas als directeur komt de uitgeverij namelijk terug op het idee dat superheldencomics realistischer moeten zijn. De na het succes van de film *X-Men* door zwart leer vervangen fleurige kostuums keren over de gehele linie terug. Zo wordt onder de noemer 'Reload' in mei een grondige herstructurering van de aan de X-Men gerelateerde comics doorgevoerd.

Zoals eerder op deze plek gemeld, betekent dit dat Chris Claremont en Alan Davis *Uncanny X-Men* overnemen, dat Chuck Austen en Salvador Larroca werken aan *X-Men* en dat *Astonishing X-Men* wordt gelanceerd als de nieuwe vlaggenschiptitel. De pretenties worden onderstreept door het team makers dat aan deze laatstgenoemde reeks is verbonden: tekenaar John Cassaday (bekend van *Planetary* bij DC/WildStorm) krijgt gezelschap van Joss Whedon, bedenker van de televisieseries *Firefly*, *Angel* en *Buffy, the Vampire Slayer*. Daarnaast klinkt tevens het startschot enkele andere series, waaronder het door Chris Claremont geschreven *Excalibur*, dat nog vóór het verschijnen van het eerste nummer een rel opleverde, omdat tekenaar Igor Kordey door Marvel is ontslagen.

DOOR **OLAV BEEMER**

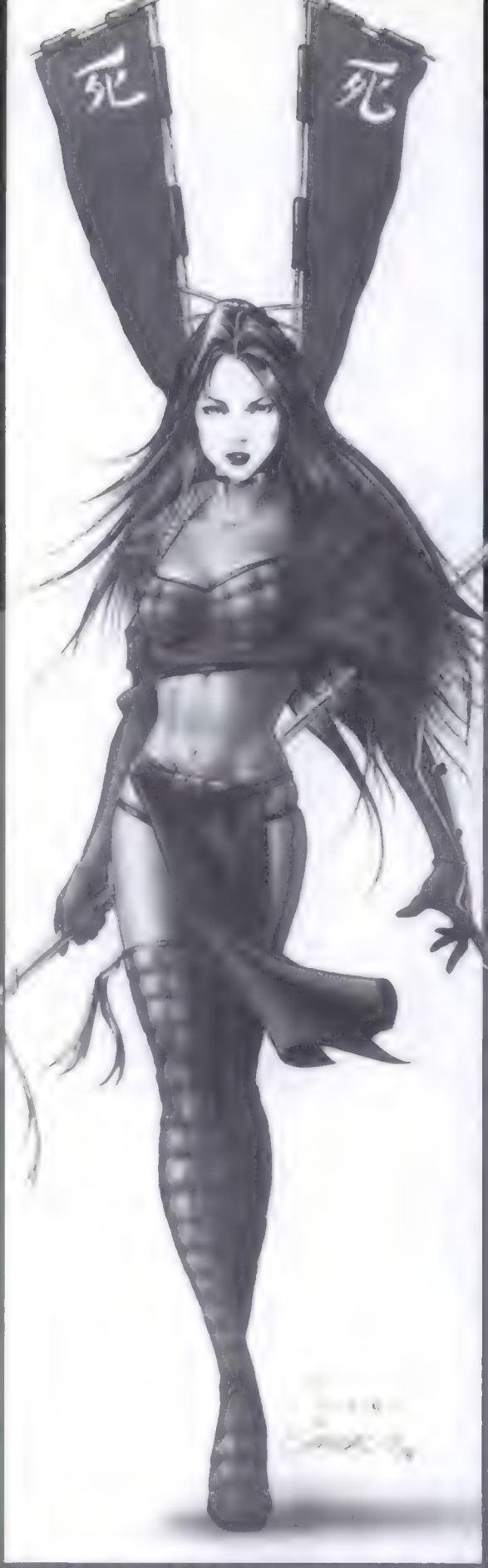

Ondanks alle goede bedoelingen geeft Marvel intussen overigens meer *X-Men*-comics uit dan een paar jaar terug, toen Joe Quesada als hoofdredacteur aantrad en beloofde dat de wildgroei van nieuwe series tot het verleden zou behoren.

→ NIEUWE JASJES

Nu bij DC Comics de verschillende series over Batman weer volop in de kijker staan, is het de beurt aan de series over Superman. De eerder aangekondigde herprofilering gaat in de maand april van start met nieuwe makers voor alle drie de reguliere comics over de Man van Staal. Naast *Adventures of Superman* door Greg Rucka en Matthew Clark en *Action Comics* door Chuck Austen en Ivan Reis betekent dit de komst van Brian Azzarello en Jim Lee als de schrijver respectievelijk de tekenaar van *Superman*.

In het verlengde van deze hernieuwde aandacht voor oude concepten brengt DC in de loop van mei meer comics uit die inspelen op gevoelens van nostalgie bij de lezer. Dat begint direct in de eerste week van die maand met de start van *Firestorm* door Dan Jolley (bekend van *JSA: The Liberty Files*) en Chris Cross (voorheen tekenaar van *Captain Marvel*). Het is ongeveer twintig jaar geleden dat deze serie voor het laatst in de winkels heeft gelegen, vandaar dat voor deze gelegenheid een nieuw hoofdpersonage is gekozen. Eveneens nieuw is *Richard Dragon*, de serie die met schrijver Chuck Dixon en tekenaar Scott McDaniel het populaire team makers van *Nightwing* herenigt. Dit oude, bijna vergeten personage is een meester in de martial arts en dat mag gezien het kassucces van films als *Kill Bill* en *The Last Samurai* geen verrassing heten.

En zo blijven de grote uitgeverijen DC, Marvel en Image een soort tikkertje spelen. Je zou zeggen, dat zo'n situatie toch een keer kansen moet bieden aan de kleinere concurrenten als Dark Horse, Oni Press en CrossGen. Of wil de meerderheid van de lezers daadwerkelijk alleen maar 'meer van hetzelfde'?

olav.beemer@stripschrift.nl

BOVEN, VAN LINKS NAAR RECHTS

- Nieuwe makers voor DC's *Superman*.
- Dark Horse viert tien jaar *Shi*.
- Terug van weggeweest: *Richard Dragon*.
- *Astonishing X-Men* door Whedon en Cassaday.
- Franse *Spawn* nu ook in het Engels.

LUSTRUM Bill Tucci's *Shi* bestaat tien jaar en dat wordt gevierd. Niet bij zijn eigen uitgeverij Crusade, maar bij Dark Horse. Daar verschijnt halverwege april het eerste nummer van de vierdelige miniserie genaamd *Shi: Ju-Nen*, natuurlijk geschreven en getekend door Tucci.

CROSSOVERS Bij Image-studio Top Cow is het weer eens tijd voor een commerciële samenwerking met Marvel Comics. Eerst verschijnt in april de crossover *Darkness/Hulk*, door Paul Jenkins en Dale Keown (de makers van *The Darkness*), daarna volgt in mei *Witchblade/Wolverine*, door Chris Claremont en Enric Basaldua.

VERTAALD In 2003 kreeg Franse uitgeverij Semic toestemming van Todd McFarlane voor het produceren van een originele comic over diens creatie Spawn. McFarlane was daar zo tevreden over, dat hij de special heeft laten vertalen en deze lente bij Image uitbrengt als *Spawn: Simony*.

TERUGKEER Joe Quesada mag dan hoofdredacteur bij Marvel Comics zijn, hij is ooit begonnen als tekenaar. Ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van *Daredevil* pakt Quesada vanaf april de tekenpen op met het vijfdelige *Daredevil: Father*, een miniserie die hij zelf schrijft. Het verhaal speelt zich af in een door een hittegolf geteisterd New York en kost net als alle andere Marveltitels waar grote namen aan werken $3.50 per nummer.

Dick

FOTO SERGE LIGTENBERG

Vanwege zijn verstripping van de oer-Hollandse roman *De avonden* wordt Dick Matena (60) door stripliefhebbers bewierookt. Dat is ooit anders geweest. Toen hij het conservatieve stripwereldje vijfentwintig jaar geleden op zijn grondvesten deed schudden met taboedoorbrekend, inktzwart werk als *De prediker* en *Lazarus Stone*, werd hij verguisd en uitgekotst. Dat is de meester nog altijd niet vergeten, al heeft zijn huidige succes hem iets milder gemaakt, zegt hij.

Dick Matena is de laatste tientallen jaren niet zoveel veranderd. Hij heeft nog hetzelfde vosachtige uiterlijk. Zijn manen zijn wat grijzer, zijn gezicht is gegroefd. Hij draagt nog de strakke spijkerbroek en de cowboylaarzen en hij bekijkt de wereld nog steeds door de iets samengeknepen ogen. Een eenzame wolf die constant op zijn hoede is. Hij heeft nog steeds de felheid die hem de reputatie heeft opgeleverd een moeilijk mens te zijn.

De tekenaar oogt vermoeid en dat is geen wonder. Sinds hij twee jaar geleden aan de verstripping van Gerard Reve's *De avonden* begon, is hij voortdurend in een moordend tempo aan het werk om de deadlines te halen van *Het Parool*, die de strip in bijna dagelijkse afleveringen voorpubliceert. 'Het is een fysieke krachttoer', zegt hij. 'Het zijn tropenjaren. Ik denk dat ik aan *De avonden* een paar jaar van mijn leven opoffer want het is echt slopend. Ik moet nog honderd, honderdtwintig pagina's en dat ga je voelen. Maar goed, het moet af. Ik ben een man met een missie. De kwaliteit moet gehandhaafd blijven, alleen al voor al die mensen van wie ik voortdurend commentaar krijg. Die wil ik voor geen geld teleurstellen.' Zijn gezin maakt zich zorgen omdat hij lange dagen maakt en weinig slaapt. 'Maar het lukt nog steeds de deadlines te halen', zegt hij triomfantelijk. 'En mijn gezin is wel wat gewend.'

Matena

'Ik ben een man met een missie'

DOOR PETER BREEDVELD

Pagina 11 uit het tweede deel van Dick Matena's stripbewerking van *De avonden*. 'Ik krijg af en toe best kritiek op mijn bewerking van *De avonden*, maar over de sfeertekening heb ik van niemand ook maar één woord van kritiek gekregen. Dat schijn ik dan goed te doen, maar dat is absoluut een kwestie van intuïtie.'

LOUIS ZWEEG. „WEET JE", ZEI HIJ ZACHTER.
IK VING OOK WEL
IK LEGDE ZE DAN OP HET DROGE EN IK KEEK ER MET AANDACHT NAAR OM
IK HEB OOK VEEL SPANNEN VERBRAND
„JUIST, JUIST, MENEER EGTERS" ZEI LOUIS. „WAT MOET IK NU ZEGGEN?" DACHT FRITS. „ZOUDEN WE NIET NAAR DE BIOSCOOP GAAN, LOUIS?" VROEG HIJ EN NAM EEN KRANT MET DE BIOSKOOPADVERTENTIES UIT HET REKJE.
HOE LAAT IS HET NU? VIJF OVER HALF TWEE
HET BEGINT OM KWART VOOR TWEE EN OM KWART VOOR VIER
KWART VOOR TWEE HALEN WE NIET MEER
WE KUNNEN NU EVEN SAMEN KAARTJES GAAN HALEN. VOOR KWART VOOR VIER DE ZEVENDE SLUIZER, DIE MOET NU WEL KOMEN
„MET DE TRAM TOCH?" VROEG LOUIS, DE TITEL VAN DE FILM HARDOP LEZEND. „WATEN WE HEEN LOPEN EN TERUG MET DE TRAM GAAN." ZEI
„BESTAAT ER GELEGENHEID OM BIJ JULLIE VANAVOND TE ETEN?" VROEG LOUIS, TOEN ZE ZICH OP WEG NAAR DE BINNENSTAD BEGAVEN. „JA ZEKER", ZEI FRITS
BIJ DE BIOSKOOP WAR HET DRUK FRITS KOCHT TWEE PLAATSEN VOORAAN, DE ENIGE RANG, DIE NOG NIET WAS VERKOCHT.
„DAT IS IN IEDER GEVAL GOEDKOOP" ZEI HIJ, DE BILJETTEN IN ZIJN PORTEMONNEE STOPPEND. ONMIDDELLIJK DAAROP ZAGEN ZIJ DE TRAM AANKOMEN, WISTEN DE HALTE NOG TIJDIG TE BEREIKEN EN REDEN SNEL NAAR HUIS TERUG.

Vechten geblazen

Het is een bewijs voor Matena's vakmanschap dat elke nieuwe pagina desondanks nog steeds voldoet aan zijn eigen hoge standaards. Ook al omdat er, sinds hij aan het project begon, geen week is geweest dat er niet ergens publiciteit aan zijn *De avonden* werd gegeven. 'Straks begint in april de tentoonstelling in de Vleeshal in Haarlem, dan krijg je díe tamtam ook weer en zo zal het wel tot aan het einde van de rit gaan', vermoedt hij. 'Een beetje vermoeiend wordt dat wel want het haalt je uit je concentratie en die heb ik juist hard nodig. Iedere keer is het moeilijk weer terug in mijn werkritme te komen.

Dat Matena vorig jaar voor *De avonden* de Bronzen Adhemar kreeg, de belangrijkste strippprijs van Vlaanderen, was voor veel Vlamingen moeilijk te pruimen. Een storm van anti-Nederlandse en 'eigen volk eerst'-sentimenten stak op in het Vlaamse stripwereldje. De jury had gekozen voor een 'bastaardje', schreef journalist Michel Kempeneers van de Vlaamse krant *De Standaard*. Er zijn betere, Vlaamse kandidaten voorhanden, zei Kempeneers' collega Gert Meesters van het blad *Knack*.

Matena haalt er zijn schouders over op. Hij is wel wat gewend. 'Toen ik in 1986 de Nederlandse Stripschapprijs kreeg hebben mensen hun lidmaatschap van Het Stripschap opgezegd. Waar ik ook kom lok ik controverse uit, dat zit kennelijk in mijn karakter. Als ik vroeger ergens een café binnenkwam en ik keek verkeerd, was het onmiddellijk vechten geblazen. Waarom weet ik niet, maar sommige mensen hebben dat blijkbaar.'

Toen hij hoorde dat hij de Adhemar zou krijgen heeft hij de voorzitter van de jury, journalist Patrick van Gompel, wel gewaar-

'Deze bewerking is mijn waarheid. Je hebt Reves waarheid en dit is de mijne.'

BOVEN - Voordat Matena aan de uitwerking van pagina's begon had hij de hele roman reeds uitgewerkt in story-boardschetsen, zodat voor hem duidelijk was hoe tekst en beeld geïntegreerd konden worden. Hij kwam toen uit op een omvang van 341 pagina's. De volgende stap was een ruwe pagina-lay-out, die daarna nogmaals definitief werd uitgewerkt. Tot slot begint dan het maken van de uiteindelijke pagina waarbij eerst de kaders getrokken worden en de figuren lichtjes worden opgezet. Dan lettert Matena de teksten, werkt de tekeningen uit en inkt ze met penseel, vervolgens worden die in grijstonen laag voor laag ingevuld om uiteindelijk waar nodig lijnen van zowel figuren als achtergronden nog aan te zetten. Afgebeeld zijn de pagina's 22, 19 en 5 uit het eerste deel in ruwe of meer uitgewerkte vorm.

schuwd dat dit wel eens enige deining in de Vlaamse stripwereld zou kunnen veroorzaken. 'In België heeft men een heel conservatieve opvatting over strips. Aan de ene kant vind ik dat prachtig, het is één van de weinige landen waar de wortels van de strip nog duidelijk aanwezig zijn. Maar er wordt heel weinig geëxperimenteerd. Daar houden ze hier niet zo van.'
De avonden is te Hollands om in het buitenland aan te slaan, menen sommige Vlaamse critici. Daar lijkt dan tenminste de grote Franse uitgever Hachette geen boodschap aan te hebben, want die gaat de stripbewerking van *De avonden* in het Frans uitgeven. 'Voor de vertaling wilden ze de oude Franse vertaling van de originele roman gebruiken, maar die is werkelijk zó beroerd, dat er een nieuwe vertaling voor moet worden gemaakt', vertelt Matena. Voor de rest is het zo goed als rond. 'De strip gaat integraal verschijnen, dus alle 341 pagina's bij elkaar.'

Matena beaamt dat *De avonden*, net als Carmiggelt, *Tom Poes* en Godfried Bomans een oer-Hollands fenomeen is. 'De jaren veertig en vijftig zagen er in België heel anders uit dan in Nederland, er was gewoon een andere cultuur. Dus ik kan me voorstellen dat *De avonden* heel exotisch is voor een Vlaming of een Waal of een Fransman. Alleen al de benauwdheid die je proeft in het boek, die kleine huiskamertjes, die gekke stalen herenfietsen, dat had je in België niet. Eén van mijn allereerste herinneringen is dat ik in België was met mijn ouders. Iedereen reed op van die lichte sportfietsjes, ook hele oude mannen. Dat was voor mij heel exotisch. Kortom, ik kan me voorstellen dat een Belg in *De avonden* niks herkent. Maar wat de sfeer betreft, sfeer is op zich heel universeel. Al ken je de cultuur niet, door sfeer kan je worden geraakt. Dat voel je, net als muziek. Sfeer is ook het enige element dat je niet bewust in een stripverhaal kan brengen. Je kunt alleen maar God op je

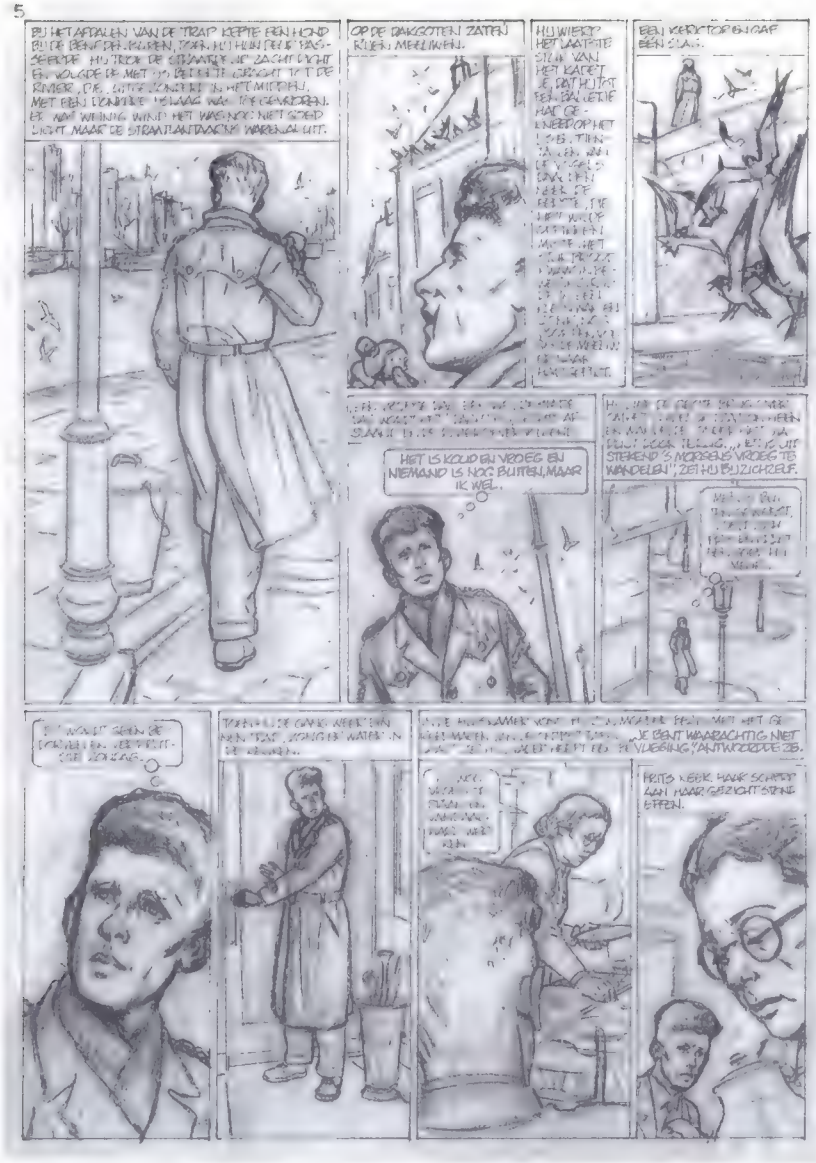
BIJ HET AFDALEN VAN DE TRAP KEPTE EEN HOND BUITE BENEDEN REUKEN, TOEN HIJ HUN DEUR VERSCHEEN HIJ TROK DE GORDIJNEN OP ZACHT LICHT EN VOLGDE DE MET ... BEZIGHEID GEVOLGT TOT DE RIVIER. DE LUTTELE ZONNESTRAAL IS HET MISTPAAL MET EEN VENTIEL SLAAG WAS TOEGEKOMEN. EN NOG WERKING WINDT HET WAS NOG NIET GOED LICHT, MAAR DE STRAATLANTAARNS WAREN AL UIT.
OP DE DAKGOTEN ZATTEN RIJEN MEERLINKEN.
HU WIEKT HET LAATSTE STUK VAN HET KAFJET IE, DAT HU JAT EEN ZALVETJE HAD GE-KNEEP OP HET
EEN VERKTOP EN GAAF EEN SLAG.
HET IS KOUD EN VROEG EN NIEMAND IS NOG BUITEN, MAAR IK WEL.
HET IS KOUD EN VROEG EN NIEMAND IS NOG BUITEN, MAAR IK WEL.
STEKEND 'S MORGENS VROEG TE WANDELEN", ZEI HIJ BIJZICHZELF.
JE BENT WAARACHTIG NIET VLEIEING", ANTWOORDDE ZE.
FRITS KEEK HAAR SCHUIN AAN MAAR GEZICHT STENG EFFEN.

Matena in de Haarlemse Vleeshal

Alle originele pagina's van Dick Matena's magnum opus De avonden *zijn tot en met 13 juni te zien in de Haarlemse Vleeshal aan de Grote Markt 16. De tentoonstelling* De avonden, een beeldverhaal *werd op 3 april geopend door de schrijver A.F.Th. van der Heijden.*

Behalve de originele pagina's zijn er ook voorstudies van de meester te bezichtigen en worden blow-ups *van stripfragmenten getoond, aldus hoofd presentaties Anke van der Laan. 'Op video worden doorlopend de documentaire van Hank Onrust vertoond, alsmede een fragment uit een recente VRT-documentaire.'*

Op een aantal data zal Dick Matena de laatste pagina's van De avonden *ter plekke voltooien: donderdag 29 april van 12.30 tot 17 uur en zaterdag 5 juni, tijdens de Haarlemse Stripdagen, van 14 tot 17 uur.*

LINKS - Gerard Reve zoals hij er uitzag ten tijde van het ontstaan van *De avonden*, toen hij zich nog Simon van het Reve noemde. Het is treffend hoe herkenbaar Matena Reve in de strip heeft uitgebeeld als zijn alter ego Frits van Egters. Ook Van Egters' ouders zijn zeer gelijkend gemodelleerd naar die van Reve.

blote knieën smeken als het klopt. En ik krijg af en toe best kritiek op mijn bewerking van *De avonden*, maar over de sfeertekening heb ik van niemand ook maar één woord van kritiek gekregen. Dat schijn ik dan goed te doen, maar dat is absoluut een kwestie van intuïtie.'

Ei van Columbus

Hij liep al twintig jaar met het idee *De avonden* te verstrippen, alleen wist hij heel lang niet hoe hij dat aan moest pakken. Hakken in de tekst van Reve wilde hij namelijk niet. 'Ik wilde het doen met de integrale tekst of helemaal niet. Maar aan gezien niemand zoiets ooit eerder had gedaan, had ik geen voorbeelden. Ik moest zelf op zoek naar manieren, maar ik kwam er maar niet uit.'

Toen werd Matena benaderd door zijn oude leermeester Marten Toonder, die hem vroeg weer aan de slag te gaan met *Tom Poes*. Het was de bedoeling oude *Bommel*-verhalen – dus die met de tekst onder de plaatjes – te bewerken tot ballonstrips. Maar ook hier weigerde Matena in de oorspronkelijke tekst te gaan snijden. Die oorspronkelijke tekst hoort bij *Bommel*, besloot hij. Die verwerkte hij integraal in de strip, door tekstkaders en tekstballonnen met elkaar af te wisselen. Als er in het originele verhaal bij voorbeeld stond: 'Ziezo, zei hij, ik ga naar buiten', zette Matena in zijn bewerking het eerste deel van die zin: 'Ziezo, zei hij' in een tekstkader bovenin het plaatje en de rest: 'ik ga naar buiten' in een tekstballon daaronder.

Het was het Ei van Columbus, vertelt Matena. 'Ik had niet eens in de gaten wat ik aan het doen was, maar ik dacht: 'Verrek, als ik dat bij *De avonden* eens toepas, dan is dat misschien de truc'. Het klinkt heel simpel maar geloof me, ik heb er twintig jaar over gedacht. Ik heb ook nog geprobeerd om zinnen als 'Ik ga naar huis, zei hij' in een ballon te beginnen en dan te eindigen

ONDER EN VOLGENDE PAGINA'S - De documentaire *De ochtenden* van Hank Onrust, die vertoond wordt tijdens de tentoonstelling *De avonden, een beeldverhaal* in de Vleeshal in Haarlem begint met een door Dick Matena getekende 'leader' over diens dagelijkse ochtendritueel tot het moment dat hij zijn werkkamer betreedt en het licht aandoet: de werkdag is begonnen, waarbij de documentairemaker het ontstaan van een pagina volgt.

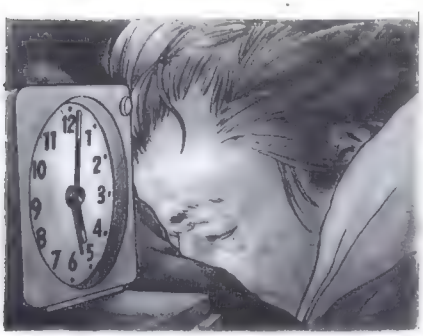

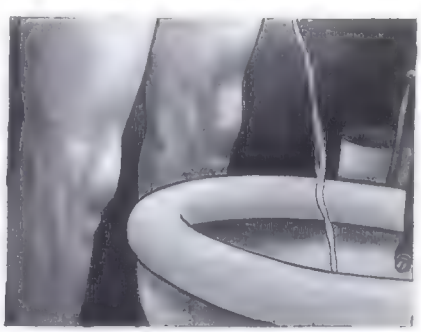

'Soms is de tekst hakketakkerig, vreemd en hortend. Maar er zit een dwingendheid in die je naar de strot grijpt. Ik ben er van overtuigd dat je dat kapotmaakt als je er dingen uit gaat halen. Je moet er van afblijven.'

in een kader daaronder, dus dan had ik in een ballon gezet: 'Ik ga naar huis' en daaronder, in een kader: 'zei hij'. Maar dat werkte niet, dat had een lullig effect. Zulke zinnen heb ik geheel in tekstblokken gezet. En zo ben ik dat gaan doen.'

De tekst van *De avonden* is hem heilig, benadrukt Matena. 'Daar staat geen woord teveel in, en geen woord te weinig. Het is niet de móóiste tekst die Reve ooit geschreven heeft. Hij was toen nog niet de grote stilist die hij later, in de jaren zestig, geworden is. Soms is de tekst hakketakkerig, vreemd en hortend. Maar er zit een dwingendheid in die je naar de strot grijpt. Ik ben er van overtuigd dat je dat kapotmaakt als je er dingen uit gaat halen. Je moet er van afblijven.'

Je kunt betwisten dat Matena van de tekst is afgebleven. Hij laat haar weliswaar intact, maar zet er wel zijn eigen interpretatie pal onder. 'Je kunt hoogstens zeggen dat ik andere lezers van *De avonden*, die hun eigen beelden in hun hoofd hebben, op die manier iets afneem', werpt de tekenaar tegen. 'En als die mensen zeggen: 'Potverdomme, het is míjn boek, die gozer moet er met z'n fikken van afblijven', dan heb ik daar absoluut geen weerwoord op. Dan hebben ze gelijk want je komt bijna aan de privé-gedachten van die mensen. Maar oké, kijk er dan in godsnaam niet naar. Leg het weg.'

Het tegenovergestelde gebeurt echter ook: 'Ik heb één keer iemand meegemaakt, ook een bewonderaar van Reve, die door wat hij over me gelezen had, zo nieuwsgierig was geworden dat hij toch mijn versie is gaan lezen. Die zei: 'Ik

vond het prachtig, je hebt me helemaal overtuigd. Het was mijn boek, maar dat is nu voorbij. Nu draag ik jouw beeld ervan.' Dat was het grootste compliment dat ik ooit gekregen heb.'

De enorme belangstelling voor Matena's *De avonden* heeft natuurlijk ook een keerzijde, want daarmee dienen ook de scherpslijpers zich aan, de Reve-adepten die de tekenaar voortdurend op zijn vingers kijken, hopend hem te betrappen op een fout. 'Die eisen dat alles volstrekt klopt, tot aan de asbakjes toe. Kom nou! Als ik het nodig vind om de gordijnen in de kamer aan de andere kant te hangen en ik zet de kolenkit ergens waar die niet stond, dan doe ik dat. Reve zet zijn lezers vanaf de eerste zin van *De avonden* immers ook op het verkeerde been. Ik ben op de plekken geweest die hij in het boek beschrijft: Israelskade 66, nummer 116, de Bijenkorf, sociëteit De Kring, daar klopt allemaal niks van! Dus verteken ik zelf ook alles, deze bewerking is mijn waarheid. Je hebt Reve's waarheid en dit is de mijne.'

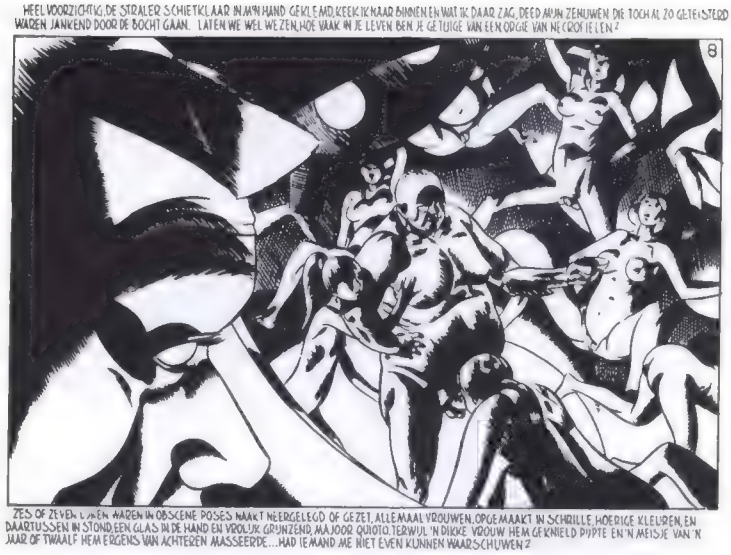
HEEL VOORZICHTIG DE STRALER SCHIETKLAAR IN MIJN HAND GEKLEMD, KEEK IK NAAR BINNEN EN WAT IK DAAR ZAG, DEED MIJN ZENUWEN DIE TOCH AL ZO GETEISTERD WAREN JANKEND DOOR DE BOCHT GAAN. LATEN WE WEL WEZEN, HOE VAAK IN JE LEVEN BEN JE GETUIGE VAN EEN ORGIE VAN NECROFILEN?
8
ZES OF ZEVEN LIKEN WAREN IN OBSCENE POSES NAAKT NEERGELEGD OF GEZET, ALLEMAAL VROUWEN, OPGEMAAKT IN SCHRILLE, HOERIGE KLEUREN, EN DAARTUSSEN IN STOND EEN GLAS IN DE HAND EN VROLIJK GRIJNZEND, MAJOOR QUIOTO. TERWIJL 'N DIKKE VROUW HEM GEKNIELD PIJPTE EN 'N MEISJE VAN 'N JAAR OF TWAALF HEM ERGENS VAN ACHTEREN MASSEERDE... HAD IE MAND ME NIET EVEN KUNNEN WAARSCHUWEN?

In werken als De prediker en Lazarus Stone (BOVEN) schetste Matena een kale, verdorven wereld, alsof hij hoogstpersoonlijk een einde wilde maken aan het dromerige idealisme van de voorgaande twee decennia. 'De Markies de Sade van Neêrlands strip' noemde Theo van Gogh hem (wat overigens als compliment was bedoeld).

Persoonlijk beledigd

De stripwereld brengt het slechtste in Matena naar boven, zegt hij. Met de stripwereld bedoelt hij niet zijn collega's, maar de uitgevers, de critici en de 'bobo's': 'de deskundologen' die het stripwereldje bevolken. 'Toen ik begin jaren zestig voor de Toonderstudio's begon te werken wist bijna niemand wat een striptekenaar eigenlijk was. Maar in 1968 begonnen strips salonfähig te worden en toen kwamen er opeens allemaal mensen aan mij vertellen hoe strips in elkaar zaten. Die gingen verenigingen oprichten en banden om de mouwen dragen om te laten zien dat er één opperhoofd was en de ander staatssecretaris en weet ik het. Daar heb ik altijd een pokkenhekel aan gehad. En dan had je ook nog de handelaars in tweedehands strips, even slecht als handelaars in tweedehands auto's. Ze beginnen als hobbyisten en eindigen dan als geldwolven die maar één sport kennen en dat is de mensen besodemieteren. Iets goedkoop in handen krijgen en dat voor veel meer geld doorverkopen, weerzinwekkend.'

Matena's verhouding met de bobo's werd er niet beter op toen zijn werk eind jaren zeventig een storm van verontwaardiging losmaakte. De auteur zou immoreel zijn en zich schuldig maken aan kinderporno. 'Dat mensen mijn werk niet begrijpen of ontoegankelijk vinden, dat vind ik tot daar aan toe', zegt Matena. 'Maar soms had ik de indruk dat ze bijna tot lijfelijk geweld wilden overgaan, alsof ik ze persoonlijk had beledigd.'

Nu was Matena's werk in die tijd ook behoorlijk compromisloos. In werken als *De prediker* en *Lazarus Stone* schetste hij een kale, verdorven wereld, alsof hij hoogstpersoonlijk een einde wilde maken aan het dromerige idealisme van de voorgaande twee decennia. 'De Markies de Sade van Neêrlands strip' noemde Theo van Gogh hem (wat overigens als compliment was bedoeld).

'Het is natuurlijk waar dat ik nogal wat taboes doorbrak', geeft Matena toe. 'Maar het was een hele andere tijd, dat moet je je goed realiseren. De jaren zeventig waren krankzinnig, zeker op het gebied van seks en porno. Bij de sigarenwinkel kon je gewoon kinderporno kopen, samen met je pakje sigaretten. Dat verbijsterde me, maar het boeide me eerlijk gezegd ook wel en dingen die mij boeien heb ik altijd in mijn werk willen stoppen. Voor mij was dat een soort demonen uitjagen. Het was riskant, want ik liet duistere kanten van mezelf zien, kanten die je normaal voor je buurman weghoudt. Dat deden er wel meer in die tijd, maar kennelijk niet zo expliciet als ik. Ik deed dat met een zekere argeloosheid, maar ook wel uit een soort van dwingende noodzaak. Kennelijk moesten die verhalen gemaakt worden, zoals een schrijver de boeken schrijft die geschreven moeten worden, een musicus de muziek maakt die hij in zich voelt. Dat werd me door heel weinig mensen in dank afgenomen.'

Matena maakte al Tarantino-verhalen toen Quentin Tarantino nog op de kleuterschool zat, zegt hij. Toen hij gelazer kreeg vanwege het twaalfjarige blote meisje in *De prediker* gooide hij zijn kont tegen de krib en besloot de grenzen nòg een eindje te verleggen met *Sterreschip*. 'Ik dacht: 'Godverdomme, krijg allemaal maar de rambam. Als je een twaalfjarig meisje in haar blootje zo erg vindt, dan heb je hier een bloot jòngetje van twaalf jaar!' Toen wisten ze helemaal niet meer hoe ze het hadden. Uiteindelijk ben ik er mee opgehouden, niet vanwege de controverse, maar gewoon, omdat ik was uitgepraat.'

Geen Heleen van Rooyen

Hij begrijpt dat hij mensen op het verkeerde been zet en dat ze daar niet van houden, zegt hij. 'Strip is per definitie een conservatief medium en mijn werk uit die tijd heeft een grote originaliteit, daar blijf ik nog steeds bij. Ik heb er ook veel artistiek aanzien door gekregen. Internationaal ook, daar mag ik ook niet over mopperen. Maar in Nederland heb ik slechte ervaringen. Ik kan er slecht tegen als mensen allerlei oordelen over je gaan vellen omdat ze je niet begrijpen. Daar word ik behoorlijk agressief van. Ik voelde me aangetast in mijn

GEHEEL LINKS – Er zijn Reve-adepten die de tekenaar voortdurend op zijn vingers kijken, hopend hem te betrappen op een fout. 'Die eisen dat alles volstrekt klopt, tot aan de asbakjes toe. Kom nou!' Toch kan niet anders geconcludeerd worden dan dat Matena uitermate overtuigend het Amsterdam van kort na de oorlog neerzet, zoals hier het centraal station gezien vanaf het Damrak, met miezerige regen en al.

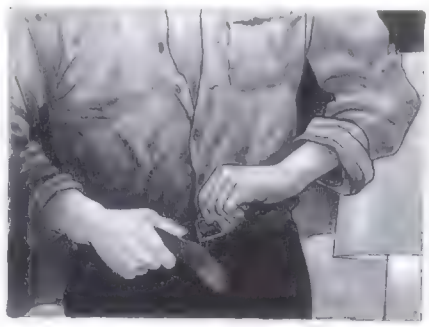

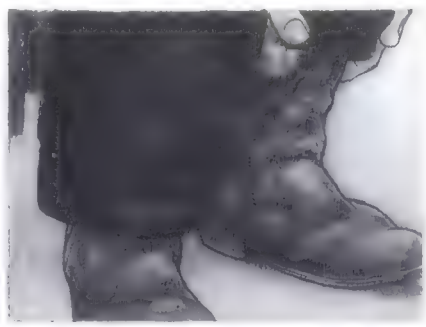

**'Over twee generaties tekent niemand meer op papier.
Ik ben de laatste der Mohikanen die alles nog met de hand doet.
Zelf lettertjes intekenen, dat wordt bijna nergens meer gedaan.'**

waarde en ik was niet te beroerd om dat te laten merken, mensen op hun bek te slaan of wat dan ook. Nou ja, ook dat zet dan weer kwaad bloed en zo ben je op een gegeven moment een vijandige in een vijandige wereld.'

Matena lijkt nòg kwaad te worden als hij over het verleden praat. Maar hij heeft nu succes, mensen dragen hem op handen. Waarom kan hij niet gewoon boven de bekrompen criticasters staan? 'Waarom zou ik?' antwoordt hij als door een wesp gestoken. 'Het ergste wat mensen mij kunnen aandoen is me niet mijn waarde te laten en dat is wat er is gebeurd met mijn werk als tekenaar en als schrijver. Dat stemt me op een bepaalde manier bitter. Ik ben niet rancuneus, echt niet. Maar dit heeft lang geduurd en het is diep gaan zitten. In 1979 ben ik er als enige in geslaagd mijn werk in Amerika te verkopen, aan het blad *Heavy Metal*. Dat werd door het Nederlandse stripwereldje volstrekt genegeerd. Zelden ben ik zo afgeknapt als in die periode. Dat is voor mij een traumatische tijd geweest, ik heb daar nog steeds last van. Het gebrek aan waardering, het doodzwijgen, het kleineren. Dat gaat echt niet zo één-twee-drie over. Ook niet met dit succes, want dat relativeer ik wel. Ja kom, ik ben zestig, ik heb in de stripwereld alles al meegemaakt. Ik laat me niet zo gauw meer gek maken.' Matena's *De avonden* is een succes, maar het is wel een relatief succes, benadrukt hij. 'Het is geen Heleen van Rooyen. Dertienduizend verkochte exemplaren is mooi, maar niet eens genoeg om uit de kosten te komen. Ik hoop in ieder geval quitte te spelen.'

Ter gelegenheid van het verschijnen van het eerste deel van *De avonden* als beeldverhaal, werd de 52e druk van de roman door De Bezige Bij uitgebracht met een omslagillustratie van Matena.

Een jaar of tien geleden besloot Matena om het voor gezien te houden in de stripwereld. 'Ik ga niet meer naar stripbeurzen, en ik neem geen prijzen meer in ontvangst. Op de Nederlandse Stripdagen heb ik de prijs voor het beste Nederlandse album gewonnen, maar die heb ik door mijn dochter op laten halen. Kreeg ik weer zo'n penning, daar heb ik er al een paar van. Wat wel mooi is, is dat ik er ook eentje kreeg die ik aan Gerard Reve moest geven. Daar staat achterop: 'Reve, stripalbum van het jaar'. Dus ik ben er in geslaagd om Reve net voor zijn tachtigste tot de beste stripscenarist van 2003 uit te laten roepen, *hahaha!*'

Naar de uitreiking van de Adhemar is hij wèl gegaan, omdat hij vindt dat hij Patrick van Gompel, de voorzitter van de Adhemar-jury, iets verschuldigd is. 'Van Gompel. kwam al in 1983 bij me binnenlopen als bewonderaar van juist dàt werk waar veel mensen een bloedhekel aan hadden. Hij schreef daar over, haalde me voor de radio en hij is dat altijd blijven doen. Tegenover zulke mensen ben ik ontzettend loyaal, mensen die me in die tijd gesteund hebben. Daar zijn er niet veel van: Marten Toonder, Martin Lodewijk, Patrick van Gompel en nog een paar. Als die er niet waren geweest, was ik voor de bijl gegaan. Bovendien zit er ook nog een hoop geld aan die prijs vast. Want het is toch een hoop geld, €12.500. En om nou in Turnhout te komen om die cheque op te halen en dan te zeggen: 'Nou, dag...' Ik ben gast in dit land (Matena woont al sinds 1983 in Vlaanderen. PB), dus dan gedraag ik me iets anders dan wanneer ik in mijn eigen land ben', zegt hij grinnikend.

Alice in Wonderland

Nu Matena vanwege *De avonden* een zekere status geniet in literaire kringen, voelt hij zich als Alice in Wonderland, zegt hij. 'Het blijft bizar. Ik maak nu kennis met mensen die ik altijd van afstand heb bewonderd, zoals Kees van Kooten, Hafid Bouazza, Allard Schröder. Die snuiven aan mijn werk, praten daarover met mij, bewonderen het soms zelfs. Ik heb nu een heel nieuwe vrienden- en kennissenkring, zó anders dan de stripwereld... een mooie compensatie voor wat ik nog aan woede jegens die stripwereld in me heb. Daar word ik dan weer een klein beetje milder van. Ja, natuurlijk, ik balanceer nog steeds met mijn werk op het slappe koord, ik kan er nog steeds vanaf vallen.'

Hoe ironisch dat ook diezelfde stripwereld, die Matena eerder zo vijandig gezind was, de maestro nu op handen draagt als de man die het medium strip hoogstpersoonlijk de 'serieuze literatuur' heeft binnengeloodst. 'Het kan verkeren', schampert Matena. 'Maar dit bewijst natuurlijk wel de armoede van de stripwereld. Het is toch zielig dat een man van zestig het medium strip aanzien moet geven? Dat horen natuurlijk jongens van 25 of 30 te doen.'

Toch wil Matena zich de loftuitingen best laten aanleunen. 'Martin Lodewijk heeft het aardig geformuleerd. Hij zei dat ik de voordeur naar de literaire wereld heb opengezet en dat is misschien waar. Schrijvers hebben nu gezien dat het mogelijk is op een intelligente, smaakvolle manier literatuur in beeld te zetten, dat een strip niet per definitie pulp is, of Bommel. Daardoor krijgen stripmakers die ook zoiets willen gaan doen straks misschien iets makkelijker een kans om gepubliceerd worden.'

Matena ziet zichzelf niet zozeer als een voorloper, eerder als de afsluiter van een tijdperk: 'Over twee generaties tekent niemand meer op papier. Ik ben de laatste der Mohikanen die alles nog met de hand doet. Zelf lettertjes intekenen, dat wordt bijna nergens meer gedaan.' Bovendien was het nooit zijn bedoeling om met *De avonden* als vernieuwer de geschiedenis in te gaan. 'Ik vond het een leuk excuus om eens een keer bij Reve binnen te komen. Dat was nog mijn voornaamste motief. Verder had niet ik eens verwacht dat ik verder zou komen dan vijf pagina's. Ik wist natuurlijk dat een integrale bewerking een pagina of vier- vijfhonderd dik zou worden en ik ken de stripwereld goed genoeg om te weten dat ik daar – in grijstinten, dat ook nog – in geen honderdduizendmiljoen jaar een uitgever voor zou vinden. Dus toen uitgeverij De Bezige Bij toch geïnteresseerd bleek te zijn, stond mijn wereld helemaal op zijn kop.'

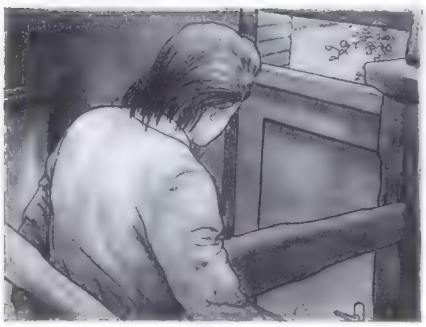

FOTO SERGE LIGTENBERG

Dick Matena in zijn werkkamer in België. Hier nog drukdoende met *De avonden*, dat in juni afgerond moet zijn.

Hoewel hij voorlopig nog bezig is met *De avonden* (in juni hoopt hij het werk te hebben voltooid), heeft Matena inmiddels ook een aantal volgende projecten uitgezet. 'Eerst ga ik *A Christmas Carol* van Charles Dickens bewerken, dan lezen de mensen ook daarvan weer eens de integrale tekst. De meesten kennen dat verhaal tegenwoordig vooral van de musicals en films'. *A Christmas Carol* moet voor de komende kerst in de winkels liggen, dus dat wordt aanpoten. Toch zegt de meester dit project vooral als ontspanning te zien. Na zijn Dickens-verstripping hoopt Matena aan zijn volgende monsterproject te kunnen beginnen: een stripversie van de roman *Kort Amerikaans* van Jan Wolkers. 'Als alles goed gaat, want uitgeverij Meulenhoff heeft de rechten van dat boek, die moet haar fiat geven. Maar Wolkers zelf wil in elk geval heel graag.'

Kort Amerikaans is, net als *De avonden*, één van Matena's favoriete boeken. 'Het is geweldig geschreven en dat taboedoorbrekende, dat iedereen altijd op het conto van Jan Cremer zet, daar was Wolkers al veel eerder mee. Ik las *Kort Amerikaans* toen ik een jaar of achttien was. Ik was er net zo ondersteboven van als van *De avonden*, maar op een andere manier. Het is die combinatie van pulp en literatuur die het hem deed. Wolkers is de Mickey Spillane van de Nederlandse literatuur.'

Voor *Kort Amerikaans*, dat aanmerkelijk meer actie en seks bevat dan *De avonden*, gaat Matena weer in kleur werken. 'Ik heb pas geleden een boek op de kop getikt met kleurenfoto's uit de Tweede Wereldoorlog. Die foto's hebben bruin-groenige tinten, dat is precies wat ik met *Kort Amerikaans* voor ogen heb.'

Met Wolkers heeft Matena een wandeling door Leiden gepland, de plaats van handeling in de roman, om zich te documenteren voor het decor. 'Bij *De avonden* kon ik me bepaalde vrijheden veroorloven maar in *Kort Amerikaans* beschrijft Wolkers alles precies zoals het was.' Dat *Kort Amerikaans* ook weer zal worden voorgepubliceerd, acht Matena niet waarschijnlijk. 'Eerlijk gezegd zit ik ook niet zo erg te wachten op voorpublicatie, want de deadline is moordend.'

Zijn plannen om James Joyce' cultroman *Ullysses* te verstrippen zijn ook nog niet van de baan. 'Bij De Bezige Bij denken ze dat ik een grapje maak. De erven Joyce schijnen niet makkelijk te zijn. Misschien gaan ze akkoord als ik ze laat zien hoe ik zo'n bewerking aanpak. Zo niet, dan ga ik iets anders doen.'

peter.breedveld@stripschrift.nl

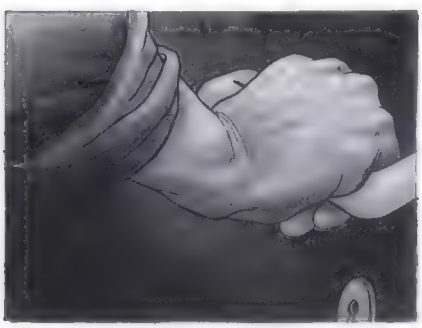

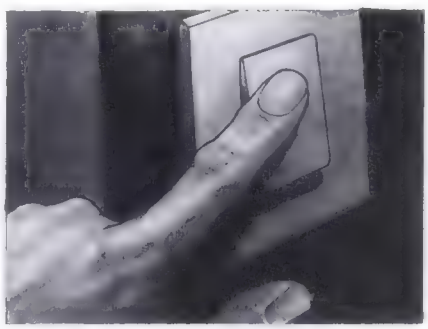

Blankets

Een teken op een leeg oppervlak

Het dorp waar Craig, de hoofdpersoon in Craig Thompsons 'geïllustreerde roman' *Blankets* woont, is als de mythische grot van Plato. De gevangenen in die grot zijn gebonden aan nek en handen en niet in staat zich te bewegen. Het enige dat ze zien zijn de schaduwen van objecten die vanachter een muur omhoog worden gehouden. Voor hen vormen die schaduwen de werkelijkheid.

Net zo'n vertekend beeld van de werkelijkheid heerst er in de christenfundamentalistische gemeenschap waar Craig deel van uitmaakt. Craig wil graag naar de kunstacademie, maar hij wordt gewaarschuwd door een leraar, wiens broer ook aan de kunstacademie studeerde. Die broer moest daar leren tekenen naar naaktmodel en kon al snel geen genoeg meer krijgen van naakte mensen, zo vertelt de leraar. Hij raakte hierdoor verslaafd aan pornografie en dat leidde weer tot de volgende 'logische stap': homoseksualiteit.

Zou één van de gevangenen in Plato's grot zich weten te bevrijden en ontdekken wat zich werkelijk buiten de grot bevindt, dan zou niemand van de achtergeblevenen hem willen geloven. Zo vergaat het Craig ook. Hij is één van de weinigen die het dorp verlaat en uiteindelijk vervreemdt hij daardoor van zijn vroegere dorpsgenoten.

Het goede door het kwade

Blankets is de stripsensatie van het afgelopen jaar. Het boek is bewierookt en bejubeld. 'Waarschijnlijk de belangrijkste grafische roman sinds Chris Ware's *Jimmy Corrigan*', zei schrijver Neil Gaiman. 'Dit noem ik literatuur', schreef schrijver/cartoonist en Pulitzer Prizewinnaar Jules Feiffer. *Times Magazine* riep *Blankets* uit tot beste strip van 2003.

Mensen die nooit strips lezen raken in de ban van *Blankets*. Het boek wordt geprezen om de virtuoze manier waarop Thompson woord en beeld combineert, om zijn visuele metaforen, zijn expressionisme, de overtuigende manier waarop gevoelens worden verbeeld en de onconventionele lay-out van de pagina's.

Binnenkort verschijnt de Nederlandse vertaling van het boek dat vorig jaar een collectief orgasme in de stripwereld veroorzaakte. *Blankets* van Craig Thompson is een juweeltje van vertelkunst dat een paar zeer universele thema's aansnijdt.

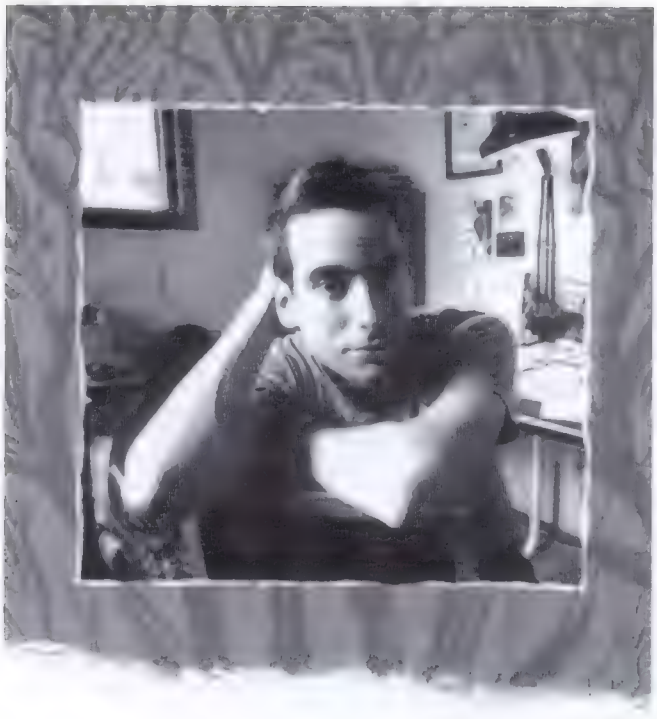

DOOR PETER BREEDVELD

Diverse critici complimenteren *Blankets* vanwege de afwezigheid van plot. Thompson zegt in interviews zelf dat hij koos voor autobiografie omdat hij vooral emotionele ervaringen wilde verbeelden en zich niet teveel wilde bezighouden met plot. Over die vermeende, algemeen geconstateerde plotloosheid valt echter te discussiëren. Volgens mij heeft Blankets het strakste, meest ingenieuze plot dat ik in jaren in een stripverhaal heb gezien. Alle elementen van het verhaal grijpen naadloos in elkaar. Er valt in het boek, om met W.F. Hermans te spreken, geen mus van het dak zonder dat de schrijver er een bedoeling mee heeft.

Thompson (1975) vertelt een zeer persoonlijk verhaal dat tegelijkertijd enorm universeel is. De hoofdpersoon van zijn boek maakt een reis naar zijn volwassenheid, en hij doet dit volgens de beste tradities van de vertelkunst. Helden van alle tijden en alle culturen maken dergelijke reizen. Odysseus, Orpheus en Herakles brachten een tijdje door in de onderwereld (symbool voor de baarmoeder) om daarna wedergeboren op aarde terug te keren. De Perzische held Zarathoestra onderging een evolutie 'van het goede door het kwade' in de woestijn. De Bijbelse profeet Jonas verbleef, op de vlucht voor God, drie dagen en drie nachten in de buik van een zeemonster, om daarna alsnog zijn goddelijke roeping te accepteren. Pinokkio overkwam precies hetzelfde.

Ook Craig ondergaat zo'n metamorfose, zij het dat de 'baarmoeder' in *Blankets* een stuk gerieflijker is dan de onderwereld van Orpheus, de woestijn van Zarathoestra of de buik van een zeemonster. Craig wordt volwassen onder de dekens (*blankets*) die hij deelt met zijn jongere broer Phil en later met zijn eerste grote liefde Raina, en onder de dikke deken van sneeuw die zijn leefwereld voortdurend lijkt te bedekken en die pas wegsmelt aan het eind van *Blankets*, als Craig volwassen is geworden.

Houten pop

Craig doet trouwens in meer dan één opzicht denken aan Pinokkio. Met zijn hoekige, schematisch getekende gezicht lijkt hij echt op een houten pop. Vooral zijn neus lijkt onmiskenbaar uit hout te zijn gebeiteld. Pas aan het einde van het verhaal ziet Craig er uit als een echt mens. Dan krijgt zijn gezicht wat zachtere rondingen en zijn neus een elegante boog.

Het hierboven besproken motief van het verblijf in de onderwereld komt in *Blankets* verschillende keren voor: de donkere, griezelige bergruimte naast de slaapkamer van Craig en Phil, waar Phil voor straf de nacht moet doorbrengen, de grot die Craig en Phil in het bos ontdekken, en die later niet meer dan een ondiepe kuil in de grond blijkt te zijn en het meest luguber: de keren dat de weerzinwekkende mannelijke babysitter Craig en Phil apart neemt om ze seksueel te misbruiken.

Evenals de profeet Jonas ontloopt Craig aanvankelijk zijn roeping. Hij heeft een aangeboren talent voor tekenen, waar hij als kind dag en nacht mee bezig is. Vergiftigd door de christelijke propaganda van zijn ouders, zijn school en de zondagsschool, raakt hij er echter van overtuigd dat zijn tekeningen slechts een uiting zijn van zijn ijdelheid, die hem afleidt van belangrijkere dingen, zoals bijbelstudie. Craig verbrandt dan elke krabbel die hij ooit op papier heeft gezet en wijdt zich aan

God. Pas veel later, in de armen van Raina, hervindt hij zijn ware roeping en begint hij weer te tekenen. Dan ontdekt hij 'hoe bevredigend het is om een teken achter te laten op een leeg oppervlak'.
Raina is een hevig geïdealiseerde jonge vrouw die associaties oproept met de naamloze geliefde die zo zinnenprikkelend wordt bezongen in het bijbelse *Hooglied* ('De welvingen van uw heupen zijn als sieraden, werk van meesterhanden. Uw navel is een welgerond bekken, waaraan geen gemengde wijn ontbreke; uw schoot is een tarwehoop, omzoomd met leliën'). Zij vormt een treffend contrast met het oudtestamentische pessimisme uit Craigs eigen milieu ('Alles is ijdelheid'). Door haar hervindt Craig niet alleen zijn oude passie voor tekenen, ze helpt hem ook een spirituelere vorm van geloven te ontdekken. Terwijl Craigs ouders exponenten zijn van het christendom van 'werken in het zweet des aanschijns' en het wachten op het eind der tijden, vertegenwoordigt Raina een optimistischer versie van het geloof. Het is het geloof in Jezus Christus als brenger van nieuw leven, een geloof waarin nog ruimte is voor eigen keuzes.

Jan Wolkers

Hoe overrompelend eerlijk Thompson in zijn boek ook lijkt te zijn, *Blankets* verzandt geen moment in de pathetische navelstaarderij waar de meeste autobiografische strips, van mensen als Joe Matt, onder lijden. Thompson verbeeldt zijn verliefdheid op zo'n manier dat iedereen die ooit verliefd is geweest er zijn eigen ervaringen in herkent. Thompson tekent bijna archetypische mensen, bomen en natuurgezichten. Zijn bos is het bos bij zijn geboortedorp, maar tegelijkertijd is het elk bos dat iedereen ooit gezien heeft. De natuur, die een grote rol speelt in *Blankets*, is de natuur in zijn geboortestreek in Wisconsin, maar het is ook de natuur zoals we die allemaal kennen.
Craig is zeer bedreven is in het verbeelden van actie door zijn dynamische tekenwerk, beeldritme en de lay-out van de pagina's. Slapstick (*Blankets* bevat een geniale pisgevechtscène), verstilde momenten, spanning, het is allemaal even subliem getimed en verbeeld. Dat maakt dat *Blankets* leest als een meeslepende film.
Blankets is niet het meest vernieuwende werk dat sinds jaren op stripgebied is verschenen. De archetypische, bijna symbolische manier van tekenen is heel gangbaar in Japanse manga. De subjectieve, vaak surrealistische perspectieven, waarbij de lezer gebeurtenissen door de ogen van de hoofdpersoon ziet voltrekken, zien we al in het begin van de vorige eeuw in *Little Nemo* van Winsor McCay, in de jaren 20 in *Gasoline Alley* van Frank King en, veel later, bij Bill Wattersons *Calvin and Hobbes*. De lay-out van de pagina's, met soms maar één plaatje per pagina, kennen we van *He done her wrong* (1930) van Milt Gross. En een autobiografisch getint verhaal over een artistiek aangelegde jongeman met meer dan buitengewone belangstelling voor de natuur, die zich probeert te ontworstelen aan zijn christenfundamentalistische opvoeding en verwikkelt raakt in erotische liefdesaffaires is voor ons Nederlanders natuurlijk niets nieuws. De boeken van Jan Wolkers hebben wij allen als pubers verslonden, nietwaar?
Wat *Blankets* bijzonder maakt is dat Thompson al die verschil-

RECHTS EN ERNAAST - Het pisgevecht, een mooi voorbeeld van Thompsons perfecte beheersing van beeldtaal: timing en regie zorgen voor een staaltje slapstick pur sang.

GEHEEL RECHTS - Visuele metaforen en subjectief vertelperspectief. Een opklapbed wordt een afschrikwekkend monster in de ogen van Craig en Phil.

Blankets

Thompson
Top Shelf 2003
ISBN 1-891830-43-0
Prijs $ 29.95
592 pagina's
zwart/wir (sk)

lende elementen heeft geperfectioneerd en samengesmeed tot een goed boek, dat het medium strip ontstijgt en dat is helaas een zeldzaamheid. We kunnen er namelijk vergif op innemen dat, voordat er weer een boek verschijnt dat de stripwereld op zijn fundamenten doet schudden, we het eerst jarenlang zullen moeten doen met tweederangs producten van mensen die allemaal hun eigen 'Blankets' gaan proberen te maken.

peter.breedveld@stripschrift.nl

Uninsulated, unlit, and uninhabited – except by spiders and vermin (we heard skittering within the walls at night) and a few dust-filled cardboard boxes,
the cubby hole was best LEFT forgotten.

[BITS & PIECES → ALMERE]

Almere. Wat een geweldige stad! Daar hebben ze het begrepen. Je groeit als kool en je hebt een pesthekel aan die traditionele straatnamen. Vroeger maakte een stad voor een uitbreidingsgebied een keuze uit bloemen- of plantennamen. Daar heb je er flink veel van. Van tulp tot zomermargriet, van bospeen tot augurk. Heel handig als je niet weet waar en wanneer de uitbreiding ophoudt.

Wel, Almere-Buiten groeit flink door, zo'n beetje in de richting Lelystad-Heerenveen. 'Wat moeten we daar nou mee?', moet Annemarie Jorritsma hebben gedacht. Striphelden! Daar zijn er genoeg van. Oud en jong, uit binnen- en buitenland. En er komen er telkens bij. Daar kun je honderd jaar groei mee te lijf. Mooi idee.

Reikhalzend keken we uit naar het raadsbesluit van 9 maart 2004. Welke striphelden gaan onze nieuwe straat versieren? Verschijnen er straks allemaal plastic dukkies achter de ramen aan de Donald Duck Road of worden het mini-menhirs in de tuinen langs de Avenue Obelix. Want een goed begin is het halve werk. Dus direct kanjers van publieke helden erin. Dat je niet direct de Generaal-straat kiest kan ik billijken. Bewoners die zich teveel identificeren met hun straatnaam zouden overal oorlogstuig kunnen gaan parkeren.

Maar verward lees ik het raadsbesluit. Hans G. Kressebrug, Hans G. Kresseweg? Dat is geen striphelden, dat is een stripmaker. Ook Jean Dulieu krijgt een brug en een weg. Fakenaam zoals u weet. Die brug en die weg zullen dus ook wel niet bestaan. En Marten Toonder krijgt een brug terwijl zijn laan wordt verlengd. Net als het Gerrit Schultepad! Pardon? Gerrit Schulte? Die deed toch mee aan de Tour de France. Wielrenner van beroep. Wonderlijk. Waar zijn toch de striphelden? Deel twee van het besluit biedt helderheid. Olle Kapoen, Matho Tonga, Jimmy Brown en Brommy en Tommy krijgen een straat. Echte wereldhelden uit de Toonderstudio's. Er moet hier een wel heel historisch getinte adviseur doende zijn geweest. Met Tante Pollewop- en Pa Pinkelmanstraat kom je op nationaal terrein. En het Kick Wilstraplantsoen is een goede vondst. Ze moeten maar direct twee voetbaldoelen in dit plantsoentje neerpoten voor de jonge straatvoetballertjes.

Maar waarom men dan vervolgens weer de Carol Vogesgracht maakt terwijl Pieter Kuhn het moet doen met een weg, ontgaat mij. Die Kuhn moet je natuurlijk aan het water situeren. Ik hoop bovendien maar dat de Kapitein Robstraat een zijstraat is van de Pieter Kuhnweg anders gaan stripkenners hopeloos verdwalen.

Echt enig lijkt mij het Paulus de Boskabouterhof dat hopelijk grenst aan de Eucalyptastraat. In de zomer zie je in elke tuin ongetwijfeld zo'n betonnen kabouter met een vishengeltje verschijnen. Waarbij de onnozelaars helaas een voordelige cementen kabouter Plop bij de Gamma of de Praxis hebben aangeschaft. Met Halloween is het feest bij Eucalypta om de hoek.

Jammer dat tegenwoordig in dit soort wijken geen winkels meer worden gebouwd op de hoek van de straat. Elke hoek zijn eigen gespecialiseerde stripwinkel zou fraai zijn. Wellicht kan er toch nog een Lambiek-filiaaltje worden weggepropt in deze semi-Amsterdamse voorstad.

Als ik goed ben ingelicht is er in de wijk nog ruimte voor de commerciële openluchtmarkt. Ik stel voor dat plein het Ruilbeursplein te noemen.

Ben Bits

‘pixar is de beste ani

De animatiefilm *Finding Nemo* brak afgelopen zomer in de Verenigde Staten alle bioscoop-records. Sinds eind vorig jaar gebeurde dat ook in Europa. Meer dan één miljoen bezoekers bekeken op het grote doek de zoektocht naar Nemo. Deze Pixar-animatiefilm kreeg in februari een Oscar voor de categorie Animated Feature Film en daarnaast viel één van de animators en art-directors, Ricky Nierva, ook in de prijzen. In diezelfde maand won hij een Annie Award voor het ontwerp van figuren in *Finding Nemo*. Onlangs was Nierva in Brussel te gast op Amima 2004, een congres over animatiefilms. *Stripschrift* sprak uitgebreid met Nierva, die naast art director ook de bedenker en tekenaar is van Dory, één van de hoofdfiguren uit *Finding Nemo*.

Interview met Ricky Nierva, art-director en animator van *Finding Nemo*

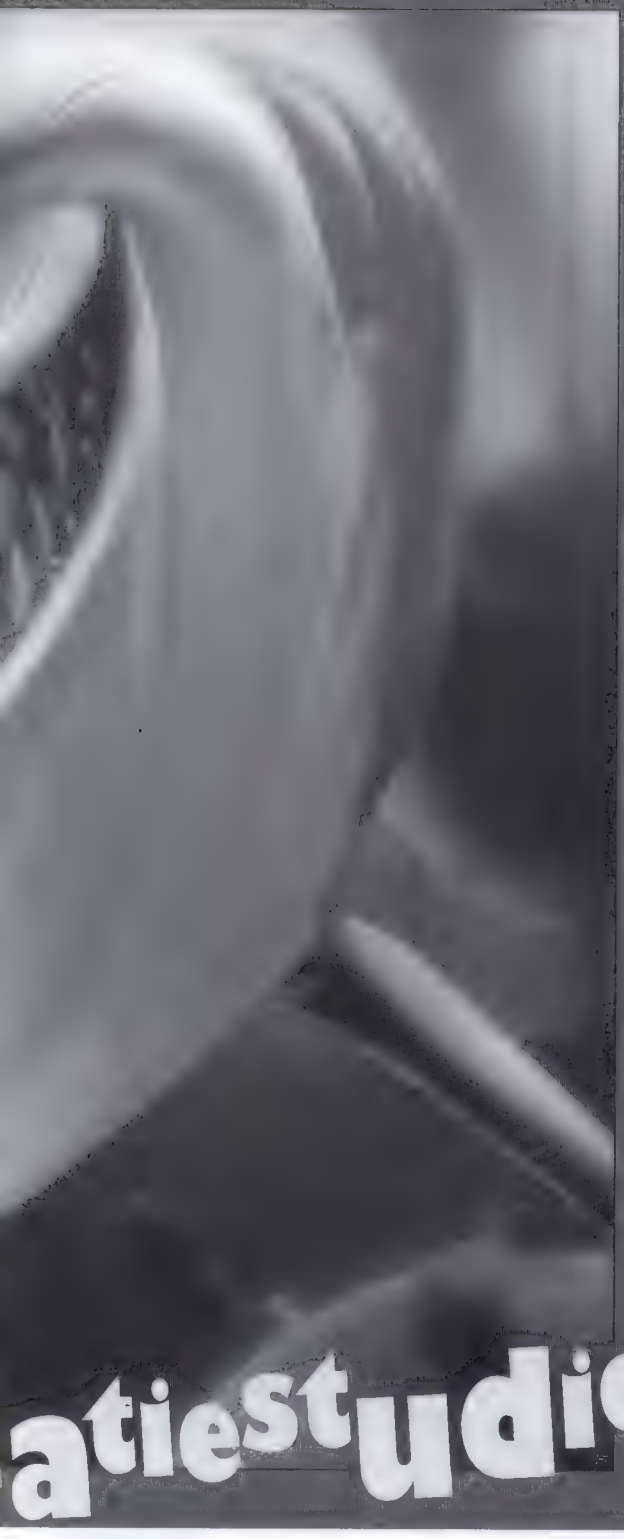

atiestudio ter werel d!'

DOOR PETER SCHAVEMAKER

Ricky Nierva, kind van Filipijnse emigranten, is pas 32 jaar en nu al één van de meest getalenteerde art directors en tekenaars in de Amerikaanse animatiewereld. Zijn naam is inmiddels te vinden op de aftiteling van drie van de populairste en meest succesvolle animatiefilms van de afgelopen jaren: Toy Story 2, Monsters Inc. *en* Finding Nemo. *Geen geringe prestatie, zeker gezien zijn leeftijd. Nierva staat er zelf niet bij stil, zo zegt hij. 'Ik zie dit ook niet als werk, maar als een* total dream job.'

Wanneer ben je eigenlijk begonnen met animatie?

Ricky Nierva: Als kind was ik al bezig met het maken van tekeningen. Mijn moeder vond, toen ik drie was, tekeningen in het hout van mijn bed die ik daarin had gekrast met een scherp voorwerp. Maar ik tekende ook op gordijnen en telefoonboeken. Later, gedurende de middelbare school, was ik regelmatig te vinden in de dierentuin waar ik alle dieren natekende. Eigenlijk gaat het met elke tekenaar zo; iedereen heeft hetzelfde verhaal hoe het is begonnen. Al vroeg wilde je alle tekenfilms zien op tv. Ik keek altijd uit naar de *Peanuts*-kerstspecial (Met Charlie Brown en Snoopy. Red.)

Je wilde net als je broer dokter worden, maar je koos toch voor een animatie-opleiding. Waarom?

Mijn ouders hebben me altijd gestimuleerd om door te gaan. Ik kom dan wel uit een gezin van vijf kinderen, maar we hebben allemaal de ruimte gekregen onze dromen te verwezenlijken. Tekenen was mijn passie en ik wist: 'Wat je echt wilt, komt toch wel'.

Via een schoolvriend van de universiteit in San Diego, waar ons gezin toen woonde, kwam ik terecht op CalArts, de animatie-hogeschool. En nadat ik was afgestudeerd in 1994 kreeg ik een tekenbaantje bij Turner en later bij Warner Bros. en Hanna Barbera (de studio waar

onder meer *The Flinstones* zijn bedacht. Red.). Daar ontmoette ik ook Maurice Nobel, één van de allerbeste animators uit de geschiedenis. Hij heeft me het vak geleerd en de passie die daarbij hoort.

Nobel was onder andere betrokken bij klassiekers als Sneeuwwitje, Fantasia *en bij de ontwikkeling van het olifantje Dombo. Hij heeft ook samengewerkt met de bedenker van Bugs Bunny, Chuck Jones. Beiden zijn een paar jaar geleden overleden.*

Maar ik wilde meer. Eerlijk gezegd was ik al drie keer eerder gevraagd door Pixar om voor ze te komen werken, maar ik wilde zelf nog niet. Pas bij de derde keer (in 1997) zei ik 'ja' en begon ik te werken aan *Toy Story 2* en daarna aan *Monsters Inc.*

Hoe is het verhaal van *Finding Nemo* eigenlijk tot stand gekomen?
De regisseur van de film, Andrew Stanton, heeft het verhaal bedacht. Tijdens een zomervakantie bezocht hij een groot aquariumpretpark. Hij zag daar al die vissen en dacht: 'Kunnen we daar geen leuke film van maken?' Toen hij het ons vertelde, vonden we het allemaal – een team van toen slechts vier personen – een geweldig verhaal. Met z'n allen, later twintig personen en uiteindelijk honderdtachtig tekenaars, hebben we de personages bedacht. En dat was nog best moeilijk, vooral vanwege de manier waarop ze zwemmen. Dat viel niet mee; het was een stuk moeilijker te tekenen dan een monster voor *Monsters Inc.* of Woody en de anderen in *Toy Story* en *Toy Story 2*.
Weet je, als je een jaar voordat *Nemo* uitkwam bij ons was komen kijken had je allemaal mensen gezien met de handen in het haar. Iedereen zei: 'Dit wordt de slechtse film die we ooit zullen maken.' We zaten op een dood spoor: er was wel een geweldig idee, maar het leek onuitvoerbaar. We wisten niet wat de toekomst ons zou brengen en hoe het publiek zou reageren op dit idee. We hebben toen de lat nog hoger gelegd en enorm veel tijd en creativiteit in het project gestopt.

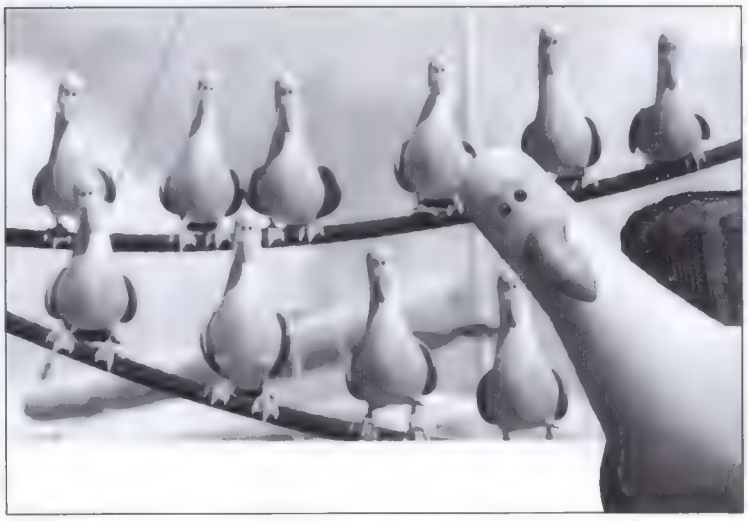

Op welke manier ben je betrokken geweest bij de film?
Het was mijn werk een totaaloverzicht te houden op alle figuren in de film. Daarnaast was ik ook betrokken bij het ontwerpen en bedenken van de figuren. Ik heb bij voorbeeld het ontwerp gedaan van Bruce, Anchor - de hamerhaai - en een groot aantal andere vissen die op de achtergrond meedoen. Maar ik ben het meest verantwoordelijk voor Dory.

Nierva is trots op Dory en vertelt een beetje verlegen dat hij nog steeds moet wennen dat kinderen met een t-shirt of knuffel lopen waarop zijn Dory afgebeeld staat.

Tijdens mijn werk aan *Monsters Inc.* vertelde een collega dat ik er maar aan moest wennen dat ik bezig was met het ontwerpen en tekenen van een karakter (Sulley. Red.) dat een keer zou rondlopen in Disneyland. Ik schrok van het idee.

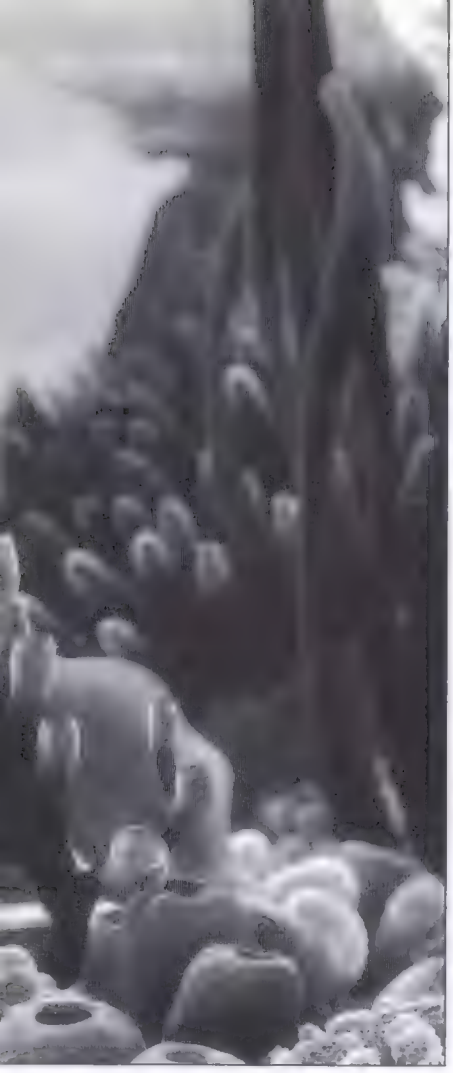

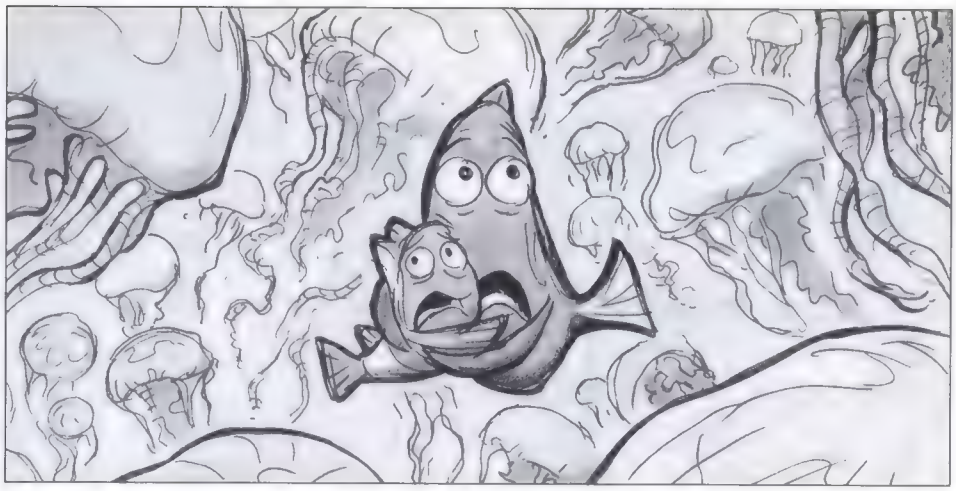

Kun je meer vertellen over de voorbereidingen?
Tijdens de voorbereidingen van *Nemo* was het net als vroeger toen ik met een tekenboek in de dierentuin de dieren zat na te tekenen. Bij *Nemo* zat ik uren op een stoel voor het aquarium dat bij ons op kantoor stond en keek naar de vissen. Hoe ze zwommen en omgingen met andere vissen. En langzaam kwam Dory tot leven in het schetsboek wat voor me lag. *Amazing!*

Veel kijkers denken dat een aantal beelden uit *Finding Nemo* echte beelden zijn die bewerkt zijn op de computer. Zoals bij voorbeeld de zee. Is dat de echte zee?
Nee, alles wat je ziet in *Finding Nemo* - dus de boot, de zee, het water, het koraal en de vissen - alles hebben we met de computer gemaakt. We vonden wel dat alles er zo echt mogelijk uit moest zien, misschien dat je daarom denkt dat het de echte zee is. De zee was overigens het moeilijkste om te maken met de computer.

Hoe gingen jullie te werk bij het ontwerpen van de figuren?
We hebben geprobeerd, en zijn daar denk ik wel in geslaagd, om het zo geloofwaardig mogelijk te houden en niet zozeer realistisch. Dat is ook de reden dat we elk detail van honderden vissen hebben bestudeerd. We gingen op bezoek bij aquaria, zwommen tussen de vissen, zelfs in kooien tussen de haaien! En we spraken dagenlang met deskundigen over de zwembewegingen - *locomotion* - van de vissen, de manier waarop ze met elkaar omgaan en hoe hun lichaamstaal is. Dat was belangrijk om de vader/zoon-relatie tussen Marlin en Nemo zo goed mogelijk in beeld te brengen. Natuurlijk hebben vissen geen echte expressiemogelijkheden, maar in *Finding Nemo* hebben ze een menselijke kant gekregen. We hebben door deze benadering een nieuw niveau bereikt in de animatiewereld.

***Finding Nemo* is sinds 31 maart verkrijgbaar op dvd en vhs en al sinds 23 maart te huur.**

Wat vind je van het feit dat *Finding Nemo* inmiddels één van de best verkochte films aller tijden is, en dat jouw naam daaraan verbonden is?
Het is natuurlijk zo dat ik heel erg trots ben om meegewerkt te hebben aan *Finding Nemo*. De manier waarop wij bij Pixar hebben samengewerkt was iets héél bijzonders. Het was een *family feeling*. Je moet overigens wel gepassioneerd zijn, zeker binnen Pixar. Het is niet voor niets de beste animatiestudio in de wereld. Maar de manier waarop wij werken binnen Pixar zorgt zeker voor dat gevoel, je moet het zien als een soort Pixar-campus in Emeryville (Het Mekka van de animatie, zoals Sillicon Valley voor de computerindustrie. Red.). Ons gebouw – *a big box* – heeft een gymzaal, een zwembad en een park waar je kunt joggen. Een heerlijke plek om te werken en me dagelijks te 'verplaatsen' in de figuren die ik aan het ontwerpen ben!

Welk advies heb je voor kinderen en jongeren die ook animator willen worden?
Teken, teken, teken! Er is een gezegde dat luidt: 'Er zitten misschien wel een miljoen slechte tekeningen in je hoofd. Door veel te tekenen zullen deze snel verdwijnen en plaats maken voor de goede'.

peter.schavemaker@stripschrift.nl

Rekengeweld voor vissen

Pixar gebruikt een verzameling computers voor het uitrekenen van de daadwerkelijke, definitieve filmscènes. Die renderfarm, zoals dat in computeranimatiekringen heet, had dezelfde rekenkracht als de voorgaande opstelling die was gebruikt voor de Pixar-film Monsters Inc. *Het systeem bestaat uit tweehonderdvijftig Sunfire 3800-servers van Sun Microsystems met in totaal tweeduizend processoren. Elk van de servers heeft acht Ultrasparc III-processoren die draaien op een kloksnelheid van 750 MHz. Elke server heeft zestien gigabyte geheugen en 108 gigabyte aan lokale schijfopslag. De totale opslagcapaciteit, dus lokaal en extern, is zevenentwintig terabyte (ruim 27.000 gigabyte).*
Elke seconde in de film bestaat uit vierentwintig beeldjes, die elk in zes uur zijn uitgerekend door de renderfarm. Sommige complexe scènes, dus met veel beweging en veranderende lichtval, nemen wel negentig uur in beslag. Het is dus minimaal honderdvierenveertig uur rekenwerk per seconde. Tenminste, als elke berekening achter elkaar gedaan zou zijn. De renderfarm is namelijk in staat parallel te werken, dus meerdere rekenklussen tegelijk uit te voeren. Toch is het een tijdrovend werkje.
De animatiestudio heeft begin vorig jaar dan ook een geheel nieuwe renderfarm aangeschaft. Deze is weer-wat-sneller-en-aanzienlijk-goedkoper doordat het standaard-computercomponenten gebruikt: 1024 Xeon-processoren van Intel in – letterlijk – platte servers van Racksaver. Sun is sinds 1995 hofleverancier van Pixar en heeft in totaal al vier keer een nieuwe renderfarm mogen leveren, voor achtereenvolgens Toy Story, A Bug's Life, Toy Story 2, Monsters Inc. *en* Finding Nemo.
De nu gebruikte renderfarm heeft Intel-chips met elk een kloksnelheid van 2,8 GHz. Deze zitten in Racksaver-machines die samen acht serverrekken vullen. Het totale geheugen is twee terabyte en de schijfopslag is zestig terabyte. Deze renderfarm wordt gebruikt voor de eerstvolgende Pixar-film: The Incredibles. *Die film gaat over een gezin van superhelden dat probeert een normaal leven te leiden. De première is komende zomer in de Verenigde Staten, Europa volgt eind dit jaar. JB*

DEFILÉ VOOR EEN GROOT STRIPMAKER

DOOR **ARCO VAN OS**

Op 30 april 2004 wordt Martin Lodewijk 65 jaar. En zoals dat in Nederland gaat krijg je dan ergens halverwege het 65e levensjaar een mooi aanvraagformulier van de overheid om een beroep te doen op de AOW. Ik had Martins gezicht graag willen zien toen zo'n formulier en bijbehorende brief met uitleg ook bij hem op de mat plofte. Natuurlijk: ik gun hem z'n AOW van harte, maar het blijft een raar idee dat iemand die nog met zoveel plezier werkt aan zijn alsmaar groeiende oeuvre, iemand die na een jarenlange afwezigheid als tekenaar van *onze* Agent 327 het personage weer laat opereren als vanouds, een demotivatiepremie krijgt van Vadertje Staat.

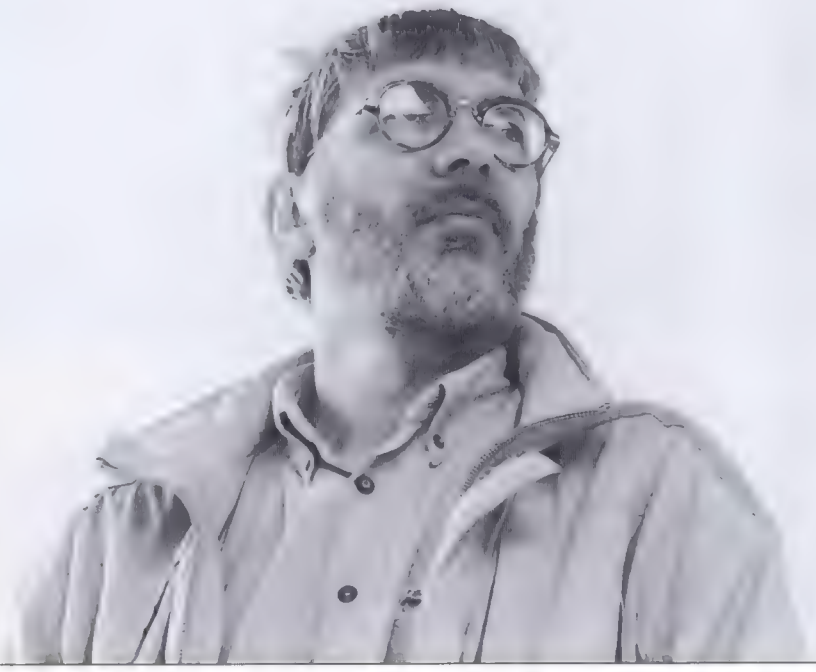

FOTO ALEXANDRA VERBURG

MARTIN LODEWIJK 65 JAAR

Het jaar 2004 mag worden gezien als hèt jaar van Martin Lodewijk. Zijn 65e verjaardag, de naar hem genoemde debutantenprijs van zijn nieuwe uitgever, het *The making of Agent*-album en de terugkeer van *Agent 327* in *Algemeen Dagblad* deze maand. Het kan allemaal niet op. En we hebben nog acht maanden te gaan!

In de afgelopen paar weken heeft een aantal vakbroeders van Martin Lodewijk een tekening gemaakt ter gelegenheid van zijn 65e verjaardag. En niet alleen collega's uit Nederland namen de moeite mee te werken aan dit *Stripschrift*-project; ook uit België kwamen diverse mooie bijdragen. Ja, zelfs één uit Engeland. En één zeer verrassende uit Amerika.

Veel bijdragen gingen vergezeld van antwoorden op vragen als 'Wat is nu eigenlijk het beste *Agent 327*-album?', 'Wat zijn Lodewijks beste en slechtste eigenschappen?' en 'Moet de 65-jarige langzaam zijn carrière gaan afbouwen of moet hij doorgaan tot de dood erop volgt?' Sommigen deden uitspraken over een strip die ze altijd nog eens met Martin Lodewijk wilden maken. Of over een strip die ze Lodewijk nog graag zágen maken. En er volgden anekdotes, leuke anekdotes.

Op pagina's hierna trekken die tekeningen en teksten voorbij, als een soort defilé zoals ik me dat herinner uit de tijd toen de onlangs overleden Juliana haar taak van Koningin nog volop praktiseerde.
Oók op 30 april, inderdaad.

arco.van.os@stripschrift.nl

FRANÇOIS WALTHÉRY

WILBERT PLIJNAAR

Het ligt voor de hand om *Dossier leeuwenkuil* te noemen als beste album omdat dat een uitstekend verhaal is en Agent daar zijn vorm vond, maar ik heb nog altijd een zwak voor *Dossier stemkwadrater* omdat de wereld van Agent daar nog zo lekker oer-James-Bonderig was. Van de albums die na Martins wederopstanding verschenen, heb ik alleen *Het oor van Gogh* gelezen en dat album maakte me duidelijk dat ik tè lang weg ben uit Nederland om alle subtiele typisch Hollandse grapjes van Martin te kunnen begrijpen. Jammer voor mij.

Stoppen of doorgaan tot het gaatje? Martin mag van mij doodvallen op de job! Die ene keer in zijn leven dat hij een werkelijk geldig excuus heeft voor het missen van zijn deadline, zou ik hem niet willen ontnemen.

Martins beste en slechtste eigenschap is dat hij altijd gelijk heeft. En ik zie hem graag nog eens een strip maken met Dick Matena.

Een anekdote: Martin was weer 'ns zwaar over deadline – voor *De gesel van Rotterdam* geloof ik – en tot mijn grote verrassing vroeg hij me de volgende dag te komen helpen inkten. Voor een aankomend striptekenaar een enorme eer, zodat ik van nerveuze anticipatie een slapeloze nacht doorbracht. Vroeg in de middag meldde ik me aan de voordeur van Martins en Teds immense herenhuis in Dordrecht. Martin was net wakker en er viel nog niks te inkten, wat mij in staat stelde zijn enorme collectie boeken en artwork te bewonderen. Na een paar uur togen we naar het zolderatelier waar Martin eerst nog een twintigtal langdurige telefoongesprekken moest afwerken.

Om elf uur 's avonds begon hij eindelijk met tekenen. Het was duidelijk: dit werd diep nachtwerk. Maakte me helemaal niets uit: ik was van plan de meester te imponeren met mijn talent en doorzettingsvermogen...

Om een uur of twee, ik was net begonnen aan het eerste plaatje, was de zwarte koffie dan toch echt uitgewerkt en kon ik mijn ogen nauwelijks nog openhouden. Martin vroeg of ik misschien een wakkerhoudpilletje bliefde. Op de boekenplank, achter de medische encyclopedie, stond een tot de rand toe gevulde weckfles met tabletten. Ik brak een halfje af. 'Ze zijn niet zo sterk hoor', zei Martin. 'Ik neem altijd een handvol', demonstreerde hij. Na een paar minuten welde een golf van wakkerte in me op! Ik was bereid de HELE WEEK door te inkten als het moest! Net toen ik mijn penseel voor het eerst indoopte, begon mijn hand te trillen.

Plots daagde het: Martin had tijdens zijn jarenlange deadlines een immuniteit opgebouwd waaraan ik nog lang niet kon tippen. Binnen een half uur leek het alsof mijn penseel was vervangen door een aan Parkinson lijdende massagestaaf en was het onmogelijk geworden een bruikbare lijn te trekken.

Martin, *consumate professional* als hij is, paste ogenblikkelijk zijn pagina aan en gaf me een leeg kader. Hiernaast het enige plaatje van Agent 327 wat ik ooit heb geïnkt (balloons en lettering zijn van Martin).

HEC LEEMANS

Het beste Agent 327-album is *Het oor van Gogh* – misschien omdat alleen Martin erin slaagt zó ver te gaan in absurdistische situatie-humor. Hoewel... *De wet van alles* is ook niet mis, en *Dossier Zevenslaper* en *De vergeten bom*... Er zijn er nog wel enkele, een stuk of achttien.

Martin moet – verplicht – doorgaan 'tot de dood erop volgt'. Wij hebben dat met enkele collega's tot onze leuze gemaakt. Hij heeft vijftien jaar lang geen *Agent* gemaakt, zodat hij nu voldoende moet zijn uitgerust om nog vele jaren in een hoog tempo albums te maken.

Zijn beste eigenschap is zijn jeugdig enthousiasme. Als hij al slechte eigenschappen heeft, zijn ze me zeker nog niet opgevallen. Redacteuren zullen zeggen: 'dat hij altijd op deadline werkt'. Maar misschien is dat wel nodig om zulke fantastische verhalen te maken.

Ik zie Martin graag doen wat hij het beste doet: *Agent 327*. Maar Martin kan alles.

WAT EEN GEHEIMAGENT AL NIET MOET DOEN OM INCOGNITO ZIJN PENSIOEN TE HALEN!
65
VAN HARTE GEFELICITEERD, MARTIN!
HEC LEEMANS 2004

DAAN JIPPES

WARNING:
BANG!
OOPS!
DAAN JIPPES '04
22/03
WAT ER MIS KAN GAAN WANNEER ARTIEST ÉN CREATIE BEIDEN DE PENSIOENGERECHTIGDE LEEF-TIJD BEREIKEN, EN DE SCHERPTE WAT AFNEEMT....
GECONDOLEE.... EH, GEFELICITEERD, MARTIN!

Ik ga niet alle albums als *Idols*™-kandidaten de revue laten passeren om de 'beste' eruit te halen. Van mij gaan ze allemaal door naar de volgende ronde: wáár die ook moge eindigen. Maar als 't dan per se moet, wil ik *Dossier leeuwenkuil* eruit pikken als het album waarmee Martin de toon zet – zonder dat-ie 't zelf wist overigens – voor de rest van de serie, qua vorm, ritme en economie. En ook een beetje omdat (sentimentele overweging, excuses) we toen aan *Bernard Voorzichtig* zijn begonnen.

Ik weet niet hoeveel jaren Martin nog door wil gaan, maar na een x aantal zal de Nederlandse staat Agent 327 toch wel met pensioen gaan sturen! Martin is tot veel in staat, maar avonturen vanachter de geraniums??? Hoewel... ach nee, *De avonden* hebben we al gehad.

Zijn goede en slechte eigenschappen? Grutjes-nog-an-toe, wat een oud-samenwerker al niet moet doen om ongemerkt een relationeel mijnenveld te ontlopen! Ik zou heel wijsneuzerig kunnen stellen dat zijn beste eigenschap meteen ook z' slechtste is (zonder specifiek te worden). Eh... laten we het *leuk* houden, hè? Z'n slechtste dus... ach nee, hier wordt iemand gevierd, niet gevierendeeld! Voor zijn misschien wat 'bedenkelijke' kantjes heb ik als afsluiting straks een anekdote die de kritische speurneuzen onder jullie maar moeten onderzoeken op wat van jullie gading is. Martin was in elk geval wel zo lief mij bij gelegenheid van mijn Stripschapprijs-toekenning een *Hipper*-pagina (van een verhaal dat nooit in *Nieuwe Revu* is gepubliceerd en waarvan het origineel in een stripstand te koop hing) cadeau te doen. Zelf had ik dat obscene bedrag er nooit voor neergeteld!

Als ik nog een strip met hem zou willen maken zou dat een strip moeten zijn naar een gegeven dat weinig tot geen documentatie vereist! Een soort *free-form* sciencefiction, minus de ruimteschepen of andere ingewikkelde, maar logisch in elkaar stekende constructies. (Logica, daar heb ik een hele grote broer aan dood!) Maar of het er ooit van zal komen? Poeh! Afgaande op de ervaringen die ik heb overgehouden aan het werken met Martin moet er eerst een andere vraag beantwoord worden, namelijk: 'Zal hij ooit zover komen dat hij z'n tekenaar tijdig van tekst kan/wil voorzien?' Ik noemde het al: sciencefiction!

In de tijd dat Martin en ik met *Twee voor thee* bezig waren, zouden we een dagje Antwerpen doen. Geen specifieke reden (documentatie of zo) of 't moest de Belgische sfeer opsnuiven zijn. De sfeer die nog in de albums van Dupuis, Lombard en Standaard terug te vinden was, maar in de echte wereld bijna was uitgestorven. 't Kòn nog, we schrijven 1970-'71. De treinreis en de cafébezoeken konden aangewend worden voor 't plotten, zo ging het excuus. De komende weken zou ik namelijk zonder scenario komen te zitten. (Niet dat ik nou de volgende dagen uit de brand was! Voor degenen die Martin niet kennen... maar goed!) Tussen twee caféterrasjes door stuitten we bij de Keizerlei op een boekwinkel met achterin een uitgebreid aanbod aan striptitels, nieuw en oud. En zoals ik al zei: het was 1970-'71 destijds, dus 'oud' betekende toen begin jaren vijftig! Als nietsontziende hyena's op een weerloos gazellenjong stortten we ons op zo'n begerige buit! Met onder de omstandigheden bewonderenswaardige *give-and-take* werden de albums die eruit sprongen in een koortsig en ononderbroken tempo gelijkmatig verdeeld, tòt... ons beider rechterhand een eerste druk van het Franstalige *Blondie en Blinkie*-album *Blondin et Cirage: Le nègre blanc* aanschoot. Hier stokte de eerder vertoonde empathie met elkaars voorkeur plotsklaps! Er hing dierlijk egoïsme in de lucht! Of het nou aan mijn superieure killerinstinct lag, of dat Martins veelbesproken spierverslapping hem op dat moment parten speelde, ik weet 't niet. In elk geval zat ik daar opeens met dat album, omklemd door mijn rechter- èn linkerklauw...hand! *It was mine! – All mine!!* Echter... zat Martin daar zomaar bij de pakken neer? Gaf hij zich gewonnen? Om de dooie dood niet! Immers, wàs er eigenlijk wel een 'geldige' reden om zo ingenomen te zijn met zo'n 'buit'? Om mij de illusie eens duidelijk onder de neus te wrijven verduidelijkte hij mij de Waarheid – vergezeld van een veelbetekenende blik – met de openbaring: 'Maar 't is natuurlijk niet *De blanke neger*, hè?'

HENK KUIJPERS

VIJFENZESTIG?... HET ZIJN ZELF OOK MET STRIPFIGUREN... ..ER ZIT 'M JAARTAL AAN VAST MAAR ZE WORDEN OOK GEEN DAG OUDER ... ZE BLIJVEN DIE TWAALFJARIGE JONGETJES DIE VAN TEKENEN HOUDEN..
Martin gefeliciteerd! Henk Kuijpers

ERIC HEUVEL

Dossier stemkwadrater is het album waardoor ik met *Agent 327* en Martin Lodewijk in aanraking kwam. Of het 't beste album is weet ik niet, maar het is mij het meest bijgebleven. Ik heb sowieso een zwak voor stromend lava in verhalen. Daarom vind ik *Vlucht 714* van *Kuifje* ook zo leuk!

Martin moet doorgaan tot de dood erop volgt. Ik heb uit betrouwbare bron (de AOW-er himself!) begrepen dat Martin 120 wil worden. Dan hebben we nog heel wat moois te goed.

De beste eigenschap van Martin is zijn vermogen enthousiasme over te brengen op mensen. In het begin van onze samenwerking (ik beschikte nog niet over een fax) moest ik voor iedere scenario-pagina van *January Jones* met de auto naar Dordrecht, waar hij toen nog woonde. Een dagje samen met Martin zorgde ervoor dat je enthousiasme voor 'het vak' toenam, mocht je wel eens aan jezelf twijfelen. Slechte eigenschappen zou ik eigenlijk niet kunnen noemen... daarvoor ken ik hem dan weer niet goed genoeg. Natuurlijk heb ook ik wel eens tevergeefs zitten wachten op materiaal, maar ik wist waar dat aan lag. Martin had dat zelf vaak gezegd: degene die het hardste schreeuwt wordt het eerst bediend. Ik kon klaarblijkelijk niet hard genoeg schreeuwen... eerder een slechte eigenschap (in dit geval dan) van mijn kant.

Ik zou met Martin graag nog een deel 5 van *January Jones* willen maken (en een deel 6, 7, 8...), maar de voorpublicatieruimte lijkt op korte termijn niet voorhanden. Het wordt dus moeilijk.

Martin zou ik graag zelf een klare-lijnstrip zien maken... of een realistisch getekende strip. Ik heb bij hem thuis prachtige voorbeelden van zijn verschillende tekenstijlen gezien en ik weet zeker dat dit ook pareltjes van strips op zou kunnen leveren.

Mijn eerste ontmoeting met Martin zal hij zich waarschijnlijk niet meer herinneren. Het was in Breda tijdens De Stripdagen, medio jaren tachtig. Mijn verlegen, voorzichtige poging om contact te maken werd nogal knorrig begroet. Een beetje narrige Martin had klaarblijkelijk iets anders aan zijn hoofd. Achteraf kwam ik erachter dat er problemen leken te zijn met zijn gezondheid waar hij zich ernstig zorgen over maakte. Opeens was er het besef (als ik het me goed herinner) dat je als freelancer wel erg kwetsbaar bent als je door ziekte lange tijd niet in staat bent te werken. Gelukkig bleek het achteraf mee te vallen en heeft Martin altijd door kunnen werken. Ik heb me gelukkig niet laten afschrikken door deze eerste reactie van Martin, al was de volgende poging tot contact wel via een dikke envelop met voorbeelden van mijn werk. Op basis daarvan nodigde Martin me uit bij hem thuis langs te komen... en de rest is geschiedenis.

Een andere anekdote was het bezoek dat wij (eind jaren tachtig) samen brachten aan Franquin in diens huis te Brussel. Eerst bezochten we nog een stripwinkel in die stad. Daar werd van alles verhandeld. Zelfs snippertjes met schetsen gingen over de toonbank. Toen de uitbuiter hoorde dat we Franquin zouden bezoeken drukte hij ons op het hart de meester niet te vertellen dat ook diens werk zo werd verhandeld.

Die middag zat ik tegenover de twee grootmeesters van de strip in een Thais restaurant, of iets dat daarop leek. Openlijk vertelde Franquin over zijn somberheid en waar die vandaan kwam. Bij Martin had ik nog nooit het verschil in leeftijd gevoeld, maar die middag benijdden Franquin en Martin mij m'n jeugd (ik was eind twintig). Voor het eerst begreep ik hoe het moest voelen om 'dichter bij het eind, dan bij het begin te zijn'. Ook voor Martin is dat nu het geval, maar met zijn ambitie om 120 te worden heeft hij nog 55 jaren voor de boeg. Eens even kijken... twee albums per jaar (als *Algemeen Dagblad* blijft bestaan)... we hebben er dus nog 110 tegoed!

WAAROM BELEEFT DIE SULLIGE AGENT 327 WÉL ALWEER VELE JAREN SPANNENDE AVONTUREN EN ZIT IK AL DIE TIJD DUIMEN TE DRAAIEN?!?!
BAF
CRASH

PETER DE WIT

Dossier stemkwadrater vind ik het beste *Agent 327*-album. Een ander favoriet verhaal is *De ring van Schiermeeuwenoog*, een *Sjors en Sjimmie*-verhaal dat vroeger achterop *Sjors* werd gepubliceerd. Maar dat is van Jan Kruis.

Ik vind dat Martin moet doorwerken tot zijn dood en liefst ook nog daarna. Dat ben ik zelf ook van plan.

Zijn beste en zijn slechtste eigenschap is dezelfde: hij is stronteigenwijs (maar ja, dat zijn alle grote tekenaars).

Als Martin iets maakt, dan lees ik het; en anekdotes vertel ik niet.

U bent een lamlendige, klagerige, achterlijke, stupide,... eh...
Kom morgen maar terug, ik ben nu even door mijn beledigingen heen.
Ja, dokter.
Grutjes-nog-an-toe, wat 'n Geheim agent al niet moet doen om elke dag de Volkskrant te infiltreren!
Peter de Wit

MERHO

Martin Lodewijk en ik hebben op stripgebied dezelfde *roots*. We zijn allebei opgegroeid met de strips uit de oude Belgische school, een onovertroffen hoogtepunt uit de Europese stripgeschiedenis. Als Vlaming vond je die strips op de hoek van elke straat. Voor Martin was het niet altijd zo evident. Hij moest vaak de grens over om zijn *stuff* aan te schaffen. Zo kregen die strips voor hem een exotisch tintje. En dat voel je nog steeds in zijn werk. Er zitten dan ook vaak verwijzingen in naar die periode. Misschien dat ik daarom we erg veel hou van *De golem van Antwerpen*.

Martin is een gedreven ouderwetse vakman. Ouderwets in de betekenis van degelijk. Iemand die een stevig verhaal kan vertellen en die dat tevens met veel metier heel mooi in beeld brengt. Dus iemand om te koesteren. En op zijn 65e werkt Martin nog steeds met het enthousiasme van een jonge hond. Ik hoop dat hij er nog lang mee doorgaat, want het zou jammer zijn als dit genre strips zou uitsterven.

MARTIN, VAN HARTE!
IK WENS JE NOG VEEL DOSSIERS!
EN JE WEET HET: DE BESTE STRIPTEKENAARS ZIJN OP 30 APRIL GEBOREN!
(DE LEUKSTE KONINGIN OOK TROUWENS!)
GLEEVER '04

GERARD LEEVER

Vooral uit jeugdsentimentele redenen noem ik als beste album dan toch *Dossier stemkwadrater* met geweldige vondsten zoals die operazangeres wiens stem een gevreesd wapen wordt, Dr Maybe en dat vliegtuig dat onder het gewicht van die sumoworstelaar alle kanten op zwenkt. Verder vind ik ook Martins *Johnny Goodbye*-verhalen geweldig! Hij is niet voor niets op latere leeftijd weer met *Agent* begonnen. De man wil een oeuvre opbouwen en ik verwacht nog minstens twintig albums!

Het is gewoon een heel aardige man zonder kapsones. Zijn slechtste eigenschap is dat hij al zijn originele tekeningen zo angstvallig vasthoudt. Voor mij als originelenverzamelaar is dat een ramp!

Laat hem naast *Agent* alsjeblieft samen met Daan Jippes nog eens een *Bernard Voorzichtig*-verhaal maken!

Mijn eerste ontmoeting met Martin was op de Stripdag in Zaltbommel in 1974. Hij vroeg mij en m'n broer de weg naar het station. Pas toen hij een tekening voor ons maakte hakten we dat betonblok van z'n benen en stuurden hem de goede kant op.

Hallo, Martin. Binnenkort hebben wij een afspraakje. Niet vergeten, hé! Ons geheimpje... Hou het stil... Alvast 65 verjaardagszoentjes!
Merho-'04

KEES DE BOER

forever Young!
Nog vele Jaren Martin!!!
—KEES '04

JOE KUBERT

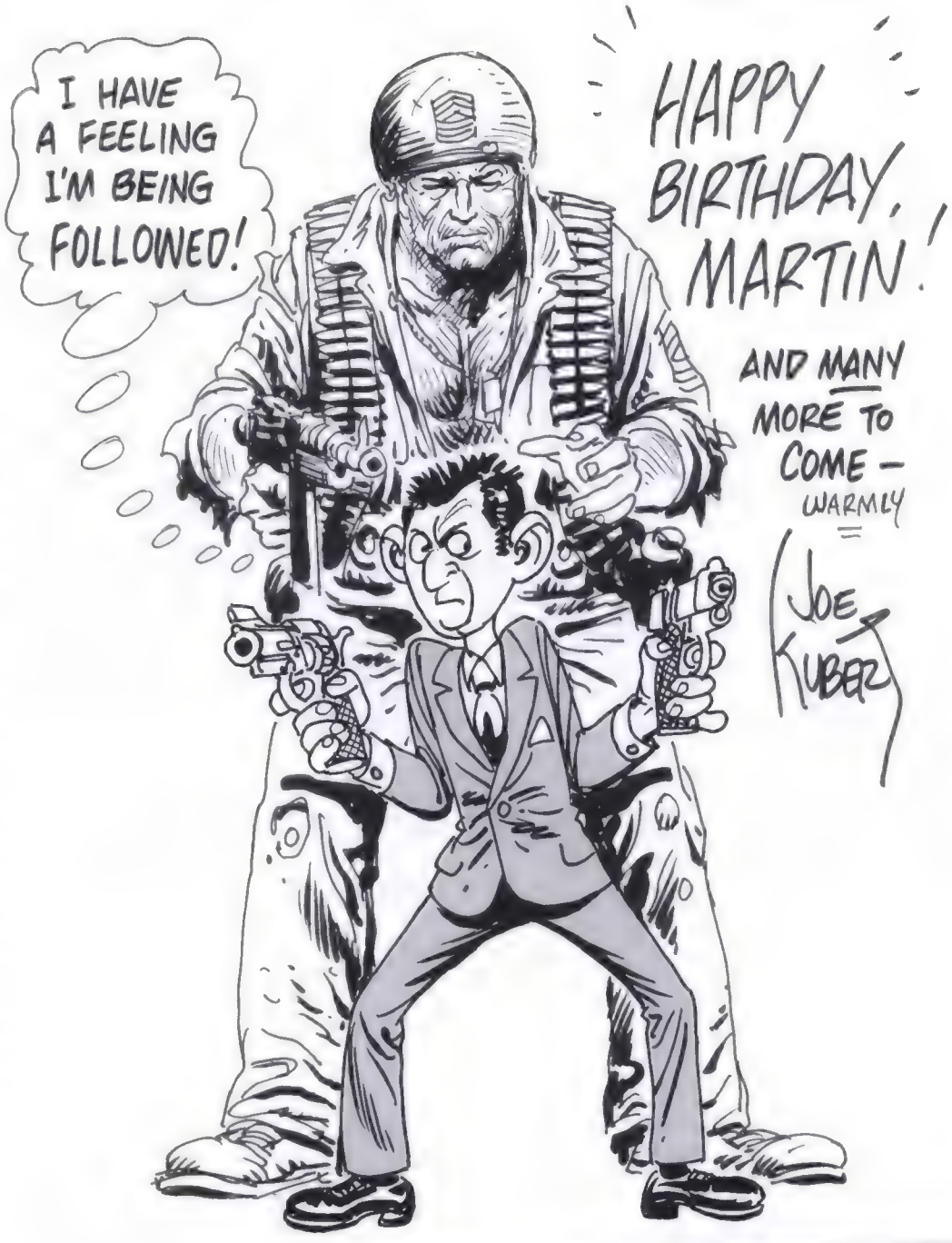

DICK MATENA

Het beste album vind ik *Dossier leeuwenkuil*. Het beste scenario, een perfect evenwicht tussen spanning en humor, helder, zeer effectief tekenwerk. Een Europese, en misschien wel wereldtopper.

Of Martin moet doorgaan tot de dood erop volgt? Dat laat ik liever aan Martin over, maar aangezien ieder leven eindigt met de dood, zal ook Martin leven wel op die wijze eindigen, of hij *Agent* nu afbouwt of niet.

Vragen over Martins eigenschappen moet je aan zijn vrouw stellen. Gewoonlijk zijn levensgezellen of -gezellinnen en kinderen de enigen die hun man, vrouw of vader in hun totale, figuurlijke, naaktheid of hemd kennen.

Wensen over een nieuw strip die ik met Martin zou willen maken of die hij zou moeten gaan maken heb ik niet. *Agent 327* heeft alles wat ik van een spannende, humoristische strip verlang. Bovendien wil ik Martins leven niet nodeloos complice-ren. Wat hij nu doet is al bijna bovenmenselijk.

Anekdotes uit Martins carrière ken ik zeker, maar misschien wil Martin die wel bewaren voor zijn autobiografie. En ik weet zeker, dat hij die leuker kan vertellen dan ik. Geduld dus maar.

HANCO KOLK

Dossier leeuwenkuil is het beste *Agent 327*-album. Omdat het een aaneenschakeling van fantastische scènes is die samen een hecht doortimmerd verhaal opleveren. Een ijkpunt voor elke scenarist. Maar mijn favoriete Lodewijk-verhaal is en blijft *Fiddles Paganini* uit de serie *Johnny Goodbye*. Ik heb het net weer even gelezen om te controleren of het niet alleen uit jeugdsentiment is dat ik het zeg, maar het verhaal blijft ondanks al die jaren recht overeind.

Uiteraard moet Martin doorgaan met werken tot de onsterfelijkheid er op volgt. Voor een uitspraak over zijn eigenschappen ken ik hem niet goed genoeg, maar wat ik altijd heel erg waardeer aan hem is zijn gedrevenheid en zijn onuitroeibaar enthousiasme.

Ik ben blij met alles wat hij maakt. Of het nou een gedurfd experiment met manga is of fantasy, of het nou een... nou wacht eens even, ik zou heel benieuwd zijn naar een realistisch suspense-verhaal van hem, en als ik dan toch wensen mag doen: mag Thé Tjong Khing het dan tekenen?

Ik weet nog een anekdote uit de tijd toen ik drie proefscenario's van een strip over een struikrover naar *Eppo* had gestuurd... Martin belde me op om me er mee te complimenteren, en door de manier waarop hij het formuleerde – zakelijk, kundig maar tegelijkertijd ook enorm motiverend - was dat telefoontje de grootste ego-*boost* uit mijn carrière.

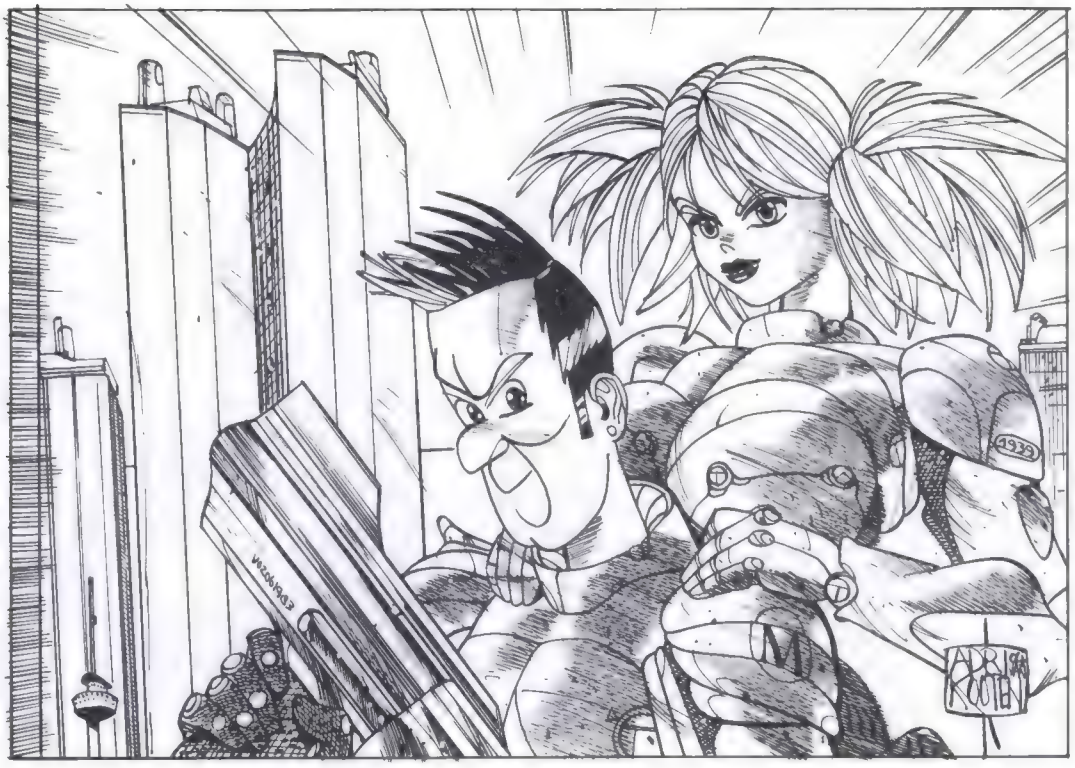

ADRI VAN KOOTEN

Het is erg moeilijk om een goed en gedegen antwoord op te geven op de vraag wat het beste album is van *Agent 327*. Ik zou dan alles opnieuw moeten lezen en daar kan ik momenteel niet de tijd voor vrijmaken. Wel denk ik sterk aan het album *De gesel van Rotterdam* met onder andere de prachtige scène met de tijger in de gang en de bevrijding van IJzerbroot door de Mariniers. Maar ja, wat te zeggen van de recente albums, het zijn stuk voor stuk uitstekende verhalen.

Een telefoongesprek:
Dag Martin, met Adri...
Dag Adri, zeg staan de bomen bij jou in de tuin nog overeind, hier voor mijn deur in het parkje is het een puinbak, afgebroken takken en hier en daar een ontwortelde boom, het is wel stevig geweest, bij jullie niets aan de hand?
Eh, nee, hier valt het wel mee, ja natuurlijk ook wel een paar afgebroken takken, maar... heb je nog pagina's voor me!?
Ja, dat is te zeggen, nee, ik ben er wel mee bezig geweest maar ben er nog niet toe gekomen om een en ander op papier te zetten, ik denk er wel aan hoor, denk niet dat ik het allemaal laat lopen dat is het niet...
Ja maar Martin, drie weken geleden zou je al een aantal pagina's toesturen.
Ja, ja, ja, weet je ik bel je morgen op dan heb ik wel wat, oké, Adri hou je taai. Piep-piep-piep.
Martin...! God-gloeiende-go@&#-enuirytrgfdgk.

De gebruiksaanwijzing om met Martin samen te werken heb ik nog niet gevonden, ik denk dat zoiets trouwens niet bestaat, ook hierin is hij uniek.
Uniek vind ik ook dat iemand die het zo druk heeft (op Martins werkkamer raast een fantoom rond dat deadline heet), tijd heeft voor je als je langskomt, ook al is het onaangekondigd. Heel wat uurtjes heb ik bij hem op zolder of op zijn nieuwe werkplek doorgebracht en – ik mag wel zeggen – college gekregen. Ik heb daar bevlogen momenten meegemaakt. Martin kan gedreven vertellen over wat hij niet of juist wèl goed vindt in een strip: lijnen of technieken noem maar op. Vaak stonden we gebogen over een originele stripplaat en hij liet me dan zien waar het volgens hem over moet gaan in het stripvak. Graaide dan in een boekenkast naar een album, bladerde er in en zei 'Kijk, dàt bedoel ik, zie je het verschil, zie je wat hij hier doet, dat is toch ongelooflijk? Dat lukt mij en jou in geen honderd jaar, nooit'.
Of ik ooit nog een strip met Martin zou willen maken???
Never Say Never Again.

ALOYS OOSTERWIJK

leuk zo'n vismeel eek-beton aan de agent!
... maar het is wel de laatste keer dat ik me er voor in elkaar laat slaan
martin, van harte gefeliciteerd,
ALOYS OOSTERWIJK

DIK BRUYNESTEYN

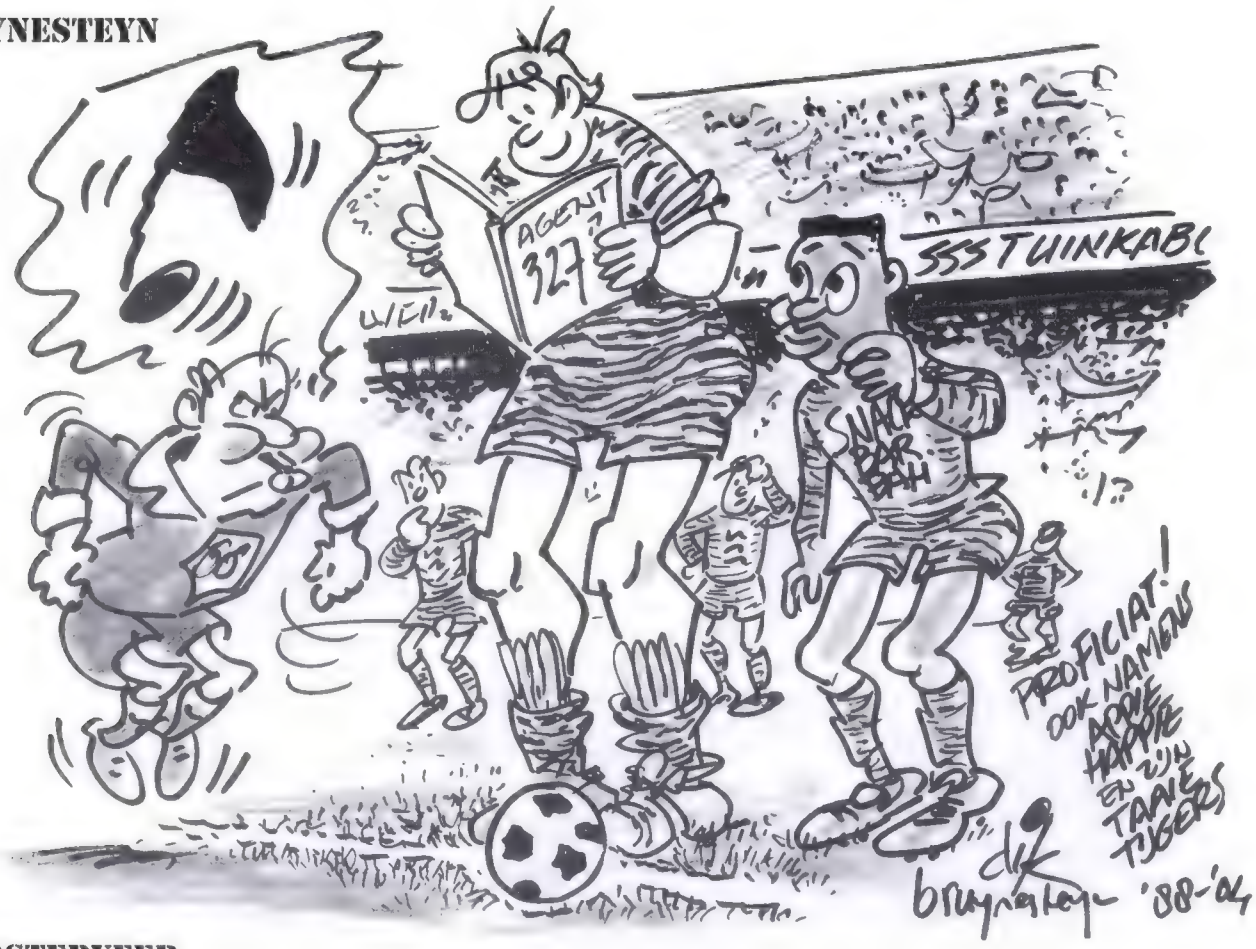

MINCK OOSTERVEER

Dossier stemkwadrater was mijn eerste kennismaking met *327* en liet een verpletterende indruk achter. Heb als kind nog jarenlang stripverhalen over gemene geleerden in geheime basissen getekend.

Martins beste eigenschap is Martin Lodewijk zijn. Zijn slechtste eigenschap is zijn enigszins lichtelijk chaotische manier van 'plannen'.

Als schooljongen, dromend van een carrière als striptekenaar, dacht ik een handige manier gevonden te hebben om mij op te dringen aan een echte stripmaker. Voor de middelbare school moest ik als opdracht voor het vak Nederlands een vraaggesprek met iemand houden. Martin woonde toen in mijn woonplaats Dordrecht in een groot grachtenpand aan de oude havens in de binnenstad. Ik besloot hèm voor dat interview te vragen en zo twee vliegen in een klap te slaan. Hij stond gewoon in het telefoonboek en hij reageerde positief, dus ik met een cassetterecorder en een microfoon in mijn schoolpukkel op pad naar dat grachtenpand.

Hij ontving me met zijn gebruikelijke vriendelijkheid en interesse, ik stelde mijn recordertje en microfoon op in zijn woonkamer op een tafeltje, dat hij vervolgens per ongeluk liet omvallen. Het recordertje bleek het echter nog te doen (dacht ik) en het gesprek verliep voorspoedig. Martin beloofde me mijn tekenwerk te bekijken als ik de tekst van het uitgewerkte bandje kwam laten zien.

In juichstemming ging ik naar huis om mijn opdracht voor Nederlands uit te werken, om er vervolgens achter te komen dat het recordertje het na het opnemen van de eerste woorden het tòch had begeven. Mijn opdracht voor school moest af, ik herinnerde me nog wel een paar dingetjes en uit pure nood heb ik verder het grootste gedeelte maar uit mijn duim gezogen! Het leverde me een heel hoog cijfer op, maar ik durfde het absoluut niet aan Martin te laten zien!

Gelukkig durfde ik hem een aantal jaren later weer te bellen en heeft hij mijn tekenwerk toen wel bekeken (en misschien was dat wel beter zo ook). Dat interview was hij al lang vergeten en hij heeft er nooit meer naar gevraagd.

En mocht hij er nu wel naar vragen: helaas gooi ik, in tegenstelling tot Martin, wel regelmatig het nodige weg.

JE MAG DAN DE PENSIOENGERECHTIGDE LEEFTIJD HEBBEN BEREIKT MAAR IN MIJN CAO STAAT DAT IK TOT MIJN 65e DOOR MAG WERKEN! NOG 28 JAAR TE GAAN, DUS DOORWERKEN, MANNETJE!
IN MIJN GEVAL 40 JAAR, HOOR.
MINCK OOSTERVEER

6 5 J A A R

MARTIN, VAN HARTE!
HET GING NIET ZONDER SLAG OF STOOT, MAAR WE HEBBEN EEN CADEAU VOOR JE WETEN TE BEDENKEN!
GRUTJES NOG-AN-TOE...
WAT EEN GEHEIM AGENT AL NIET MOET DOEN OM INCOGNITO EEN EERBETOON TE BRENGEN!
ZZROB 2004

ROB DERKS

De eerste twee *Agent*-albums die ik ooit kocht waren *De gesel van Rotterdam* en *De ogen van Wu Manchu* en dat zijn ook de albums die ik het meest heb gelezen. En ik lees ze nog steeds regelmatig. Dit tweeluik illustreert wat ik zo geweldig vind aan *Agent 327*: een goed verhaal, veel humor en verwijzingen, en een goede sfeer. Van mij hoeft Agent helemaal niet op een verre reis. Een heel verhaal in eenzelfde omgeving is prima. Om die reden is bij voorbeeld *Dossier Nachtwacht* ook één van mijn favoriete albums.

Ik heb altijd het idee dat het hoofd van Martin Lodewijk vol zit met scenario's en andere ingevingen. Het zou zonde zijn als dat er niet uitkomt. Dus wat dat betreft hoop ik dat hij net zo lang doorgaat tot of zijn hoofd leeg is of tot hij erbij neervalt. Misschien dat de wetenschap tegen die tijd zo ver is dat men gedachten kan downloaden uit een hoofd, zodat die in leder geval gered zijn.

Op mijn plankje ligt een concept voor een historische strip, een verhaal dat aan de ene kant vraagt om een goed gedocumenteerde achtergrond maar tegelijkertijd om een humoristische vertelwijze. Martin is voor mij de aangewezen persoon om hierover advies te vragen. Misschien moet ik 'm eens vragen of hij een gaatje voor me heeft, ondanks zijn drukke werkzaamheden...

Toen Martin en ik een keer samen op vakantie waren op Texel... Nee, ik weet geen anekdotes over Martin Lodewijk. Wel over Mars Gremmen, is dat ook goed?

JAN KRUIS

LIAM SHARP

Helaas kan ik Martins *Agent 327*-scenario's niet lezen, maar ik vind dat hij kwalitatief prima tekenwerk aflevert. Don Lawrence had Martin qua artisticiteit altijd hoog zitten, en ik moet zeggen dat ik die mening deel. Mooi lijnwerk, zeer levendig uitgewerkte handelingen, echt fantastisch. Al heb ik geen idee waar het over gaat. Is het niet iets met spionnen?

Kunstenaars gaan niet met pensioen! Ze worden òf gek, òf geile oude mannetjes, òf drinken zich dood. Martin heeft wat dat betreft een eervolle (ik moet eigenlijk zeggen oneervolle) artistieke plicht hoog te houden!

Martins beste kwaliteiten, voor zover ik die ken, komen het meest duidelijk naar voren in de strip *Storm*. Hij was in staat om met exceptioneel goede – bijna belachelijke – ideeën aan te komen, die Don wist om te zetten in meesterlijke beelden. En dat die gekkigheid van Martin werkte kwam ongetwijfeld door die unieke samensmelting van hun beider talenten. Kunstenaars met mindere kwaliteiten hadden het niet gekund. Een scenarist met minder lef had Don nooit de visueel mooiste pagina's van alle *Storm*-albums kunnen laten schilderen. Zijn slechtste kwaliteiten – en nogmaals: ik ken ze alleen uit de tijd dat ik met Don werkte – waren de continuïteit en het niet tijdig aan Don laten weten wat belangrijke personages zouden worden en wat niet. Don stak vaak veel energie in het ontwerpen van een personage, om er kort daarna achter te komen dat Martin de betreffende figuur een paar pagina's later de dood injoeg. Omgekeerd maakte Don ook zogenaamde *throw-away* characters die nadien – ook voor hem onverwacht – een belangrijke rol in het verhaal bleken te gaan spelen! Don moest vaak op nieuwe scenario-pagina's van een verhaal wachten en naar aanleiding daarvan maakte hij ooit die cartoon die jullie in *Stripschrift 358* hebben afgedrukt: 'Waiting for Godotwijk'.

Ik zou graag nog eens met Martin een kort *Storm*-verhaal willen maken, tekstloos. Een soort stille reis, een afscheid. Dat lijkt me prachtig. Op een bepaalde manier is dat ook hoe de meeste *Storm*-albums er voor mij uit hebben gezien, omdat ik ze niet kan lezen.

Een gekke gebeurtenis uit het verleden die me te binnen schiet is, dat Martin – toen ik de eerste keer voor Don werkte – in totaal twee keer bij ons is langsgekomen. En beide keren stootte hij hard zijn hoofd tegen de houten balken in het huis van Don in Jevington. En ook nog twee keer op dezelfde plaats...

Een museum voor de negende kunst

Na meer dan een decennium plannen smeden, onderhandelen en politiek bakkeleien is het eindelijk zo ver: op 21 april opende in de stad Groningen het eerste stripmuseum van ons land zijn deuren. Voor stripminnend Nederland is dit goed nieuws. De opening is een bevestiging van wat velen al lang wisten: strips behoren niet tot de oppervlakkige wegwerpcultuur, maar hebben wel degelijk een cultuurhistorische waarde. Om met de woorden van Marten Toonder te spreken: 'Eindelijk is er erkenning voor de strip als kunstvorm.'

HET NEDERLANDS
STRIPMUSEUM
Groningen

DOOR MARTIJN STEVENS

Een museum volledig gewijd aan het stripverhaal geeft aan dat het medium zich de status heeft verworven van cultureel erfgoed, van iets dat de moeite van het bewaren en tentoonstellen waard is. Toch doet de locatie in eerste instantie anders vermoeden. Het Nederlands Stripmuseum is ondergebracht in het Groningse Westerhavencomplex, een terrein dat voornamelijk bestaat uit winkels van het type *outlet store*. Als toonbeeld van deze commerciële bedrijvigheid bevindt zich bij de ingang van het museum een restaurant van fastfoodketen McDonalds. Vanuit de optiek van de oudsher nauwe band tussen het beeldverhaal en de wereld van reclame en merchandising – het nieuwe museum wijdt niet voor niets een deel van zijn tentoonstelling aan deze relatie – ligt de locatiekeuze voor de hand. Het Belgische Centrum van het Beeldverhaal is echter gevestigd in een monumentaal pand in Brussel en ook het Franse Centre National de la Bande Dessinee et de l'Image in Angoulême is gevestigd in een industrieel monument met een rijke historie. Wellicht heeft dit verschil te maken met het feit dat voor onze zuiderburen het beeldverhaal deel uitmaakt van de nationale identiteit en het culturele erfgoed, terwijl Nederlanders strips vaak met enige scepsis benaderen. Door een stripmuseum te vestigen in een winkelcentrum lijkt het heersende beeld van de strip als onderdeel van de oppervlakkige consumptiecultuur bevestigd te worden.

Het gebouw is evenwel speciaal voor het beeldverhaal ontworpen en gebouwd. De stichting Het Nederlands Stripmuseum, opgericht in 1992, wilde met het project *Gebouwd in Verbeelding* (1996-1997) een inspiratiebron voor de architect aanboren door de verbeelding van striptekenaars als uitgangspunt te nemen en vroeg tekenaars uit binnen- en buitenland een ontwerp in te dienen. Het Stimuleringsfonds voor Architectuur, dat het project subsidieerde, meende dat striptekenaars als producenten van nieuwe beelden verrassende ideeën zouden kunnen aandragen. Het project resulteerde in een boek en ontving in 1996 een Stripschappenning. Wel moet worden geconstateerd dat van het oorspronkelijke plan van winnaar François Schuiten weinig terug te vinden is.

FOTO HARRY PRINS

BOVEN - Vooraanzicht van Het Nederlands Stripmuseum aan de Westerhaven.

Exploitatie

Na jaren van gekrakeel kon uiteindelijk met de bouw van het museum worden begonnen. Dit gebeurde nadat Libéma, een exploitant van recreatieparken, dierentuinen en sportevenementen, een exploitatiegarantie afgaf. Evenals Autotron en Beekse Bergen maakt het Stripmuseum nu deel uit van deze commerciële organisatie die met name actief is in de recreatieve sector. Veel stripliefhebbers is deze vermeende verpretparking van de beeldverhaalcultuur een doorn in het oog,

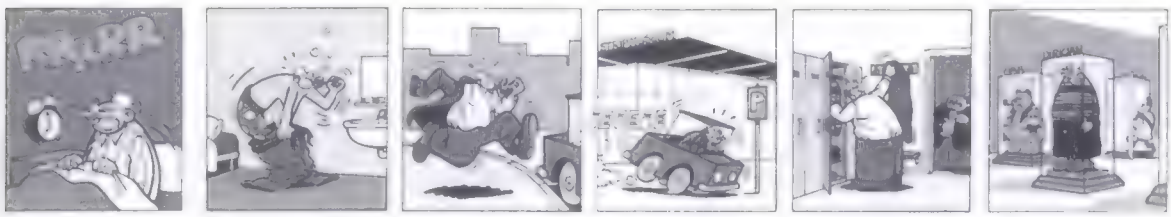

LINKS - Speciaal voor het Stripmuseum gemaakte *Dirkjan*-strook van Mark Retera. Deze strook siert ondermeer het officiële briefpapier van Libéma voor het museum en de daarbij behorende envelop.

FOTO HARRY PRINS

FOTO HARRY PRINS

BOVEN EN RECHTS - Tot op het laatste moment is er hard gewerkt om de inrichting van het museum voor de opening af te krijgen.

maar Goof Lukken, pr-manager van Libéma, legt uit dat het bedrijf slechts zorg zal dragen voor de professionalisering die noodzakelijk is om te kunnen overleven. Libéma zorgt voor een financiële basis die de continuïteit van het museum kan waarborgen. Lukken benadrukt dat het bedrijf slechts verantwoordelijk is voor de zakelijke aspecten van het museumbeleid en dat Libéma zich niet bezighoudt met de collectievorming en inhoudelijke koers. Hij kan zich wel voorstellen dat er enig wantrouwen is vanuit de stripwereld, maar voegt daaraan toe dat er in het bestuur van het Stripmuseum personen zitting hebben met een gedegen kennis van de beeldverhaalcultuur, waaronder Jan Kruis.

Ook de vestigingsplaats van het museum is weloverwogen. Een vergelijkbaar initiatief om in Haarlem een stripcentrum te vestigen is uiteindelijk stukgelopen en Breda, een eveneens voor de hand liggende stad, ligt volgens conservator Joost Pollmann te dicht bij het Brusselse Centrum van het Beeldverhaal. Door zijn noordelijke ligging kan het Stripmuseum vanuit Groningen bruggen bouwen naar Duitsland en de Scandinavische landen, in tegenstelling tot België en Frankrijk nog onontgonnen plekken in de wereld van het beeldverhaal.

Geld

Voorts kon de stad een beroep doen op Europese subsidies die aangewend worden als een economische stimulans voor regionale gebieden. Door de bouw van het Stripmuseum hoopt Groningen zichzelf beter te profileren als cultureel centrum en wil ze haar museale karakter doen gelden. De komst van het museum betekent een verbreding van het culturele aanbod van de stad. Bovendien ligt het op loopafstand van het alom geprezen Groninger Museum, wat ruimte biedt voor samenwerking of zelfs voor de ontwikkeling van een 'museumkwartier' zoals ook andere Nederlandse steden dat kennen.

Om zich goed te kunnen ontwikkelen zijn veel musea en andere culturele organisaties aangewezen op subsidies. Nu de overheid zich echter steeds meer terugtrekt uit het publieke domein en structureel bezuinigt op de culturele sector, zullen musea moeten overgaan op privatisering. De overheid kan in veel gevallen nog wel optreden als incidentele subsidiënt, maar mag instellingen als musea niet langer exploiteren.

Zoals Goof Lukken al uitlegde, is een gezonde exploitatie de reden waarom Libéma bij het Nederlandse Stripmuseum betrokken is. Behalve de benodigde financiële middelen, wordt ook de know-how op het gebied van recreatie en entertainment die Libéma in huis heeft ingezet bij de exploitatie van het Stripmuseum. Voordeel hiervan is dat de in de jaren zestig door de overheid gepredikte 'volksverheffing' vertaald kan worden neer de modernere variant 'drempelverlaging'. Door het bezoek aan een museum te presenteren als een dagje uit voor het hele gezin, volgen culturele organisaties feitelijk de koers van het populair-wetenschappelijke Discovery Channel. 'Edutainment' is daarbij een sleutelbegrip.

Aanpak

Libéma bewandelt met het Stripmuseum in feite dezelfde weg als met Ecodrome in Zwolle, een andere dochteronderneming van het concern. Door het museale concept te doorspekken met educatieve en recreatieve elementen, hoopt het bedijf zowel de leek als de meer doorgewinterde kenner te bereiken. In het Stripmuseum uit zich dat onder andere door de aanwezigheid van een multimediaal theater, een teken- en kleurkamer voor kinderen, en de mogelijkheid om *on line* strips te bekijken. Het nieuwe museum richt zich op een breed publiek. Door bij voorbeeld arrangementen aan te bieden en ruimtes beschikbaar te stellen voor congressen en dergelijke, krijgt het een multifunctioneel karakter.

De zakelijke aspecten van het Stripmuseum zijn dus weldoordacht, maar ook inhoudelijk kent het concept een grote diversiteit. De collectie van het museum is tot stand gekomen door samenwerking met uiteenlopende personen en organisaties,

LINKS - Op de middenpagina van de speciale museumeditie van *Gr'nn* staat deze informatieve kaart van Groningen door Jan Krol, met een hoofdrol voor museumdirecteur Theo Kemperman als superheld.

zoals verzamelaars, Het Stripschap, fanclubs en het museum TV Toys in Dieren, dat momenteel onder de naam *De Toffe Tentoonstelling* aandacht besteedt aan *Suske en Wiske*. Bij de samenstelling van de exposities heeft conservator Pollmann, tevens festivaldirecteur van de Haarlemse Stripdagen, samengewerkt met een speciale commissie. Het stripmuseum benaderde Pollmann vanwege zijn ervaring als maker van tentoonstellingen. De kern van het museum wordt dan ook gevormd door een aantal exposities, verspreid over verschillende zalen.

De vaste collectie bestaat uit een overzicht van een tiental reeksen die in Nederland populair zijn: *Paulus de boskabouter*, *Sjors en Sjimmie*, *Donald Duck*, *Kuifje*, *Jan, Jans en de kinderen*, *Ollie B. Bommel*, *Franka*, *Agent 327*, *Eric de Noorman* en *Suske en Wiske*. Niet alleen zullen originele tekeningen van de series te zien zijn, maar er is ook aandacht voor ander werk van de makers en 'bijproducten' als hoorspelen, films en televisieseries die over de verschillende personages gemaakt zijn. Bezoekers kunnen een kijkje nemen in de ateliers van tekenaars en leren hoe een strip precies gemaakt wordt.

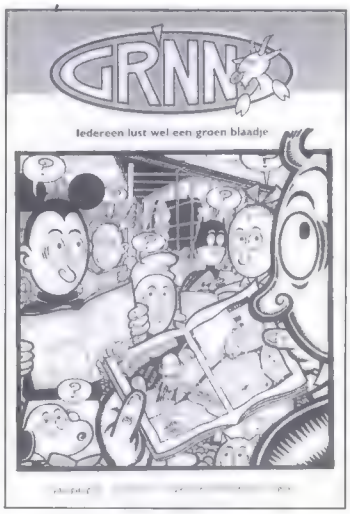

Natuurlijk wordt ook de geschiedenis van het beeldverhaal getoond. Tot de voorlopers van de moderne strip kunnen we onder andere de grotschilderingen van Lasceaux rekenen, Egyptische hiërogliefen en het beroemde Tapijt van Bayeux dat de slag bij Hastings van 1066 verbeeldt. In de negentiende eeuw verschenen de eerste strips in hun huidige verschijningsvorm. Sindsdien maken ze een vast onderdeel uit van kranten en tijdschriften. In het museum wordt dan ook een overzicht gegeven van de krantenstrip vanaf het begin van de twintigste eeuw, zowel met behulp van oude kranten en origineel werk als in een multimediale vertoning. Ook de geschiedenis van het Stripmuseum zelf is in beeld gebracht door middel van een presentatie van het project *Gebouwd in Verbeelding*.

Verder is er ruimte voor wisselende tentoonstellingen en tentoonstellingen met een meer thematische benadering. Tot die laatste groep behoren een tentoonstelling over eet- en drinkcultuur in de strip en *Het Land van de Blikken Mannen*, een tentoonstelling over de robot in het beeldverhaal die eerder te zien is geweest in 2000 tijdens de Haarlemse Stripdagen. Er is ook aandacht voor reclamestrips en merchandising.

Bezoekers kunnen wisselende tentoonstellingen bezichtigen over de kring rond de Groningse Barbara Stok, het werk van Gerrit de Jager, Japanse manga èn *Stripschrift*.

Het Stripmuseum geeft een overzicht van de Nederlandse beeldverhaalcultuur in al haar facetten. De komst van het museum geeft aan dat er belangstelling voor het beeldverhaal bestaat. Musea zijn organisaties met gezag op het gebied van cultureel erfgoed en kennen als instituut een lange geschiedenis. Nu het beeldverhaal ook opgenomen is in dit geïnstitutionaliseerde circuit, opent zich een heel nieuw scala aan mogelijkheden en kansen. Strips zijn het immers waard. Hopelijk heeft stripminnend Nederland er een reisje naar het hoge noorden voor over.

martijn.stevens@stripschrift.nl

Het Nederlands Stripmuseum
Westerhaven 70-71
9718 AC Groningen
tel. 0900-BELLIBEMA (€0,20 per minuut)
www.stripmuseum groningen.nl

Openingstijden
Van april t/m oktober (en in alle schoolvakanties) van dinsdag t/m zondag: 10-17 uur
Van november t/m maart (behalve op eerste kerstdag en nieuwjaarsdag) op woensdag, zaterdag en zondag: 10-17 uur

Entreeprijzen
Volwassenen €7
Kinderen van 4 tot en met 11 jaar €5,75
Jongere kinderen gratis
Groepen vanaf twintig personen: €5 per persoon

KLASSIEKE TOPSTRIP VAN EEN LUIE TREUZELAAR

Natasja 19: De rotsenzee

Walthéry & Peyo
Marsu 2004
ISBN 2-912536-80-4
Prijs €4,99
48 pagina's
kleur (sk)

Zes jaar hebben de liefhebbers moeten wachten op het negentiende avontuur van de sexy stewardess Natasja. Zes jaar! Eerlijk gezegd een beetje bespottelijk voor een rechttoe-rechtaan avonturenstrip van 46 pagina's, maar de fans weten het inmiddels: tekenaar **François Walthéry** is traag. Een echte levensgenieter is het, die het bier graag rijkelijk laat vloeien. Je hoort zelfs wel eens beursbezoekers mopperen dat ze een rampzalige tekening in hun gesigneerde *Natasja*-album hebben gekregen, want Walthéry was weer eens dronken. Het kan de tekenaar zelf allemaal niet zoveel schelen. Als ludieke provocatie poseerde hij begin-2001 in *Stripschrift* met een Jupiler-glas in de hand. Proost!

Het is natuurlijk de vraag of het door zijn bourgondische levensstijl komt, maar de nieuwe *Natasja* moet een zware bevalling zijn geweest voor Walthéry. De pagina-signeringen maken duidelijk dat de Belg voor het nieuwe album in 1999 dertien pagina's tekende, het jaar erop tien, in 2001 zestien en weer een jaar later slechts zes pagina's. De slotpagina stamt zelfs uit 2003. Het resultaat is een uitstekend getekend album, maar niet anders of beter dan we van Walthéry gewend zijn. Wat *De rotsenzee* bijzonder maakt, is de scenarist: Walthéry was in de bevoorrechte positie om het allerlaatste script van Peyo, geestelijk vader van *De Smurfen*, te mogen uitwerken. Walthéry noemt het zelf een hommage aan zijn grote voorbeeld, voor wie hij ook werkte als studiotekenaar. Wellicht dat die zelfopgelegde druk het tekenproces heeft vertraagd.

Eigenlijk is *De rotsenzee* één grote achtervolging. Het draait allemaal om een boekje dat Natasja's vriend Walter in een stripwinkel heeft gekocht. Het boekje (van Agatha Sapristie, wat een lol!) bevat een schijfje met een geheime boodschap, dat twee domme maar gevaarlijke boeven ertoe aanzet om Natasja en Walter te ontvoeren. Na een miraculeuze ontsnapping gaat het heldenduo op haar beurt achter de schurken (gemodelleerd naar de Belgische politici Louis Michel en Elio Di Rupo) aan. Een weinig verrassend gegeven, maar de uitwerking is uitmuntend. Als lezer waan je jezelf in de goede oude Dupuis-tijd, van Guus Slim en Baard en Kale. Uit nostalgie heeft Walthéry ook allerlei verwijzingen opgenomen naar gewaardeerde collega's als Maurice Tillieux en Jidéhem. Leuk voor de kenners.

LINKS EN BOVEN – De Belgische politici Louis Michel en Elio Di Rupo afgebeeld als criminelen.

Conclusie is dat dit weer een klassieke *Natasja*-strip is geworden. Daarbij rijst echter wel de vraag waarom het zo lang heeft moeten duren, want op deze manier zullen er niet veel volgende delen meer gaan verschijnen. Eens te meer lijkt Walthéry perfect op zijn anti-held Walter, die ook in dit album weer uitblinkt in luiheid en getreuzel. Natasja roept hem uiteindelijk toe: 'Oh, wat ben jij toch vreselijk onhandig! Soms denk ik dat je 't opzettelijk doet!' Dus Walthéry: dóórtekenen! JM

Het Belgische politieke reilen en zeilen

De plannen van Verhofstadt

Meynen
House of books 2003
ISBN 90-443-0884-X
Prijs €12.50
96 pagina's
kleur (sk)

De Belgische humoristisch tekenaar **Erik Meynen** (1957) is in Nederland nauwelijks bekend, en misschien nog het meest als medewerker aan *Suske en Wiske* waar hij kortstondig bijdroeg aan de modernisering van de strip (het album *De Europummel*). Een enkeling koppelt hem nog aan Pjotr: samen maakten ze in 1983 de cult geworden klare-lijnstrip *De avonturen van Tommy Gun & Marion Lee*.

In Vlaanderen wordt hij echter geroemd om zijn politieke grappen die hij maakt voor onder meer *P-Magazine* en *Het Laatste Nieuws*. Hij brak in 1992 door met grappen over de populist Jean-Pierre van Rossem en ontving in 1999 de Bronzen Adhemar voor zijn hilarisch-bijtende strip over Jean Luc Dehaene. Meynen is daarna doorgegaan met het ridiculiseren van de Belgische politiek in woord en beeld. Zijn recentste uitgave *De plannen van Verhofstadt* kwam vorig jaar reeds uit, maar het zou jammer zijn geweest als deze uitgave onbesproken was gebleven. De bundeling éénpaginagrappen, afgewisseld met korte stroken en cartoons, over de paars-groene kabinetten onder leiding van de liberaal Guy Verhofstadt zijn hilarisch èn inhoudelijk sterk. Sommige grappen gaan de Nederlandse pet te boven, maar voor wie een beetje de Belgische politiek volgt valt genoeg te genieten. Bovendien hanteert Meynen een komische, slapstickachtige tekenstijl die uitstekend past bij de Vlaamse humoristische school. Jammer dat hij niet in Nederland woont: het Binnenhof en ons Koningshuis vormen een ideale combinatie... RS

VAN DEN PREMIER IN WELKE TAAL WORD JIJ ALS FEDERAAL TWEETALIG MINISTER HET MEESTE AANGESPROKEN ?
DAT VARIEERT ! MAAR OF HET NU EEN NEDERLANDSTALIGE OF EEN FRANSTALIGE TOPAMBTENAAR BETREFT, OF EEN FUNCTIONEEL TWEETALIGE MANAGER, HET KAN MIJ IN FEITE WEINIG SCHELEN
- ALS HET MAAR ONDERDANIGE TAAL IS !

Horen, zien en zwijgen

Er staan twee Smurfen bij de slager. Zij willen ham. 'Ham? Ja, wat voor ham?', vraagt de slager. 'Yorkham, Serranoham, Parmaham?'. 'Vader Abraham', zeggen de Smurfen. "t is om stukjes smurf van te smurfen voor bij de smurf'.

Deze cartoon maakte *Hein de Kort* naar aanleiding van het tv-programma *Voor alle fans... Vader Abraham*. De grap is opgenomen in dit album, een bundeling van cartoons uit *Het Parool*. De Kort maakt iedere dag voor deze Amsterdamse krant een cartoon over programma's op de Nederlandse televisie. Hij creeerde hiervoor het duo Piet en Riet van de Buis, al neemt de striptekenaar de vrijheid om ook grappen over de beeldbuisvulling uit te beelden zonder dit naamgevend duo, zoals uit bovenstaand voorbeeld blijkt. Ook leuk is dat het album eruit ziet als een handzame tv-gids. De grappen worden afgewisseld met gepersifleerde dagoverzichten uit het populaire *Veronica Magazine*, met absoluut-hilarische programma-omschrijvingen.

Piet & Riet van de Buis: Sneeuw & ruis

De Kort
M 2004
ISBN 90-225-3674-2
Prijs €12.50
128 pagina's
kleur (sk)

In het radioprogramma *Kunststof* over cultuur en media vertelde De Kort dat hij zich vooral laat leiden door de titels van tv-programma's. Hij hoeft er niet per se naar te kijken om er een goede grap over te maken. De bundel bewijst zijn gelijk: het is een geslaagde variatie van melige, sterke, banale en harde grappen, neergezet in zijn o zo karakteristiek-slordige stijl, waar de niet al te nauwkeurige waterverfachtige inkleuring uitstekend bij past.

Ooit veegde Gerrit Komrij halverwege de jaren zeventig in *NRC Handelsblad* de vloer aan met de vaderlandse televisie. Die pretentie heeft De Kort met *Piet en Riet van de Buis* zeker niet. Zijn cartoons vormen geen inhoudelijk commentaar op of een aanklacht tegen het uitzendbeleid van Hilversum. Ze zijn eerder een parodie op de brij aan programma's die er op het scherm voorbij komen... en een wel heel vermakelijke. RS

America's dumbest criminals. Lux 2, 22.20

Schaalmodel van Afrika

Een aantal kinderen zit manden te vlechten in een Afrikaans dorp. Vanuit de heuvels rondom het dorp laat de naderende oorlog zich dreigend horen. Alle kinderen zijn verliefd op hun Zweedse begeleidster, Anika. Dat is een mooie, blonde, wat naïeve vrouw die zich makkelijk door de kinderen laat manipuleren. Maar zij kan uit het dorp weg, wanneer ze dat wil. Wanneer de oorlog te dichtbij komt. Net als de rijke Belg die zijn avonden doorbrengt in de kroeg en tegenover de kinderen de weldoener uithangt, terwijl hij zich in het geniep aan diezelfde kinderen vergrijpt en zich verrijkt met geld om vluchtelingen te helpen.De kinderen kunnen nergens heen. Ze kunnen alleen vluchten in hun eigen droomwereld. Zo praat Mongol, die sociaal niet erg begaafd is, met de vliegen, de ratten en de honden om hem heen en trekt Black Domino zich terug in een wereld van uiterlijke schijn. Iedereen is er op zoek naar een spoor van hoop in een wereld waar de laatste hoop al lang geleden verdwenen is.

Het dorp is eigenlijk het complete continent Afrika als schaalmodel. Iedereen is er vertegenwoordigd: de militante, reactionaire nationalisten die dromen van een trots Afrika dat nooit heeft bestaan; de outcasts die alleen maar te vrezen hebben van zo'n Afrika, de wetshandhavers die de hoop eigenlijk al hebben opgegeven, de kinderen die tussen twee, drie, vier vuren zitten, de vrouwen die er niet veel beter aan toe zijn, de corrupte Europeanen die Afrika kennen als hun broekzak en de goedbedoelende Europeanen die niks van Afrika begrijpen.

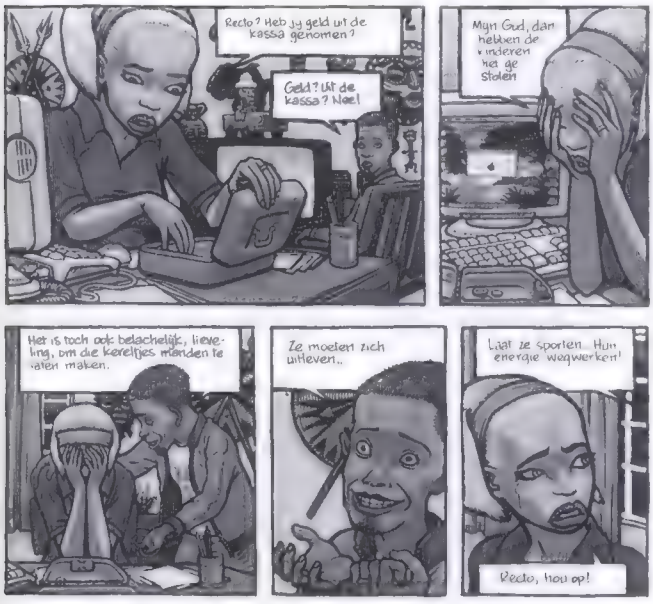
Recto? Heb jij geld uit de kassa genomen?
Geld? Uit de kassa? Nee!
Mijn God, dan hebben de kinderen het ge stolen
Het is toch ook belachelijk, lieverling, om die kereltjes manden te laten maken.
Ze moeten zich uitleven..
Laat ze sporten. Hun energie wegwerken!
Recto, hou op!

De kracht van het album *De kinderen* is dat auteur **Jean-Philippe Stassen** zijn verhaal zo objectief mogelijk vertelt. Hij velt geen oordeel, wat het verhaal beslist ten goede komt. Stassen wisselt af en toe alleen van perspectief. Soms vertelt hij zijn verhaal vanuit dat van de kinderen, waarbij Anika dan praat in onbeholpen, gebrekkig Nederlands (wat natuurlijk haar versie is van de lokale taal), en soms vanuit het perspectief van Anika en haar vriend Recto, dan spreekt ze wel correct Nederlands.

Stassens tekenwerk heeft iets magisch. Zijn personages hebben koppen als Afrikaanse maskers, de dikke lijnen en diepe kleuren doen denken aan glas-in-loodramen. Het geeft de personages ook iets logs en houterigs, alsof om te benadrukken dat ze voor altijd gevangen zitten in een boze droom. PB

De kinderen

Stassen
Dupuis 2004
ISBN 90-314-2430-7
Prijs €12.95
80 pagina's
kleur (hk)

Oranje duiveltje zonder zout

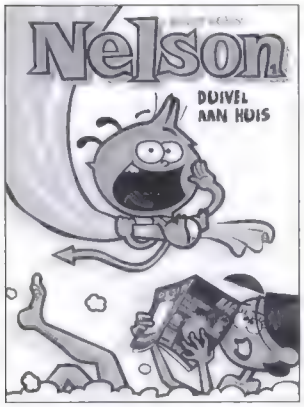

'Garfield meets Bommel meets Snoopy met een scherp randje.' Zo wordt **Nelson** aangeprezen, geesteskind van de Zwitserse scenarioschrijver en tekenaar **Christophe Bertschy** (auteur van *Smax* in het tijdschrift *TcoÔ*). Zijn debuut was in 2001 in het dagblad *Le Matin* en sindsdien teistert het oranje duiveltje de aantrekkelijke, vrijgezelle Julie en haar suffe labrador Floyd. In vier, hooguit vijf scènes geeft Bertschy weer hoe de oranje furie Nelson het leven van Julie zuur maakt. Vaak genoeg is Nelson echter ook zelf de pineut. Uiteindelijk weten Julie en Nelson het met elkaar uit te houden: ze gedogen elkaar. Uit de ruim 700 afleveringen die zijn verschenen, selecteerde Bertschy 180 grappen voor het eerste deel in de *Nelson*-reeks. Deel 2 (*Natuurramp*) en deel 3 (*Fulltime ramp*) zullen volgens uitgever Dupuis in hels tempo volgen. Als korte strip ter verstrooiing in een dagblad is *Nelson* vast geestig en amusant. Een stripboek is andere koek: de grappen zijn vaak te flauw om de aandacht een heel album vast te kunnen houden.
EC

Nelson 1: Duivel aan huis

Bertschy
Dupuis 2004
ISBN 90-314-2565-6
Prijs €4,20
48 pagina's
kleur (sk)

VALREEP

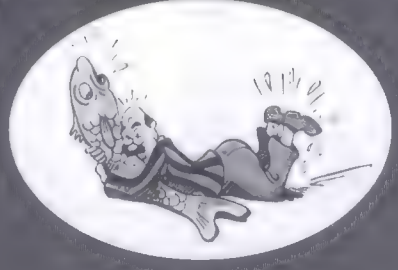

◆ In december 2004 start Standaard Uitgeverij met een heruitgave van *De familie Snoek*. De albums worden voor het eerst in de handel gebracht met een gekartonneerde omslag en een linnen rug. Het binnenwerk wordt gedrukt in de originele twee kleuren. Net zoals bij de reeks *Suske ene Wiske Klassiek* zal ieder album een terugkaart bevatten met wetenswaardigheden. Per deel wordt een prijs gevraagd van €17,50, maar wie vooraf intekent bij de stripwinkel betaalt maar €14,99. Intekenaars ontvangen bij deel 01 ook een uniek beeldje van Leonard Snoek.

Bejaarde Mowgli tussen de wolven

Johan de Moor is een man die van verandering houdt. Na begonnen te zijn met *Kwik en Flupke*, verraste hij iedereen met het poëtische *Kasper* op scenario van **Stephen Desberg**. Vervolgens maakte hij een draai van 180 graden en begon aan *Kobe de Koe*, eveneens met Desberg.
Nu is hij wederom een totaal andere weg ingeslagen met *Het laatste jungleboek*. Deze nieuwe serie heeft Rudyard Kiplings *The Jungle Book* als vertrekpunt. Dit klassieke boek over Mowgli behoeft geen verdere introductie; naast tientallen drukken is het al menigmaal verfilmd, verstript en op de planken gebracht.

KIJK... IN Z'N ALOMVATTENDE WIJSHEID LEERT DE WET VAN DE JUNGLE JOU, WANNEER JE ZE NALEEFT, DAT JE, OP WELKE MANIER DAN OOK, ALTIJD VINDT WAT JE ZOEKT...
TE ETEN!

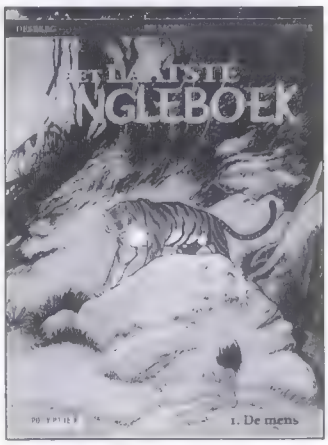

In deze nieuwe serie, die uit vijf delen zal bestaan, willen de auteurs Mowgli's leven beschrijven van ná *The Jungle Book* Het verhaal begint met een inmiddels bejaarde Mowgli die zijn familie achterlaat om terug te keren naar het oerwoud waar hij tussen de wolven is opgegroeid. In een serie lange flashbacks vertelt hij in dit eerste deel het verhaal zoals Kipling dat heeft geschreven. Dit album geeft wat dat betreft weinig inzicht in hoe de serie verder zal verlopen.
Voor de tekeningen heeft De Moor de hulp ingeroepen van de in Nederland nagenoeg onbekende, in Chili geboren tekenaar **Henri Reculé**. Deze verzorgde de layout en de schetsen, De Moor nam het inktwerk en de inkleuring voor zijn rekening. Het resultaat van de tekeningen is wisselend van kwaliteit. Mensen en decors zijn goed getekend, maar met de dieren hebben de heren heel wat meer moeite, wat toch echt een handicap is als je *The Jungle Book* bewerkt. De inkleuring daarentegen is prachtig en het is duidelijk dat De Moor goed gekeken heeft naar het werk van mensen als Frank Pé en Dieter Lepage. RvdN

Het laatste jungleboek 1: De mens

Desberg, De Moor & Reculé
Lombard 2004
ISBN 90-5581-482-2
Prijs €€.75
48 pagina's
kleur (sk)

Duivels bij Dupuis

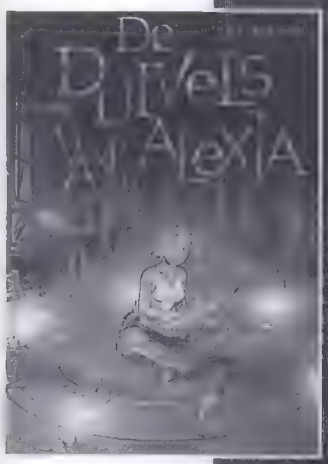

De Belgische uitgeverij Dupuis blonk altijd uit in pretentieloze avonturenstrips in een semi-realistische tekenstijl. Die divisie heeft een knauw gekregen toen de gezichtsbepalende stripheld Robbedoes in 1998 in een identiteitscrisis belandde. Het toenmalige succesduo Tome en Janry koos voor een zwaar realistische koers, die al na één enkel album uitmondde in een radiostilte van zes jaar. In die periode focuste Dupuis zich vooral op humor (Vrolijke vlucht) en auteurstrips (Vrije vlucht), terwijl het aanbod aan licht verteerbare avonturenstrips afkalfde. Gaat het in 2004 dan eindelijk allemaal goedkomen? Wie weet, want dit jaar keert Robbedoes terug – met nieuwe auteurs, maar in een vertrouwde vorm.

Persoonlijk vind ik de start van een andere avonturenreeks veel hoopgevender: *De duivels van Alexia*. Tekenaar **Benoît Ers** en scenarist **Dugomier** (=Vincent Lodewick) werkten eerder samen aan de Lombardreeks *Muriël en Schroefje*, maar kiezen nu voor de uitgeverij waar hun stijl het best bij past. Wie dit eerste deel doorbladert, krijgt meteen het echte Dupuis-gevoel. Vanaf pagina één word je het avontuur ingesleept: de vlotte blondine Alexia begint als stagiaire bij het Centrum voor Research naar Paranormaliteit en Satanisme (CRPS), daarbij geholpen door haar talent als exorciste. Onmiddellijk na binnenkomst in het afgelegen onderzoekscentrum knokt ze zich door allerlei paranormale gebeurtenissen heen. Ze moet ook wel, want tegelijk met haar komst keert een oude geest zich tegen het centrum. Dat levert spannende scenes op, zeker wanneer een geraamte in de hal langzaamaan haar vlees terugkrijgt. Eng? Dat valt wel mee, want de auteurs doseren de spanning voortreffelijk. Een vakkundige genrestrip dus, die zich onderscheidt door de betoverende heldin Alexia. De jonge meid, gekleed in naveltruitje en stoere legerbroek, heeft genoeg flair en karakter om deze reeks te kunnen dragen. Haar ongedwongenheid zit hem zeker ook in de tekeningen van Ers, die tegelijk losjes en stijlvast zijn. Hij heeft goed naar mensen als Will en Benn gekeken, maar volgt hun stijl niet slaafs. Hoewel de tekeningen allemaal perfect in elkaar zitten, is het verrassend te zien hoe ongepolijst zijn lijnvoering is. *De duivels van Alexia* blinkt allerminst uit in originaliteit (zeker niet voor *X-files*-adepten), maar is wel een frisse wind door huize Dupuis. JM

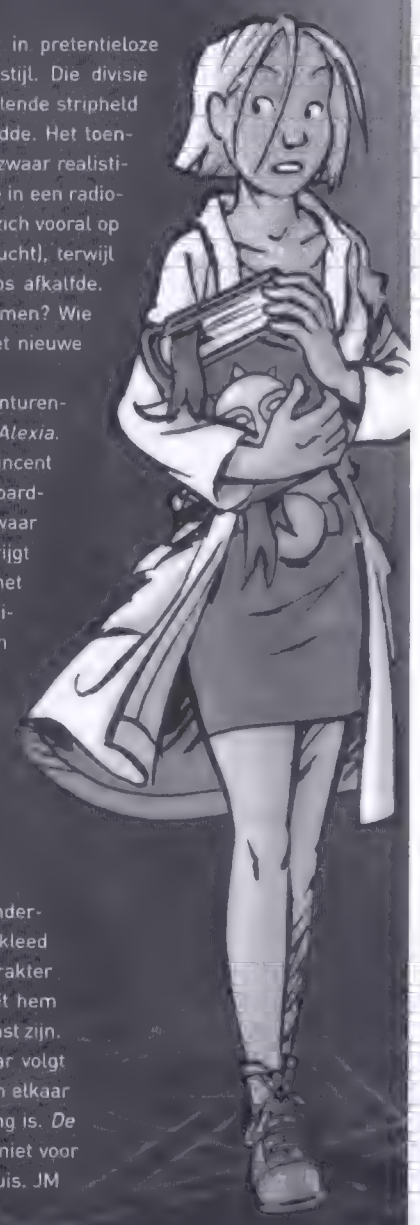

De duivels van Alexia 1: De erfenis

Ers & Dugomier
Dupuis 2004
ISBN 90-314-2567-2
Prijs €4,20
48 pagina's
kleur (sk)

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwäh
! kastvulling
... door 't putje

SUPERSTRIP
SPECIAALZAAK
ERIC
Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven
Tel: 040 - 2 441 882 • Fax 040 - 2 435 873

Yendor
STRIPWINKEL
Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel: 010 - 433 17 10
Fax: 010 - 411 38 54

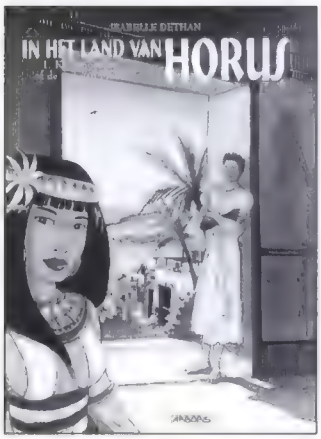

Vergeet Alex, lees Horus

De dertiger **Isabelle Dethan** heeft voornamelijk in Frankrijk een carrière als striptekenaar opgebouwd. In Nederland kennen we haar van de medio jaren negentig uitgekomen series *De zandmemoor* (Blitz) en *Koning Eenoor* (Arboris). Daarna was het een tijd stil, maar recent zijn er weer twee albums uitgekomen, waardoor we opnieuw kunnen kennismaken met haar bijzonder teken- en verhaaltalent. Behalve bij uitgeverij Glénat (*De versteende droom 1*) is ook bij Arboris een uitgave van haar verschenen: het eerste deel van de serie *In het land van Horus*, een strip die zich afspeelt in het oude Egypte. De serie draait om drie figuren: prins Khaemoeaset (de zoon van farao Ramses II), zijn assistente Meresankh en zijn lijfwacht Imeni. Zij buigen zich over een leeggeroofd graf van een onbekende persoon. Het lijkt erop dat er een goddeloze sekte in het zuiden van het land actief is die het bewind van Ramses II omver wil werpen.

In het land van Horus 1: Khaemoeaset of de wet van Maât

Dethan
Arboris 2004
ISBN 90-343-0163-X
Prijs €7,50
56 pagina's
kleur (sk)

Dethan weet van dit gegeven een spannende strip te maken die beklijft. Naast de rode lijn in het verhaal is er ook een rol weggelegd voor de amoureuze vete tussen de prins en zijn lijfwacht: beiden zijn verliefd op Meresankh. Knap is bovendien dat Dethan zonder de lezer al te zeer te vermoeien met details duidelijke informatie over het farao-tijdperk van Rames II en de Egyptische godsdienst verstrekt. De waterverftekeningen en de zachte inkleuring geven de strip een warme uitstraling.

Arboris heeft er goed aan gedaan deze strip in zijn fonds op te nemen. *In het land van Horus* geeft meer cachet aan het assortiment, dat de laatste paar jaar wordt gedomineerd door pulpstrips. Bovendien laat Dethan zien dat er nieuw leven geblazen kan worden in avonturenstrips die zich in de oudheid afspelen. De opvolging van Alex en Papyrus is met *In het land van Horus* en *Nefriti* van de Deense tekenares Sussi Bech (zie *Stripschrift 356/357*) verzekerd. RS

Een leven als kat en hond

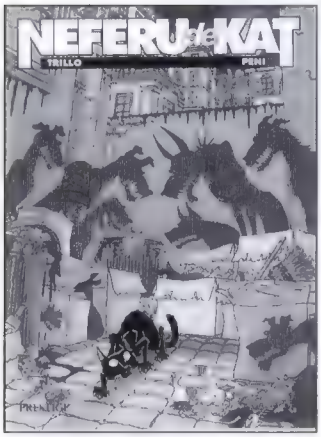

De aanblik van het eerste plaatje doet onwillekeurig denken aan *Franka* van Henk Kuijpers. De stadse taferelen, de aandacht voor details en het kleurgebruik vertonen duidelijk overeenkomsten met het (begin)-werk van Kuijpers. Op de pagina's erna wordt al snel helder dat dit een iets te enthousiaste hoop is. Tekenaar **Peni** (=Pedro Penizzotto) heeft duidelijk meer kaas gegeten van achtergronden dan van personages tekenen. Het tekenen van de mannelijke hoofdrol wordt zelfs volgens het colofon geheel overgelaten aan **Matias Trillo**, jawel familie van tekstschrijver **Carlos Trillo**. Zodra je dit beseft wordt het getekende optreden van deze Alex, de nederige dienaar van Neferu, zelfs irritant. Alsof het gehele verhaal is getekend met als slotstuk het inplakken van de personages.

Als je je over deze irritatie heen kunt zetten en je aandacht richt op het scenario ontstaat weer een heel ander gevoel. Het verhaal draait om Neferu, een zwarte kater die tot zijn schrik bemerkt dat zijn baasje, in de ogen van Neferu een minderwaardig wezen, verkering krijgt met overbuurvrouw Sabine. Het ergste van dit alles is dat Sabine een grote kwijlerige hond bezit die de macht in huis wil overnemen. Trillo weet dit gegeven grappig uit te werken en verhaalt vanuit het oogpunt van Neferu die de situatie bespreekt met zijn vrienden, twee katers en een krolse poes. De bevriende beesten zien, zoals de oude Egyptenaren, de kat als het opperste wezen en aanbidden Bastet een opgezette katgodin uit het plaatselijke museum. Uiteindelijk roepen zij de hulp in van een grote soortgenoot uit de dierentuin en gaan zij de strijd aan met het inferieure wezen: de hond. De gekozen vorm, dieren gedragen zich als mensen, is natuurlijk al door vele tekenaars en schrijvers gebruikt. Desondanks weet Trillo er iets bijzonders van te maken; een portie mystiek door de invloed van Godin Bastet, een portie humor door de hitsige katers die eigenlijk niets liever doen dan de poes geven waar zij om vraagt, een portie leed door de wreedaard die met zijn hond naast hem in de auto katten doodrijdt en een bescheiden hoeveelheid romantiek door het klunzige optreden van menspersoon Alex. Als Peni voortaan zelf de personages tekent en geen vriendendiensten meer verleent aan de familie van Carlos komt het wel goed met zijn strips. Dat zal Kuijpers kunnen bevestigen. TdK

Neferu de kat

Peni & Trillo
Prestige 2004
ISBN 90-77001-54-9
Prijs €5,99
48 pagina's
kleur (sk)

Strip voor vrijmetselaars

Tamino, de hoofdrolspeler in deze nieuwe reeks, is een leerling van Mozart. Dit eerste album speelt zich dan ook af in het 18e eeuwse Wenen. De hoofdstad van de Habsburgers lijkt klem te komen te zitten tussen aan de ene kant de opstomende Turken en aan de andere kant de geest van de Franse Revolutie. Tamino komt, net als zijn grote meester, terecht in een doolhof van mysteries en complotten van vrijmetselaars en de heersende machthebbers. Het verhaal wekt, ondanks een paar gekunstelde gebeurtenissen (ondermeer een wending op pagina 32 die overkomt alsof de makers ineens dachten: 'oh shit, we moeten ook nog een liefdesgeschiedenis in dit album proppen'), bij de lezer toch fascinatie en spanning op. Daarom vind ik het persoonlijk jammer dat scenarist **Nathal-Gibert** zo zeer gefixeerd blijkt op allerlei vage, magische vrijmetselaarsrituelen die de rode draad in *Het verheven licht* vormen. Met wat minder abracadabra had *Tamino* op den duur best kunnen uitgroeien tot een niet echt wereldschokkende, maar toch mooie historische stripreeks. Qua tekenwerk is **Maël** namelijk op de priegelige eerste pagina's nog zoekende, maar wordt het in de loop van het album steeds mooier en realistischer. Vanwege de inhoudelijke insteek die de makers hebben gekozen, lijkt Tamino nu vooral een reeks te worden voor stripliefhebbers met een bovenmodale interesse in vrijmetselaarsrituelen. RdH

Tamino 1: Het verheven licht

Maël & Nathal-Gibert
Glénat 2004
ISBN 90-6969-365-8
Prijs € 12,95
48 pagina's
kleur (hk)

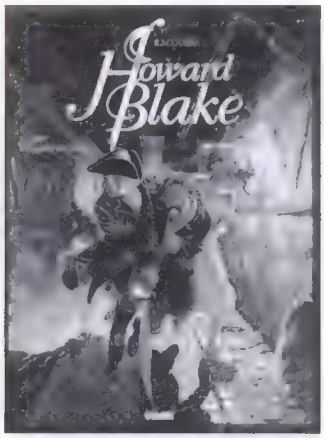

Een vleugje Roodbaard met een snuifje Blueberry

R.M. Guéra is geboren in voormalig Joegoslavië, maar woont en werkt alweer jaren in Spanje. Hij werkte mee aan de laatste delen van de strip *De Haas van Mars* (Cothias/Parras) en debuteert nu met zijn eigen serie *Howard Blake*. Mijn eerste associatie met de strip was *Roodbaard*, maar dan in een modern jasje. Het eerste deel leidt de levensgeschiedenis in van de zeeman Howard Blake, een piraat die in de achttiende eeuw de wateren rond de Nieuwe Wereld onveilig maakt. En natuurlijk ligt er ergens een schat begraven. Guéra heeft behalve bij *Roodbaard* tevens inspiratie opgedaan bij *Blueberry*, vermoed ik. Hoofdpersoon Blake heeft de vechtlust van de piraat-met-de-baard gecombineerd met het laconieke van de westernheld.

Howard Blake 1: Het schaduwlicht

Guéra
Glénat 2004
ISBN 90-6969-356-9
Prijs € 12,95
48 pagina's
kleur (hk)

Het lezen van de strip vergt doorzetting. Guéra schakelt in de strip regelmatig zonder aankondiging tussen het heden en het verleden en voert talloze personages op. Het is af en toe een gepuzzel om te bepalen wie er aan het woord is of wat er precies gebeurt. Ook gebruikt hij veel tekst om zaken uit te leggen. De Spaanse Joegoslaaf neemt de tijd om zijn verhaal te vertellen. Daartegenover staat dat het geheel er spannend uitziet en er veel vaart in dit eerste deel zit. Het tekenwerk is indrukwekkend: de donkere gloed die overheerst, zorgt voor een levensechte uitstraling. Leg er een recente *Roodbaard* naast en zie welke piratenstrip de toekomst heeft. RS

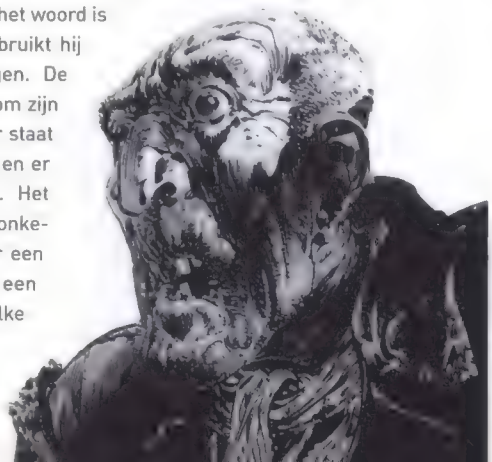

[E N V E R D E R]

1, 2, 3... in godsnaam (Collignon, Harmonie) Alweer de zevende bundel van Collignons politieke tekeningen. Genadeloos en in scherpe tekeningen schetst hij politieke en sociale misstanden. Voor wie geen abonnement op *De Volkskrant* heeft, een aanrader. RT

Chick Bill 66: Koning Kaaskop (Tibet, Lombard) Een heuse Nederlandse oplichter in deze humoristische western. Kid Ordinn komt in de ban van een sekte, maar Chick Bill is in de buurt. Het blijft maar doorgaan. RT

Halloween Blues 2: Ik schrijf u uit Gettysburg (Kas/Mythic, Lombard). Een verdwenen familie is de basis voor een ingenieuze suspense thriller met een wat overbodige dubbele verhaallijn. De rondzwevende geest van de overleden vrouw van inspecteur Hill draagt niet bij aan de spanning of ontknoping van dit verhaal. TdK

Karaat 2: Kira (Yann/Meynet, Dargaud). Het is even opletten geblazen met de constante rolverwisseling van de tweelingzussen Kira en Uma maar dan heb je ook wat. Een keiharde thriller, ontspannen verteld. TdK

Kiekeboe 100: 99 plus (Merho, Standaard). Wie in deel honderd van een reeks nog steeds zo'n constante kwaliteit kan verzorgen, moet wel goed zijn. Merho speelt met de lezer door cabaretier Heert Goste (=Geert Hoste) op te voeren die in de plaatjes communiceert met de lezer; het zorgt voor een aangename afwisseling met de inhoud. TdK

De koning van de wereld 1: Het eerste portaal (Cébé/Corteggiani, Glénat). Het niet al te dynamische tekenwerk wordt ruimschoots gecompenseerd door het spannende scenario over de zoektocht naar Shamballah, de mythische stad in het onderaardse rijk. Bovendien speelt een strip over Marko, de kleine prins een sleutelrol. Een stripverhaal binnen een stripverhaal, da's altijd leuk. RS

De grappen van Lambik 1 (Vandersteen, Standaard). Oud en gedateerd, dat zijn de grappen van Vandersteen. De reeks start met drie delen oude uit de jaren vijftig en zestig daterende lolbroekerij. Hoewel het de verstokte Sus-en-Wisliefhebber niet zal deren, brengt dit de jeugd van vandaag niet aan het strips lezen. TdK

Neptunus 2: Naar een andere wereld (Delitte, Glénat). Pulpverhaal net fraaie tekenwerk. Doordat er tegelijkertijd twee verhalen verteld worden, wordt een alerte houding verwacht van de lezer. Interessante reeks. RT

De nieuwe ijstijd 3: Kurts (Jotim/Arnaud, Dargaud). Deze serie is het product van een compleet team. Het verantwoordelijke projectmanagement is in handen van studio Jotim. Aparte medewerkers voor storyboard, tekstcoördinatie en inkleuring zorgen voor een wisselend geheel. Het gegeven, een verijsde wereld waarin slechts treinen voor vervoer zorgen is oké, de rest van het scenario gezocht en de tekeningen zijn matig. TdK.

Oscar 4: De roddelkoning (Durieux/Lapière, Dupuis). Oscar, de Pietje Bell zonder vaste woon of verblijfplaats, redt zich met zijn levendige fantasie uit de vreemdste omstandigheden. Grappig en eenvoudig. TdK

Roodmasker 10: Vriend, vul m'n glas! (Venanzi/Cothias, Glénat). Afsluitend deel van deze subserie binnen het overkoepelende historisch stripepos *De zeven levens van de Sperwer*. Zouden er nog lezers zijn die het kunnen volgen? RS

Scribbly 4: Dáár moet je een stripje over maken (Arends, Silvester). Humor met een hoog lulligheidsgehalte. Toch is Arends alweer aan zijn vierde bundel toe. En hij staat al sinds 1999 in de gratis krant *Metro*. Er is dus kennelijk publiek voor. RS

De slang onder de huid (Wachs/Domnok, Glénat). Melusine is een mysterieus kind met een lang verleden. Overal waar zij verschijnt, heerst de dood. Hoewel de nieuwsgierigheid gaandeweg het lezen toeneemt, roept het verhaal meer vragen op dan het beantwoordt. TdK

Suske en Wiske 121: De duistere diamant (Vandersteen, Standaard). Speciale filmherdruk. Bevat een kleurenkatern van zestien extra pagina's over de succesvolle verfilming. RS

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM

- ***t/m 30 april*** *Expo 'De wijze mongool', rond het vierde album van de cartoonist Zaza, Mekanik Strip, St. Jaconsmarkt 73, Antwerpen, België, info: (+32)(0)3-2342347 of www.mekanik-strip.be*
- ***t/m 16 mei*** *Expo '...En de groeten van de vijand', met spotprenten uit de Eerste Wereldoorlog, Huis Doorn, Langbroekerweg 10, Doorn, info: (+31)(0)0343-421020 of www.huisdoorn.nl*
- ***t/m 13 juni*** *Expo 'Boerke', van Pieter de Poortere, Het Huis van Alijn - Museum van de dingen die (nooit) voorbijgaan, Kraanlei 65, Gent, België, info: (+32)(0)9-2692350 of www.huisvanalijn.be*
- ***t/m 20 juni*** *Expo Dick Matena 'De avonden, een beeldverhaal', Vleeshal, Grote Markt 16, Haarlem, info: (+31)(0)23-5115775 of www.dehallen.com*
- ***t/m 29 augustus*** *Expo 'Met Kuifje naar de Inca's', Rijksmuseum voor Volkenkunde, Steenstraat 1, Leiden, info: (+31)(0)71-5168800 of www.rmv.nl of www.kuifje.com*
- ***t/m 5 september*** *Expo 'The adventures of Tintin at sea' over Kuifje, The National Maritime Museum, Greenwich, Engeland*
- ***t/m 12 september*** *Expo 'De eeuw van Jacobs' over het leven van Edgar P., Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2100433 of visit@stripmuseum.be*
- ***24 april t/m 29 augustus*** *Expo 'Donald Duck – 70 jaar jong', Cobra Museum, Sandbergplein 1, Amstelveen, info: (+31)(0)20-5475050 of www.cobra-museum.nl*
- ***25 april*** *4e Grote strip-, platen- en cd-beurs, Zaal Schijnpoort, Schijnpoortweg 55, Antwerpen, België, info: (+32)(0)486-314588 of www.stripsmeteenhart.org*
- ***8 mei t/m 7 juni*** *Expo 'Meccano in Mekanik', met werk van Hanco Kolk, Mekanik Strip, St. Jaconsmarkt 73, Antwerpen, België, info: (+32)(0)3-2342347 of www.mekanik-strip.be*
- ***16 mei*** *1e Stripfestival Knokke-Heist, Van Bunnenplein/Zeedijk, Knokke, België, info: (+31)(0)117-462147, (+32)(0)50-511785 of jean-pierre.vantorre@knokkeheist.be*
- ***23 mei*** *2e Stripfestival, Sluis, info: eggermont@zeelan-net.nl*
- ***5 en 6 juni*** *Stripdagen, Haarlem, info: www.stripdagenhaarlem.nl*
- ***12 juni t/m 5 juli*** *Expo 'Nein, an die Schweinerei', met werk van Kim Duchateau, Mekanik Strip, St. Jaconsmarkt 73, Antwerpen, België, info: (+32)(0)3-2342347 of www.mekanik-strip.be*
- ***20 juni*** *7e Stripdag, Sporthal Gitok, Vogelenzangstraat, Kalmthout, België, info: (+32)(0)3-6666783 of (+32)(0)11-726563 of stripkalmthout.cjb.net*
- ***27 juni*** *9e Mercator Stripbeurs, Gem.school Kruibeke, Bazelstraat, Kruibeke, België, info: www.geocities.com/mercatorstrip*
- ***21 augustus*** *6e Kamper Stripspektakel, Oudestraat/Gasthuisstraat/Nieuwe Markt, Kampen, info: (+31)(0)38-3320997 of www.stichtingpromotiekampen.com*
- ***28 en 29 augustus*** *19e Brabants Stripspektakel, Sportcentrum Valkencourt, Heerkensdreef 15, Valkenswaard, info: (+32)(0)11-661473 of johan.gerlings1@pandora.be*
- ***12 september*** *4e Grote Stripfestival, Cultuurcentrum aan de Melaan, Mechelen, België, info: www.comic-strips.com*
- ***2 en 3 oktober*** *4e Opendeur & Stripmarkt, Stripcentrum + Zaal Ars, Boomsesteenweg 333+337, Wilrijk, België, info: (+32)(0)3-8274426 of info@stripcentrum.org*
- ***23 en 24 oktober*** *De Stripdagen, Archeon, Archeonlaan 1, Alphen aan den Rijn, info: www.stripdagen.nl*
- ***6 november t/m 10 december*** *Expo 'De Vlaamse Loustal', met werk van Jeroen Janssen, Mekanik Strip, St. Jaconsmarkt 73, Antwerpen, België, info: (+32)(0)3-2342347 of www.mekanik-strip.be*
- ***27 en 28 november*** *2e Salon International de la Bande Dessinée, Palais Expo, Charleroi, België, info: (+32)(0)71-363636 of www.promodiff.be*

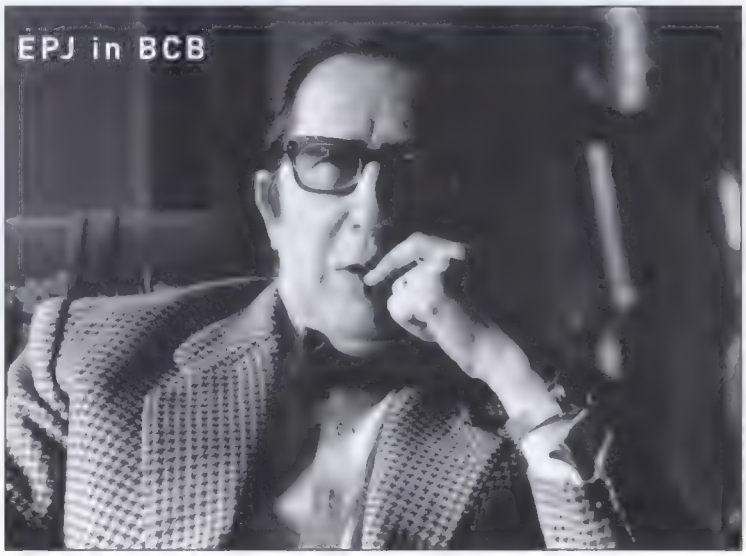

Dit jaar is het honderd jaar geleden dat Edgar Pierre Jacobs geboren werd in Brussel (30-03-1904). Het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal grijpt dit aan om onderdak te bieden aan een grote Jacobs-tentoonstelling. *De eeuw van Jacobs*, zoals de tentoonstelling heet, geeft een overzicht van zijn totale oeuvre als cultureel artiest. Het blijft daardoor niet beperkt tot zijn werk als tekenaar - met als hoogtepunt het meesterwerk *Blake en Mortimer* - maar ook wordt er teruggekeken op zijn leven naast de strip. Zo blijkt Jacobs een begenadigd baritonzanger en coverillustrator, en trad hij op in het theater. Meer info: zie agenda. TdK

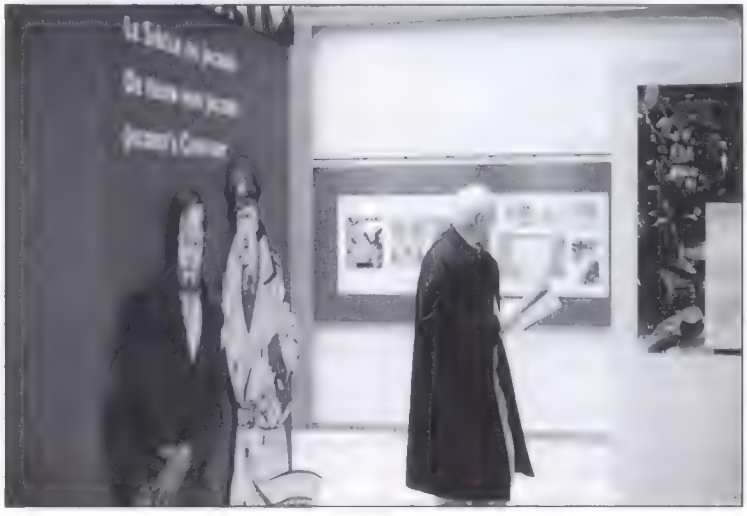

FOTO DANIEL FOUSS

Boerke uut België

Pieter de Poortere baarde toch enig opzien toen hij in 2001 zijn *Boerke*-strip publiceerde. Overwegend lovende kritieken waren zijn deel. Nu, drie jaar en een tweede album later, vult hij al een eigen expositie. In Gent – in het museum van de dingen die (nooit) voorbijgaan – is behalve de expositie over *Boerke* ook een tentoonstelling van de zogenaamde *Mannekensbladen*: prentenboekjes die als voorloper van de strip kunnen worden beschouwd. Daarnaast is er op 29 april ook nog een striptheatervoorstelling. Tot slot, voor wie dit allemaal niet genoeg is, kan de liefhebber nog terecht op 10 juni bij een lezing door Pascal Lefèvre over het stripverhaal in het België van vóór *Kuifje*. Meer info: zie agenda. TdK

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN. FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM

› WAARHEEN?

Twee stripwinkels legden kort na elkaar het loodje: **Stripwinkel Krasser** uit Amsterdam en **Lezerij Suus** uit Rotterdam sloten in maart definitief de deuren. Beide winkeliers zagen geen kans meer om de economische malaise te boven te komen.

In Leiden daarentegen is er een nieuwe winkel geopend: **Stripwinkel De Witte** is gevestigd aan de Vrouwensteeg 18 en is telefonisch bereikbaar op (+31)(0)6-48631719. Let wel: De Witte verkoopt alleen tweedehandsstrips en is enkel op vrijdag en zaterdag geopend.

De Fameuze Fanclub (*Suske en Wiske*) heeft een nieuw bestuur. In één klap heeft dat bestuur een verse voorzitter (Andries Feenstra), een nieuwe secretaris (Marjolein Reijn) en een debuterend penningmeester (Thom Peters). Het cluborgaan *Versus* zal de nieuwelingen nader introduceren bij de leden.

De **VPRO-debuutprijs 2004** is tijdens de presentatie van de Stripdagen Haarlem op 12 maart overhandigd aan Gerolf van de Perre. Zijn debuutalbum *Steenstof* was de aanleiding, later maakte hij ook nog *Domweg dapper*. Ook werden de nominaties voor de VPRO Grand Prix bekend gemaakt, de prijs voor de beste internationale stripmaker. Lewis Trondheim (*Donjon, Mister O*), Joann Sfar (*De kat van de rabbijn, Donjon*) en Juanjo Guarnido (*Blacksad*) zijn genomineerd.

"Well, you may be able to spot some bears, but I doubt it."

JAMES SIMPKINS

John Cullen Murphy, ooit opvolger van de geestelijk vader van *Prins Valiant* Hal Foster, is nu zelf met pensioen. Murphy, 85 inmiddels en onder andere winnaar van de 'National Cartoonist Society's Best Story Strip', draagt zijn werk over aan zijn zoon Cullen (scenario's) en aan Gary Gianni (tekenwerk).

› WAARVOOR?

Op donderdag 19 februari is **Maarten van der Ploeg** op 45-jarige leeftijd na een langdurig ziekbed overleden. Samen met zijn broer Rogier was hij de drijvende kracht achter het fanzine *Bommelkoerier* (later *Hipper*) dat van 1972 tot 1976 in diverse verschijningsvormen werd gepubliceerd en vooral bekend stond om de eigenzinnige manier waarop zij in de stripwereld haar weg zocht. Juist door hun manier van werken kregen de Van der Ploegjes veel bij tekenaars gedaan. Een tekeningetje voor *Bommelkoerier* kon er altijd wel even tussendoor.
Van der Ploeg (later: Ploeg) maakte de laatste jaren onder andere deel uit van de band *Soviet Sex* waarvan ook zijn broer, Ellen ten Damme en Peter Klashorst deel uitmaakten, maar verzorgde eerder ook gitaar en zang in de bands *Blue Murder, Astral Bodies* en *Interior*.
Hij was ook beeldend kunstenaar en oprichter van PARK 4DTV. Veel van zijn werk in die sector is op *www.park.nl/maartenploeg.html* te zien.
Op 25 februari werd Maarten op Zorgvlied in Amsterdam begraven.

James Simpkins is op 93-jarige leeftijd overleden. Hij is de geestelijk vader van Jasper the Bear, de meest vooraanstaande cartoonfiguur van Canada. Simpkins startte zijn tekencarrière eind jaren veertig en publiceerde Jasper ruim dertig jaar lang in *Maclean's Magazine*. De cartoonserie verscheen later (tot vandaag de dag) ook in andere kranten en tijdschriften. De beer stond symbool voor het Canadese landschap, wat ook tot uiting kwam in de oprichting van het Jasper Park in Alberta en de vele merchandising (De Zippo-aansteker met een plaatje van Jasper is nog steeds te koop). Simpkins tekende ook nog voor andere kranten en bladen cartoons, onder meer voor het *Canadian Boy Magazine*, het huisorgaan van de Canadese padvinders. De Canadese tekenaar Seth schreef in een in memoriam dat hij in zijn jeugd als tekenoefening veel cartoons van Simpkins overtrok.

Verder bereikte ons met enige vertraging het bericht dat tijdens de afgelopen jaarwisseling de slechts 25-jaar oude **Jean-Florian Tello** is gestorven. Hij tekende de serie *Marshall*, op scenario van Denis Pierre Filippi. Uitgever van deze futuristische westernstrip is Les Humanoïdes Associés.

Bij STRIPSCHRIFT zijn ze *gek* geworden!

Maak €10 over voor een **proefabonnement** en ontvang de eerstvolgende drie nummers in de bus. Geen verdere verplichtingen. Verzending wordt na derde nummer gestaakt.

[SERVICE SPREAD]

→ WINNEN

Al eerder aangekondigd maar nu komt hij er dan echt: de *Officiële Nederlandstalige catalogus voor elke stripofiel*, samengesteld door Gert Desmet en uitgegeven door uitgeverij Silhouet. *Stripschrift* heeft vijf exemplaren te vergeven voor hen die het antwoord weten op de vraag:

Welke stripheldin van Jan van Haasteren en Andries Brandt komen wij (normaal gesproken) als eerste tegen in een catalogus?

Stuur uw antwoord vóór 25 mei naar:
Catalogus-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar
winnen@stripschrift.nl

Als we meer dan vijf goede inzendingen ontvangen, zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres, medewerkers van *Stripschrift* en hun familie zijn uitgesloten van deelname en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Kerstmannenprijsvraag Stripschrift 356-357:
Maar liefst 35 Kerstmannen sierden ons Kerstnummer op; wij vroegen om de tekenaars en de series waaruit ze vakkundig door ons geknipt werden. Uiteraard zaten er een paar instinkertjes bij. Dit zijn de juiste antwoorden: **1.** Henk Kuijpers: Het aller-aller-allerlaatste Kerstverhaal, **2.** Mark Retera: Dirkjan, **3.** Hans Kresse: Vidocq, **4.** Gerrit de Jager: De familie Doorzon, **5.** Eddy Ryssack: Opa, **6.** Dany: Rozebottel, **7.** Ernst: Knipoogje, **8.** René Windig & Eddie de Jong: Heinz, **9.** Reg Parlet: Billie Turf, **10.** Marcel Rouffa: Derek Palmers, **11.** Peer Coolen: De Leukebroeders, **12.** Jijé: Blondie en Blinkie, **13.** Will Eisner: The Spirit, **14.** Piet Wijn: Douwe Dabbert, **15.** Walli: Cosmos circus, **16.** Patrick Wright: Modesty Blaise, **17.** Dick Briel: Hulbert, **18.** Winsor McCay: Little Nemo, **19.** Carl Barks: Donald Duck, **20.** Charles Degotte: De Brozems, **21.** Marc Wasterlain: Dokter Zwitser, **22.** Marcel Gotlib: Rhâ-Gnagna, **23.** Minck Oosterveer: Philip J. Boogaard, **24.** Steven Dupré: Het kerstkind, **25.** Bruno DiSano: Rooie oortjes, **26.** Daniel Kox: Agent 212, **27.** Marc Hardy: G.Raf Zerk, **28.** Dick Matena: A.den Dooier (Witte Kerst), **29.** Michael G. Ploog: De legende van de Kerstman (Santa Claus), **30.** Gerard Leever & Uco Egmond: Eppo, **31.** Thierry Robin: Lieve kerstman, **32.** Bill Watterson: Casper & Hobbes, **33.** Rick Parker & George Lavigne: Beavis en Butt-head, **34.** Cosey: Prettig kerstfeest, May!, **35.** Merho: Kiekeboe.
De absolute winnaar is **Ron van Loon** (Schiedam). Hij wist maar liefst 59 tekenaars en/of series te noemen. Net als Ron krijgen ook **Rob den Houter** (Rotterdam - 53), **Ruud Gruijs** (Zaandijk - 52) **Frans Kisner** (Zevenhuizen - 37), **Ludo Vande Cavey** (Tielt, België - 34) en **Karel Dansen** (Zwaanshoek - 20) eerdaags een Jan van Haasteren-puzzel thuisgestuurd.

Uitslag Fanny-prijsvraag Stripschrift 358:
Wij vroegen waarom juist het verhaal *De zes sterren* uit de *Kiekeboe*-reeks in Nederland als eerste verhaal in de *Fanny*-reeks is uitgebracht?
Frans Kisner (Zevenhuizen) valt dubbel in de prijzen want hij wist ook het antwoord op deze vraag: het verhaal speelt zich af in Nederland (Gouda). Frans, ook het *Fanny*-pakket met de eerste vier albums komt zo snel mogelijk naar je toe.

Alle prijswinnaars natuurlijk van harte gefeliciteerd!

→ STAPELTJE SECUNDAIR

Bild & Bubbla 161 en 162
Wat doe je als je vier keer per jaar moet verschijnen en in november pas nummer twee uitbrengt? Beloven dat drie en vier als de donder zullen worden uitgebracht natuurlijk! De redactie van dit Zweedse blad heeft, kortom, nog wat te doen. In dit nummer hebben ze zich alvast uitgeleefd met onder andere artikelen over *Dragon Ball*, *Daredevil* en veel Zweeds stripnieuws. Wat tot slot opvalt, is dat ook in dit informatieblad Lewis Trondheim weer aan bod komt. De man verovert echt heel de wereld, zo lijkt het. TdK
In het honderd-pagina's tellende nummer 162 is er aandacht voor de Zweedse stripgeschiedenis. Dus met strips uit de oude doos als *Münchausen Bravader*, *Olli, Upptäcktresanden Karlsson*, *Finurliga Fridolf* en de meer bekende Dotty *Wervelvind* (in het Zweeds Virvelvind genaamd). Voor de liefhebber van een stukje stripgeschiedenis een aanrader. RT
Meer info: Box 51, 232 02 Akarp, Zweden of *bildobubbla@telia.com*

Brabant Strip Magazine 114 en 115
In nummer 114 van dit Vlaamse stripinformatieblad een interview met *Khena en de Katamarom*-tekenaar Gos. Verder een korte terugblik op het overlijden van Eddy Ryssack en Don Lawrence.
In nummer 115 wordt uitvoeriger stilgestaan bij het werk van Ryssack, de autodidactische Vlaming. Ryssack was vooral bekend van zijn strips *Brammetje Bram* en *Opa* maar tekende ook veel andere strips en reclamewerk. In beide nummers wordt veel ruimte ingericht voor stripnieuws, recensies en vondsten van de reclamestripclub. TdK
Info: Berreweide 34, 1840 Londerzeel, België of *www.brabantstrip.be*

Comic Art 4 en 5
Dit blad pakt met nummer 4 weer eens flink uit met 80 pagina's over voornamelijk Amerikaanse strips en stripmakers. De opening is voor Charles Schulz (*Peanuts*) wiens leven en werk in de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog voor het voetlicht worden gebracht. Verder ruim aandacht voor cartoonist Ernesto Cabral en *visual artist* Charles Burns. Een studie over het visuele aspect van het werk van Carl Barks en een geweldig geïllustreerd artikel over *Mad*-tekenaar Basil Wolverton door zoon Monte completeren het geheel.
Nummer 5 opent met een uitgebreide terugblik op het leven en het werk van Crockett Johnson, voornamelijk bekend van *Barnaby*, een strip over een bolhoofdig mannetje. Verder een vraaggesprek met Kim Deitch en een met veel beeld omsingeld artikel over Art Spiegelman. Dan zijn er ook nog Don Flowers en zijn typisch Amerikaanse *Glamor Girls* en cartoonist Rand Holmes, Canadees en begenadigd omslagtekenaar. Bij dit laatstgenoemde artikel staan mooie paginagrote afbeeldingen van zijn werk voor onder andere *The Georgia Straight* en de *The Vancouver Star*. TdK
Meer info: 5715 Nottingham Avenue, St.Louis, MO 63109, Verenigde Staten of *www.comicartmagazine. com*

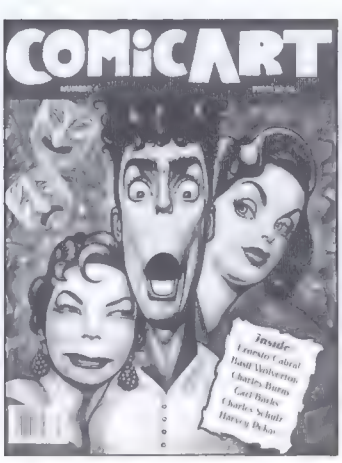

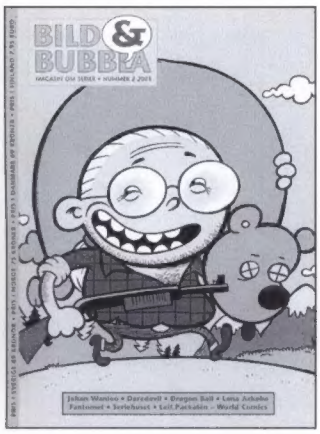

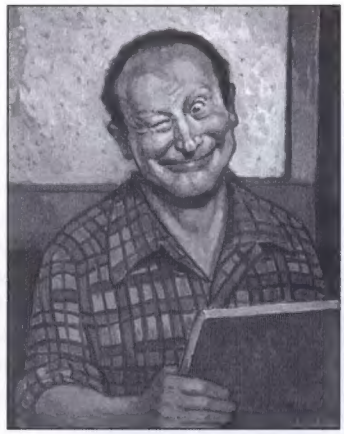

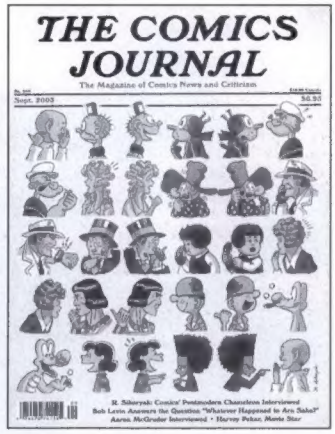

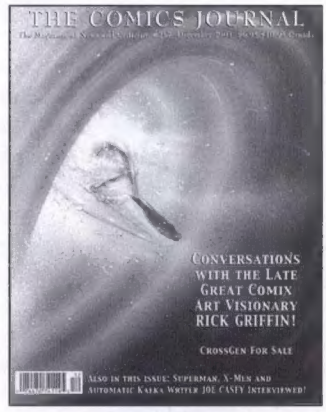

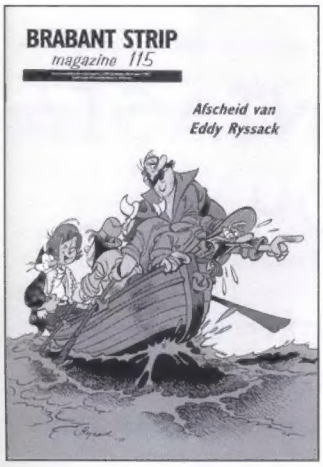

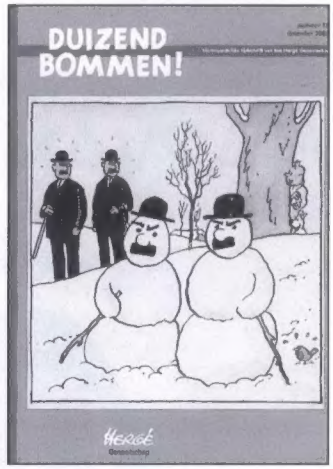

The Comics Journal 254, 255 en 257

De man die de lezer vanaf de letterloze cover van nummer 254 toe-knipoogt is Will Elder. 58 Pagina's lang staat deze humoristische tekenaar centraal. Daarin kan de lezer ook kennis nemen van de momenten dat Elder moest kuchen. En de buurman belde ook nog even... Het had dus ook wel in 54 pagina's gekund. Desondanks is het een interessant verhaal over een getalenteerd stripmaker die grote delen van zijn leven samenwerkte met Harvey Kurtzman. Bij ons is Elder misschien nog wel het meest bekend van de strip *Little Annie Fanny* die hij voor *Playboy* maakte. HW

In nummer 255 aandacht voor Aaron McGruder (*The Boondocks*) en een uitgebreid interview met Robert Sikoryak. Niet zo bekend in Nederland, maar werk van hem verscheen onder andere in *Raw* en hij maakte veel covers voor *The New Yorker*. RT

Nummer 257 besteedt aandacht aan de recent overleden cartoonist William Steig (95), maakt duidelijk dat er ook andere Aziatische strips behalve Japanse manga bestaan (strips uit Zuid Korea), plaatst vier (oude) interviews met tekenaar Rick Griffin, qua tekenstijl een kruising tussen Peter Pontiac en Robert Crumb, en maakt ruim plaats voor een uitgebreid interview met Joe Casey, Marvel-schrijver van onder andere *Wild C.A.T.S.* en diverse *Superman*-verhalen. TdK

Meer info: 7563 Lake City Way N.E., Seattle WA 98115, Verenigde Staten of *www.tcj.com*

Duizend Bommen! 15

De redactie van dit blad pakt weer boeiend uit met artikelen en beschouwingen over Hergé en zijn creaties. Het blijft indrukwekkend hoeveel informatie over de toch inmiddels behoorlijk uitgemolken stripfiguren en hun maker nog vanuit nieuwe invalshoeken belicht kan worden. Er is aandacht voor Eric Heuvel, eveneens een klare-lijnspecialist en de invloed die Kuifje heeft gehad op zijn strips *January Jones* en *Bud Broadway*. Verder items rond Kuifje in het Portugal van de jaren dertig, in het China van de jaren negentig en in Amerika (waar hij volgens Amerikakenner Maarten van Rossem nooit is geweest). De neerbuigende, kolonialistische wijze waarop Hergé Kuifje liet omgaan met Afrikaanse negers biedt voeding voor de artikelen over Kuifje in het geschiedenisonderwijs en kolonialisme in *Kuifje*-albums. TdK

Meer info: Zeewindelaan 28, 2554 HC Den Haag of *hnoppen@xs4all.nl*

Feconews Magazine 38

De Federation of Cartoonists Organisations, kortweg FECO, brengt werk van cartoonisten van over de gehele wereld samen in hun magazine. Dit tweede nummer van 2003 vertoont dan ook een breed scala aan stijlen en onderwerpen. Daarnaast biedt het de insiders de nodige, met veel foto's opgeleukte informatie over tentoonstellingen, wedstrijden en uitgereikte prijzen en oorkondes. Dit zwart/wit uitgevoerde, 28 pagina's tellende magazine is een verplicht nummertje voor cartoonisten. TdK

Meer info: Leidsestraat 177, 2812 DL Hillegom of *feco@pnieuwendijk.demon.nl*

Heuvel Magazine 1 en Stripindex 2003

Indexist en stripliefhebber André Wijntjes heeft twee nieuwe uitgaven aan zijn lijst toegevoegd. Na het nulnummer van *Heuvel Magazine* op A5-formaat heeft hij nu het eerste echte nummer uitgebracht als eerbetoon aan Eric Heuvel.

[SERVICE SPREAD]

STRIP-INDEX 2003
ANDRÉ WIJNTJES
PAUL FLES
AH! DIT IS EEN VETTE!
WE SCHIJNEN OP 4 POSTERS VAN PLANET-MEDIA TE STAAN
HOPPA!
DAT IS NUMMER 14 DIE BEN DIKKS REKENING WEGENS PORTRETRECHT KRIJGT!
GA VERDER?

Het blad met een kleurenomslag dat mogelijk de nieuwe cover van *January Jones 5* wordt, bevat behalve algemene weetjes voornamelijk losse tekeningen, afbeeldingen van albums en (oude) strips uit onder andere *Mikrogids* en het niet meer bestaande stripblad *Yèch*. Voor de kenner weinig nieuws onder de zon, voor de liefhebber leuk om te hebben.
Samen met Paul Fles maakte Wijntjes al weer voor de derde keer een index van stripgerelateerde publicaties in 2003 in Nederlandse (en soms Belgische) kranten, tijdschriften en reclame- en bedrijfsuitgaven. Het resultaat is een 56 pagina's tellend boekwerkje met een opsomming van bekende en minder bekende bladen uit alle windstreken van Nederland. Gerrit de Jager maakte de cover. De index bevat een stripoverzicht maar ook een gedeelte met artikelen en interviews en tot slot een auteursregister. Dit laatste maakt het ook voor de verzamelaars van één bepaalde tekenaar handig zoeken. TdK
Meer info: Reigerstraat 6, 3161 TN Rhoon.

Sarjainfo 121
Ik durf te gokken dat Fins de taal is met de meeste lange woorden. Het maakt het proberen te lezen van dit stripblad van The Finnish Comic Society geen gemakkelijke opgave. Het vier keer per jaar verschijnende blad biedt informatie over een scala aan bij ons bekende maar uiteraard ook 'nooit-van-gehoord'-tekenaars. Dit sluitnummer van 2003 besteedt aandacht aan Steve Gerber van uitgeverij Marvel, Art Spiegelman's *Maus* en het werk van Colin Wilson en Ed Brubaker. Verder een hele reeks boekbesprekingen waaruit kan worden afgeleid dat Dupuy/Berberian en Lewis Trondheim ook in Finland aan de stripweg timmeren. TdK
Meer info: *www.kupla.net*

Stripnieuws 5
In het laatste nummer van 2003 veel Holland en België in de kijker. Vanuit België worden we geïnformeerd over Karel Biddeloo – die onlangs *Rode*

ADVERTENTIE

MARVANO SIGNEERT BIJ FANTASIA
ZATERDAG 15 MEI 2004

- SPECIAAL VOOR DEZE DAG UITGAVE VAN DIVERSE GENUMMERDE EN GESIGNEERDE PRENTEN.
- MARVANO MAAKT IN ELK AANGEKOCHT BOEK EEN MOOIE TEKENING.
- OPENING EN SIGNEREN VANAF 1 UUR.
- TEVENS VERKOOP VAN ORIGINELEN.
- ZIE WEBSITE VOOR MEER INFORMATIE.
- HTTP://HOME.TISCALI.NL/STRIPWINKELFANTASIA

STRIPWINKEL ☆ FANTASIA
ANTIQUARIAAT ☆ CURIOSA ☆ POSTERS ☆ INLIJSTINGEN
GELDERLANDPLEIN 203 ☆ 1082 LW AMSTERDAM ☆ TEL. 020-6427888

Ridder 200 produceerde (en nog lang niet van opgeven weet!) – en over Jean-Pol, de maker van *Sammy*, naar aanleiding van zijn nieuwe album dat zich in Parijs afspeelt. Qua Nederland wordt Eric Heuvel in het zonnetje gezet. Naast de bekende rubrieken ook nog een leuk stripdagboekverslag van een bezoek aan Parijs door de tekenaars van studio Noodweer. TdK

Meer info: Veldweg 13, 6996 DA Drempt of *info@stripnieuws.nl*

Zozolala 134

De redactie is in dit nummer op de Franse tour gegaan, geïnspireerd door het thema 'Gare du Nord' van de afgelopen boekenweek. Dat levert een interview op met Gregory Charlet (*Kabbala*), een portret van Baudoin en een beschouwing over *De killer*, de vijfdelige serie over een anonieme huurmoordenaar van Matz en Jacamon. Verder is er een dappere poging om een staalkaart te maken van de Franse strip, maar die sneeft helaas in onleesbaarheid.

Behalve de nadruk op Frankrijk zijn ook vraaggesprekken met aanstormend talent Floris de Smedt en Gerolf van de Perre, de Vlaming die onlangs in de aanloop naar de Stripdagen Haarlem de Vprodebuutprijs kreeg. RS

Meer info: Postbus 344, 3720 AH Bilthoven of *zozolala@antenna.nl*

→ EIGEN BEHEER

Stripper 63

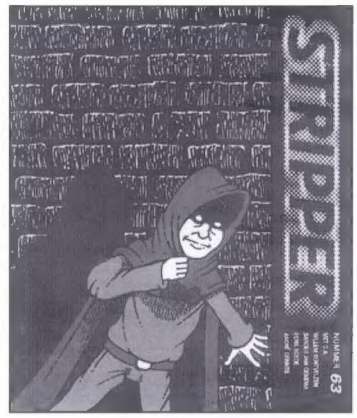

Twee lange verhalen zijn de blikvangers in dit nummer. Als eerste één van Edwin Hekman die, behalve de cover, ook tien pagina's *Ultraman* heeft getekend. Ultraman is een schlemielige Superman wiens daden veel en breedsprakig worden becommentarieerd ('Hevig geroerd door 't voorval wendde Ultraman nooit gekende vermogens aan en schoot in onverpoosde arbeid'). Het verhaal is desalniettemin vermakelijk en verdient opvolging. Het tweede lange verhaal (twaalf pagina's lang opvoert. Gerrits besteedt aandacht aan details, heeft veel tekst nodig en zou met iets minder plaatjes een nog sterker verhaal neerzetten. Toch zou het mij niet verbazen als Henk Kuijpers op dezelfde manier is begonnen. Door de langere verhalen af te wisselen met korte gags een alleszins te verteren tijdschrift. TdK

Meer info: Geert Knolweg 38, 8501 MK Joure of *stripper@stripster.nl*

***Jana*, André Gerrits' roodharige heldin à la Franka.**

→ HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

Zwitserland staat niet bepaald bekend om zijn uitbundige uitgavebeleid van stripzegels, maar die zeldzame keer dat het gebeurde betrof het fraaie exemplaren. De bekendste tekenaar kreeg de goedkoopste zegel; prijswinnaar en tekenaar van prestigieuze albums Cosey tekende een besneeuwd berglandschap en doorsneed het met wiskundige precisie met witte kaders.

De relatief onbekende Aloys mocht de duurste zegel tekenen. En de middelste was voor Zep. Hij had in die tijd al verschillende korte verhalen in *Robbedoes* gepubliceerd en stond op de drempel van het grootste succes van zijn carrière, want dat zelfde jaar startte hij een gagstrip rond een opvallend joch dat in commercieel opzicht de wereld zou gaan veroveren. Als Zep dat had geweten, had hij Titeuf zeker voor het ontwerp van deze zegel gebruikt. Nu moeten we het doen met deze minder vertederende muis. HW

Land van herkomst: Zwitserland
Jaar van uitgifte: 1992
Cataloguswaarde:
€1,50 (50c)
€2,25 (80c)
€2,50 (90c)

STRIP SCHRIFT
Jaargang 36
Nummer 3 (360)
Mei 2004

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Rik Sanders, Rich Thomassen

Medewerkers
Jasper Bakker, Olav Beemer, Ben Bits, Kees de Boer, Peter Breedveld, Dik Bruynesteyn, Esther Captain, Rob Derks, Daniel Fouss, Rob de Haan, Fred de Heij, Eric Heuvel, Daan Jippes, Eddie de Jong, Hanco Kolk, Adri van Kooten, Jan Kruis, Joe Kubert, Henk Kuijpers, Hec Leemans, Gerard Leever, Serge Ligtenberg, Willard Mans, Dick Matena, Merho, Jeroen Mirck, Rob van der Nol, Minck Oosterveer, Aloys Oosterwijk, Wilbert Plijnaar, Harry Prins, Peter Schavemaker, Liam Sharp, Martijn Stevens, Alexandra Verburg, Rudy Vrooman, François Walthéry, Harry Wibier, André Wijntjes, René Windig, Peter de Wit

Omslag
Rudy Vrooman/Martin Lodewijk

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Administratie Stripschrift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
e administratie@stripschrift.nl
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.
Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €39,50
België €42,00
Other countries €55,00
IBAN NL56 PSTB 0009 3475 90
SWIFT/BIC PSTBNL21
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd. De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opmemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripschrift.nl

Druk
Drukpartners, Amsterdam

Distributie
Het Raadsel, Amsterdam

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripschrift.nl
w www.stripschrift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen € 1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

Van 13 mei – 6 juni

STRIP GESCHENKDAGEN BOEK

Gratis!
Uniek stripboek
bij besteding
van €15

DE MANNETJES VAN DE WIT

STRIP GESCHENK BOEK

Een greepje uit 25 jaar strips